

Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd

Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd
Spaklerweg 4, 1096 BA Amsterdam
Website: www.deltalloydpensioenfonds.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41198865

Jaarverslag 2021

Inhoud

	Pagina
Voorwoord	5
Karakteristieken van het Pensioenfonds	
1. Kerncijfers	7
2. Doelstellingen en organisatie Pensioenfonds	9
2.1 Missie, visie en strategie	9
2.2 Organisatie Pensioenfonds	10
2.3 Uitbesteding en uitvoeringsorganisatie	16
Verslag van het Bestuur	
1. Belangrijkste ontwikkelingen	17
1.1 Inleiding	17
1.2 Benoemingen	17
1.3 Corona-pandemie	18
1.4 Pensioenadministratie	18
1.5 Beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen	18
1.6 Nieuw pensioenstelsel (NPS)	19
1.7 Oorlog Oekraïne	19
2. Governance	20
2.1 Bestuur	20
2.2 Naleving Code pensioenfondsen	20
2.3 Fondsdocumenten	23
2.4 Geschiktheidsbevordering en zelfevaluatie	23
2.5 Diversiteit	24
2.6 Risicomanagement	25
2.7 Compliance	25
2.8 Interne audit	27
2.9 Klachten en geschillen	28
2.10 Verantwoordingsorgaan	28
2.11 Intern toezicht	29
2.12 Extern toezicht	30
3. Pensioenbeleid	31
3.1 Pensioenreglement	31
3.2 Overeenkomst met de werkgever	31
3.3 Toeslagen	31
3.4 Ontwikkeling aantal (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden	32

4. Financiële en actuariële positie	34
4.1 Dekkingsgraad	34
4.2 Uitvoeringskosten	38
4.3 Actuariële analyses	42
4.4 (Aanvangs)haalbaarheidstoets/risicohouding	46
5. Beleggingsbeleid	47
5.1 Het beleggingsbeleid en beleggingsplan	47
5.2 Het beleggingsmandaat	48
5.3 Maatschappelijk verantwoord beleggen	50
5.4 Terugblik economie en financiële markten in 2021 en vooruitzichten 2022	53
5.5 Ontwikkelingen in de beleggingsportefeuille	57
5.6 Stress scenario's	59
5.7 Performance van de beleggingsportefeuille	59
6. Communicatiebeleid	62
6.1 Visie over communicatie	62
6.2 Communicatiedoelstellingen	62
6.3 Doelgroepen en communicatiemiddelen	65
7. Risicobeheersing	68
7.1 Risicobeleid	68
7.2 Risico's	70
8. Verwachtingen voor 2022	83
Verslag Raad van Toezicht	85
Verslag van het Verantwoordingsorgaan	89
Personalia	95
Jaarrekening	
Balans per 31 december	100
Staat van baten en lasten	102
Kasstroomoverzicht	104
Waarderingsgrondslagen	105
Toelichting op de balans per 31 december	111
Gebeurtenissen na balansdatum	116
Toelichting op de staat van baten en lasten	118
Risicoparaagraaf	123
Overige gegevens	
Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming	135
Actuariële verklaring	135
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	137

Voorwoord

In dit jaarverslag geven wij u een beeld van de ontwikkelingen gedurende 2021 en de financiële positie eind 2021 van Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd (het Pensioenfonds).

Ook in 2021 heeft de maatschappij en dus ook het pensioenfonds te maken gehad met de Corona-pandemie. De medewerkers en het bestuur van het Pensioenfonds hebben nagenoeg het hele jaar thuis gewerkt en de vergaderingen hebben online plaatsgevonden. Datzelfde gold ook voor onze uitbestedingspartners. De bedrijfsuitvoering, heeft als gevolg van beheersmaatregelen en de adequate infrastructuur, ongestoord doorgang kunnen vinden en er is sprake geweest van een beheerste bedrijfsvoering. De (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden hebben nagenoeg geen hinder ondervonden dat de medewerkers van het Pensioenfonds thuis hebben gewerkt.

Het afgelopen kalenderjaar stond in het teken van de conversie naar een nieuw pensioenadministratiesysteem. Het huidige pensioenadministratiesysteem (Lifetime) werd niet meer door onze pensioenuitvoerder (AZL) ondersteund. Het Pensioenfonds is overgegaan naar Compas. De conversie van de deelnemersgegevens en de pensioenregeling is goed verlopen. Deze conversie heeft fasegewijs plaatsgevonden om te zorgen dat de processen beheerst verliepen. Eind 2021 zijn alle deelnemersgegevens geconverteerd. Er zijn beheersmaatregelen getroffen om te zorgen dat alle gegevens juist en volledig zijn overgaan en verwerkt in het nieuwe systeem. Alle deelnemers hebben een nieuw deelnemersnummer gekregen. Dit is via een brief, die naar alle deelnemers is verstuurd, gecommuniceerd. Daarnaast heeft het Pensioenfonds, samen met AZL een deelnemersportaal, planner en website geïmplementeerd.

Ook dit jaar hebben wij, conform onze ambitie, per 1 januari 2022 een volledige toeslag kunnen toekennen. De pensioenaanspraken van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen van pensioengerechtigden hebben wij verhoogd met de prijsontwikkeling volgens het CBS, afgeleid (3,28%). Daarnaast heeft het bestuur besloten om de resterende achterstand in de toeslagverlening die is ontstaan in de jaren 2012 en 2013, volledig in te halen.

De financiële positie van het Pensioenfonds is verbeterd ten opzichte van het vorige jaar. De actuele DNB-dekkingsgraad steeg in 2021 van 126,6% naar 131,7%. De beleidsdekkingsgraad bedroeg per 31 december 2021 130,8% en is ten opzichte van eind 2020 met 7,7% toegenomen. Onze beleidsdekkingsgraad is hiermee eind 2021 fors hoger dan de gemiddelde beleidsdekkingsgraad van Nederlandse pensioenfonds eind 2021 (108,2%) en die van ondernemingspensioenfonds (122,6%).

Het totaalrendement op de beleggingen was in 2021 -0,8% (2020: 10,6%). Deze daling is veroorzaakt doordat de rente is gestegen waardoor de waarde van de vastrentende waarden zijn gedaald. Het rendement op de matchingportefeuille bedroeg over 2021 dan ook -8,0% (2020 14,0%). De waarde van de aandelen en vastgoed zijn fors gestegen. Het rendement van de rendementsportefeuille bedroeg in 2021 21,0% (2020: 2,2%). Door de rentestijging zijn ook de verplichtingen gedaald waardoor ondanks een negatief totaalrendement de dekkingsgraad is gestegen.

Wij bedanken de leden van het verantwoordingsorgaan, Raad van Toezicht, de adviseurs en de medewerkers van het Pensioenfonds voor de bijdrage die zij in 2021 hebben geleverd aan het goed functioneren van ons Pensioenfonds.

Conform het rooster van aftreden van het bestuur is per 1 juli 2021 Liesbeth Galesloot afgetreden. Per 31 december 2021 is Arjen Schouten afgetreden omdat hij een dienstbetrekking buiten NN heeft aanvaard. Het bestuur is hen veel dank verschuldigd voor de wijze waarop zij invulling hebben gegeven aan hun bestuurslidmaatschap. Er zijn in 2021 twee nieuwe bestuursleden benoemd, René Tuitert en Norbert Hilhorst.

Amsterdam, 25 mei 2022

Namens het bestuur van Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd,

N. Yacoubi, voorzitter

H.H. Raué, plv. voorzitter

Karakteristieken van het Pensioenfonds

1. Kerncijfers

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantallen					
Actieve deelnemers ¹⁾	1.878	2.029	2.366	2.766	3.479
Gewezen deelnemers ('slapers')	6.821	7.103	7.020	6.806	6.205
Pensioengerechtigden	4.070	3.713	3.670	3.614	3.546
Totaal	12.769	12.845	13.056	13.186	13.230
Toeslagverlening (voorwaardelijk)					
Deelnemers (ultimo v/h jaar)	3,28%	1,12%	1,73%	1,68%	1,34%
Gewezen deelnemers/pensioengerechtigden (ultimo v/h jaar)	3,28%	1,12%	1,73%	1,68%	1,34%
Achterstand toeslagverlening ²⁾					
Deelnemers (ultimo v/h jaar)	0,00%	0,32%	0,32%	0,32%	0,32%
Gewezen deelnemers/pensioengerechtigden (ultimo v/h jaar)	0,00%	0,99%	0,99%	0,99%	0,99%
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Kostendeekkende premie	0	0	34.145	39.474	48.917
Gedempte premie	0	0	33.932	39.632	41.889
Feitelijke premie ³⁾	1.019	1.142	33.322	39.787	59.536
Pensioenuitvoeringskosten	2.454	2.514	2.359	2.111	1.796
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer en pensioengerechtigde (in €)	413	438	391	331	256
Pensioenuitvoeringskosten per (gewezen) deelnemer en pensioengerechtigde (in €)	192	196	181	160	136
Pensioenuitkeringen	71.776	68.976	66.161	64.454	62.542

1) Actieve deelnemers betreffen gewezen deelnemers die nog in dienst zijn bij de werkgever en arbeidsongeschikten die premievrije opbouw kennen.

2) Betreft reguliere toeslagverlening. Daarnaast is de achterstand in de toeslagverlening volledig ingehaald (zie paragraaf 3.3 van het bestuursverslag).

3) De feitelijke premie 2017 is inclusief de eenmalige extra bijdrage van € 10.000.000 t.b.v. de premie-egaliseringsreserve die in 2017 is betaald. De feitelijke premie vanaf 2020 betreft de uitvoeringskosten die door de werkgever zijn vergoed en een correctie van premie uit voorgaande jaren.

	2021	2020	2019	2018	2017
Vermogen en solvabiliteit (x € 1.000)					
Aanwezig eigen vermogen	962.699	863.542	822.816	601.805	709.390
Minimaal vereist eigen vermogen	122.021	130.658	122.784	112.319	109.937
Vereist eigen vermogen	406.611	364.920	390.136	355.586	348.800
Pensioenverplichtingen op basis van RTS van DNB	3.037.973	3.243.788	2.955.174	2.562.606	2.485.809
Actuele DNB-dekkingsgraad	131,7%	126,6%	127,8%	123,5%	128,5%
Beleidsdekkingsgraad (BDG) ¹⁾	130,8%	123,1%	126,8%	129,2%	131,0%
Beleggingen (x € 1.000)					
Actuele waarde	3.971.863	4.079.283	3.756.894	3.271.610	3.307.435
Beleggingsopbrengsten	-32.226	398.926	635.098	1.811	58.843
Vastgoedbeleggingen	124.755	53.566	98.471	83.379	71.033
Aandelen	919.393	784.826	951.227	784.878	856.002
Vastrentende waarden incl. liquide middelen	2.941.666	3.250.378	2.713.603	2.302.563	2.146.410
Derivaten	378.837	596.104	347.254	114.411	232.663
Overige beleggingen	0	0	0	890	1.327
Kosten vermogensbeheer in % gem. belegd vermogen	0,19%	0,20%	0,23%	0,21%	0,21%
Transactiekosten in % gem. belegd vermogen	0,02%	0,10%	0,08%	0,03%	0,06%
Totale kosten vermogensbeh. in % gem. belegd vermogen	0,21%	0,30%	0,31%	0,24%	0,27%
Beleggingsrendement					
Totale portefeuille	-0,8%	10,6%	19,8%	0,0%	1,8%
Benchmark	-2,8%	11,0%	19,2%	0,6%	0,5%
Matchingportefeuille	-8,0%	14,0%	17,4%	3,1%	-2,0%
Benchmark	-9,9%	15,0%	17,1%	3,6%	-3,3%
Rendementsportefeuille	21,0%	2,2%	26,1%	-7,8%	13,2%
Benchmark	17,9%	-0,2%	25,5%	-5,3%	9,4%

1) De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

2. Doelstellingen en organisatie Pensioenfonds

2.1 Missie, visie en strategie

Missie

Het Pensioenfonds is een betrouwbare en professionele pensioenuitvoerder die invulling geeft aan de pensioenovereenkomsten die de werkgever tot 1 januari 2020 heeft afgesloten met de werknemersorganisaties.

Hierbij verleent het Pensioenfonds pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden en hun nabestaanden, een en ander volgens de regels zoals nader in het pensioenreglement is omschreven en die in overeenstemming is met de bestaande wet- en regelgeving.

De ambitie van het Pensioenfonds is om, binnen zijn financieringsmogelijkheden, te streven naar een goede pensioenvoorziening door de koopkracht van de rechten van (gewezen) deelnemers en de pensioenen van de pensioengerechtigden zo goed mogelijk in stand te houden.

Visie en doelstellingen

Het Pensioenfonds blijft zich inspannen om de pensioenen en pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden op een optimale manier uit te voeren, ook nu het Pensioenfonds geen nieuwe opbouw meer kent. Economische – en maatschappelijke ontwikkelingen en overheidsmaatregelen hebben echter onzekerheid tot gevolg. Het is aan het Pensioenfonds om op deze ontwikkelingen en maatregelen waar mogelijk in te spelen en tenminste de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden te wijzen op deze ontwikkelingen en acties die naar aanleiding daarvan nodig kunnen zijn.

Het Pensioenfonds streeft naar een effectieve en efficiënte uitvoering, om de kosten van de uitvoering te beperken, met in achtneming van:

- een voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden beheerst risico;
- de realisatie van de ambitie van het Pensioenfonds.

Het Pensioenfonds stelt een evenwichtige belangenafweging tussen de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden centraal. Het Pensioenfonds besteedt veel aandacht aan communicatie met belanghebbenden en speelt hierbij in op de externe en interne ontwikkelingen waar het pensioenfonds mee wordt geconfronteerd. Het Pensioenfonds is transparant, toegankelijk en wil betrouwbaar en deskundig zijn. Ook wil het Pensioenfonds reële verwachtingen bij (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden wekken. Daarbij wil het pensioenfonds aan (gewezen) deelnemers inzicht en keuzemogelijkheden geven met betrekking tot het opgebouwde pensioen. Om dit te bereiken maakt het Pensioenfonds onder meer gebruik van een website en pensioenportaal waarin een pensioenplanner is opgenomen. Het Pensioenfonds belegt het pensioenvermogen op een maatschappelijk verantwoorde manier in aandelen, vastrentende waarden en vastgoed, voor een groot deel via beleggingsfondsen. Bij de beleggingsfondsen worden aspecten zoals klimaat, gezondheid, veiligheid en governance (ESG) meegenomen in de beoordeling en besluitvorming voor investering.

Ontwikkelingen als bijvoorbeeld veranderende financiële markten, veranderingen in het pensioenstelsel en de steeds verder gaande regelgeving zal invloed hebben op het Pensioenfonds. Deze ontwikkelingen worden nauwlettend door het Pensioenfonds gevolgd. Het Pensioenfonds bespreekt daarom regelmatig deze ontwikkelingen en scenario's die het pensioenfonds kan opvolgen.

Strategie

Het Pensioenfonds kiest voor een bestuurlijke inrichting die de missie en visie ondersteunt.

Het Pensioenfonds richt zich financieel op het beheersen van risico's en het creëren van extra rendement waarmee het behoud van koopkracht van de opgebouwde en ingegane pensioenen nastreeft. Indien de mogelijkheid zich hiertoe voordoet, zal het pensioenfonds de koopkracht van de opgebouwde en ingegane pensioenen proberen te verzekeren.

Het Pensioenfonds wil zijn missie en visie realiseren met een eigen beperkte organisatie waarbij:

- de (pensioen)administratie, wettelijke rapportages, wettelijke communicatie en vermogensbeheer, inclusief de beleggingsadministratie worden uitbesteed;
- de overige, fonds eigen, communicatie en de beleidsvoorbereiding worden door de eigen organisatie verzorgd, eventueel in samenwerking met andere aan de werkgever gelieerde pensioenfondsen.

De uitbestede werkzaamheden worden door het pensioenfonds nauwlettend gemonitord.

Daarnaast zorgt een prudent beleggingsbeleid, waarbij het renterisico grotendeels is afgedekt, voor het behouden van een goede financiële positie.

Door communicatie met de stakeholders en het gebruiken van informatie uit onze omgeving worden ontwikkelingen nauwgezet gevolgd. Door het hebben van een professionele organisatie kan het pensioenfonds relatief snel actie ondernemen als ontwikkelingen zich voordoen.

Realisatie doelstellingen

In de Code pensioenfondsen (norm 58) is opgenomen dat het bestuur in het jaarverslag beschrijft in hoeverre het Pensioenfonds de gestelde doelstellingen heeft bereikt.

De belangrijkste en meest concrete doelstellingen van het Pensioenfonds zijn:

1. het verlenen van een volledige toeslag: deze doelstelling is gehaald (zie onder 3.3 in het bestuursverslag).
2. binnen de grenzen en de bandbreedtes van de afgesproken risicohouding blijven: deze doelstelling is gehaald (zie onder 4.4 in het bestuursverslag).
3. in paragraaf 6.2. zijn de communicatiedoelstellingen en de realisatie daarvan opgenomen.

Verder wordt in hoofdstuk 4 verslag gedaan over de financiële positie van het Pensioenfonds, in hoofdstuk 5 (beleggingsbeleid en verantwoord beleggen) en in hoofdstuk 7 (risicobeheersing) doen wij verslag over hoe het Pensioenfonds de risico's beheerst.

2.2 Organisatie Pensioenfonds

Het Pensioenfonds is een stichting, opgericht in 1970 en statutair gevestigd in Amsterdam. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41198865.

Het Pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie. Vanaf 1 januari 2020 kent het Pensioenfonds geen nieuwe opbouw meer (slapend fonds).

Het Pensioenfonds voert het pensioenreglement uit die volgt uit de pensioenovereenkomsten van de voormalig werknemers van Delta Lloyd Services B.V. Daarnaast voert het Pensioenfonds de pensioenovereenkomst uit van de voormalig werknemers van Delta Lloyd Services B.V. die per 1 oktober 2019 in dienst zijn getreden bij NN Personeels B.V. (werkgever) en die gold tot 1 januari 2020. Het Pensioenfonds heeft daarbij de uitloopdekking in het kader van vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid, zoals bedoeld in het pensioenreglement, in stand gehouden van deelnemers waarvan de eerste ziekte dag lag vóór 1 januari 2020. De werkgever vergoedt de uitvoeringskosten conform de voortzettingsovereenkomst, draagt deelnemersleden in het bestuur en in het

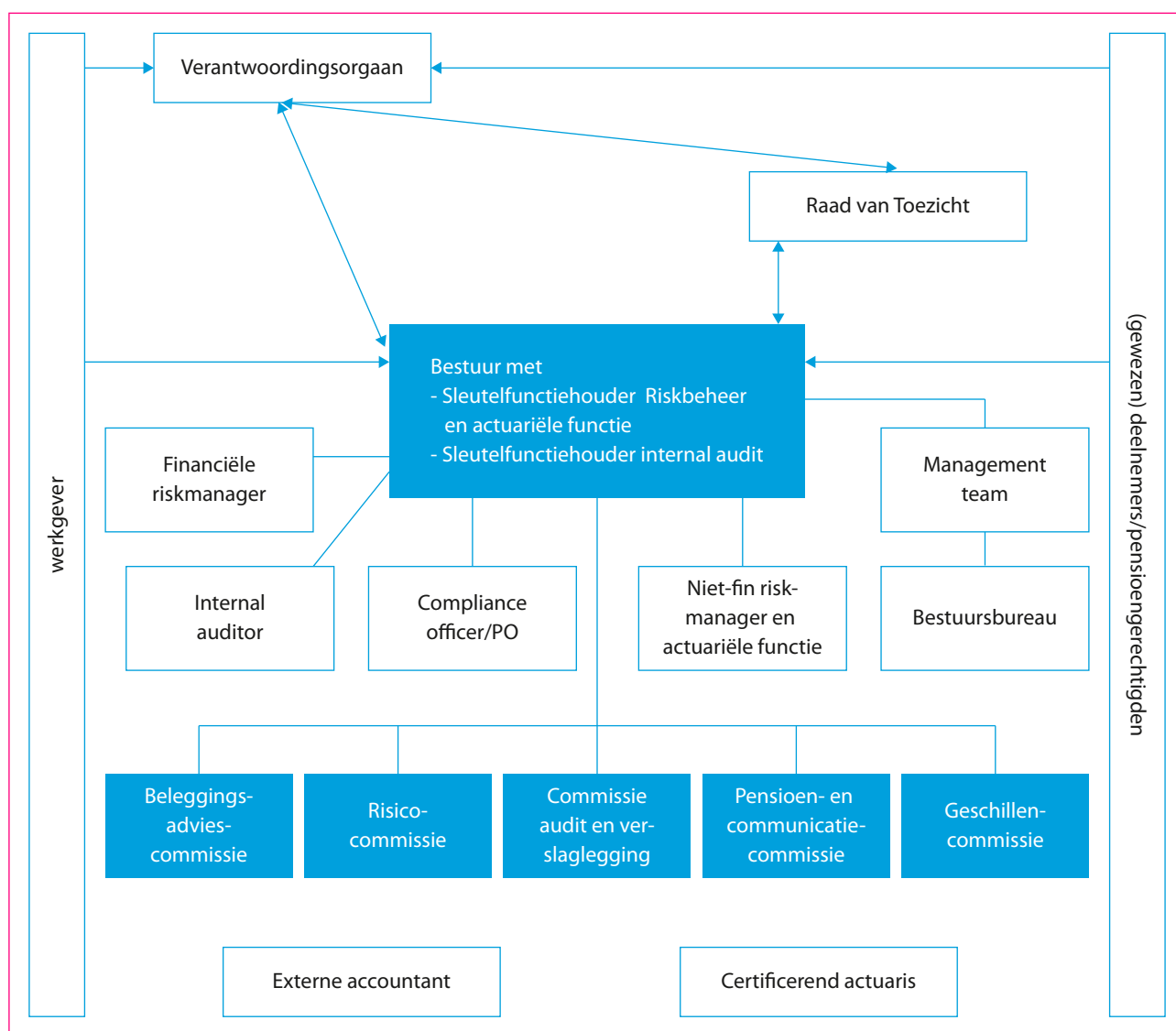
verantwoordingsorgaan voor en faciliteert het bestuursbureau van het Pensioenfonds. De medewerkers van het bestuursbureau zijn in dienst bij de werkgever en deze medewerkers maken gebruik van de kantoorautomatisering van de werkgever.

Conform het pensioenreglement van het Pensioenfonds worden voormalig werknemers van Delta Lloyd Services B.V. die nog in dienst zijn bij NN Groep en de arbeidsongeschikte medewerkers met premievrije pensioenopbouw door het Pensioenfonds aangemerkt als deelnemer.

De governance is in overeenstemming met de Pensioenwet, en de regels uit de Code pensioenfondsen zijn, voor zover van toepassing, in de relevante fondsdocumenten verwerkt en worden door het Pensioenfonds nageleefd.

Organisatieschema

Het organisatieschema van het Pensioenfonds ziet er als volgt uit:

Het Pensioenfonds heeft geen personeelsleden in dienst. Medewerkers van het Pensioenfonds worden via de werkgever (NN Personeels B.V.) bij het Pensioenfonds gedetacheerd, op basis van detacheringsovereenkomsten.

Organen en bestuurscommissies

Het pensioenfonds kent de volgende organen en bestuurscommissies:

- bestuur
- verantwoordingsorgaan
- Raad van Toezicht
- beleggingsadviescommissie
- pensioen- en communicatiecommissie
- commissie audit en verslaglegging
- risicocommissie
- geschillencommissie

De organen en commissies worden ondersteund door het bestuursbureau en het managementteam dat onderdeel is van het bestuursbureau.

Daarnaast zijn een aantal (externe) deskundigen betrokken bij het Pensioenfonds: de controlerend accountant, de waarmede actuaire, een financiële risicomanager, een functionaris die zich bezighoudt met niet financiële en actuariële risico's, een beleggingsadviseur, een interne auditor, een compliance officer en een privacy officer.

Bestuur

In 2021 is de samenstelling van het bestuur gewijzigd. Omdat het pensioenfonds geen premie meer ontvangt en daardoor het belang van de werkgever minder is geworden, is besloten om in 2021 één werkgeverslid te vervangen door een gewezen deelnemerslid. Deze nieuwe samenstelling is per 1 juli 2021 geëffectueerd.

Het bestuur is paritair samengesteld en bestaat uit vijf leden: twee werknemersleden, één gewezen werknemerslid, één pensioengerechtigd lid en één werkgeverslid. De werknemersleden zijn voorgedragen door de centrale ondernemingsraad (COR) van de werkgever. Het gewezen werknemerslid en het pensioengerechtigd lid is voorgedragen door de Vereniging van Oud-medewerkers Delta Lloyd Groep (VO-DLG). Het werkgeverslid is voorgedragen door de directie van de werkgever.

Het bestuur kan ook één of meerdere aspirant bestuursleden aanstellen, die bij de bestuursvergaderingen aanwezig zijn. Het bestuur heeft daartoe destijds besloten omdat de eisen voor bestuurders steeds strenger worden. Als aspirant bestuurslid kan de betrokkene ervaring en kennis opdoen voor een eventuele bestuursfunctie. De in 2021 benoemde bestuursleden zijn eerst aspirant bestuurslid geweest, alvorens ze benoemd zijn. Eind 2021 had het bestuur geen aspirant bestuursleden.

Voor (aspirant) bestuursleden zijn functieprofielen vastgesteld die, naast algemene kennis en vaardigheden, specifiek zijn gericht op het aandachtsgebied (commissie) waarvoor het (aspirant) bestuurslid (mede) verantwoordelijk is. De functieprofielen zijn gebaseerd op de meest recente handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie. Aspirant bestuursleden hebben geen stemrecht, maar kunnen wel adviseren en kunnen ook lid zijn van een bestuurscommissie. Indien (aspirant) bestuursleden niet in dienst zijn van de werkgever ontvangen zij een beloning voor hun werk voor het Pensioenfonds, conform het beloningsbeleid van het Pensioenfonds.

De zittingsduur van de bestuursleden is maximaal 4 jaar en zij kunnen twee keer herbenoemd worden.

Het Pensioenfonds kent een ontslag- en schorsingsprocedure voor bestuurders. Bij disfunctioneren kan een bestuurslid worden geschorst of ontslagen.

Indachtig de Code pensioenfondsen streeft het Pensioenfonds naar een divers bestuur, maar wel binnen de beperkingen van een klein team en de eisen die aan bestuurders worden gesteld. Bij nieuwe benoemingen zal het bestuur zoveel mogelijk rekening houden met de diversiteitscriteria die zijn opgenomen in het diversiteitsbeleid van het Pensioenfonds. Naast het functieprofiel krijgen de voordragende gremia de diversiteitscriteria mee van het bestuur. Het diversiteitsbeleid bevat de criteria die zijn opgenomen in de Code pensioenfondsen. In het diversiteitsbeleid is opgenomen dat het bestuur streeft naar een bestuur waarin:

- tenminste één lid een man is en tenminste één lid een vrouw is;
- tenminste één lid de leeftijd van 40 jaar nog niet heeft bereikt en tenminste één lid de leeftijd van 40 jaar of ouder heeft.

Omdat er binnen het Pensioenfonds geen nieuwe deelnemers meer instromen zal het steeds moeilijker worden om te voldoen aan het leeftijds criterium. Op dit moment is het aandeel deelnemers jonger dan 40 jaar minder dan 10%. Het belang in de pensioenvoorziening van deelnemers die jonger zijn dan 40 jaar is nog geen 3%.

In het diversiteitsbeleid is een stappenplan opgenomen om te zorgen dat de diversiteitsdoelstellingen (op termijn) worden gerealiseerd.

Het bestuur bestond eind 2021 uit vier mannen en één vrouw. Alle bestuursleden zijn ouder dan 40 jaar. Hiermee is de diversiteitsdoelstelling, minimaal één bestuurslid jonger dan 40 jaar, per 31 december 2020 niet gerealiseerd. Eén bestuurslid was wel jonger dan 40 jaar toen deze is benoemd.

De taken en bevoegdheden van het bestuur zijn vastgelegd in de statuten en in het besturingsreglement.

Het bestuur komt zo veel als noodzakelijk in vergadering bijeen, maar in ieder geval één keer per maand, met uitzondering van de zomervakantie. Daarnaast komt het bestuur minimaal elk kwartaal bij elkaar met het verantwoordingsorgaan en minimaal twee keer per jaar met de Raad van Toezicht.

In 2021 hebben alle vergaderingen digitaal plaatsgevonden.

De beleidsbesluiten worden voorbereid door het managementteam en de verschillende bestuurscommissies.

Sleutelfuncties

Conform de Pensioenwet heeft het bestuur sleutelfunctiehouders benoemd, namelijk sleutelfunctiehouders voor de risicobeheerfunctie, actuariële functie en interne auditfunctie. De sleutelfunctiehouders zijn bestuurders van het Pensioenfonds. Als gevolg van de competenties die de bestuurders als sleutelfunctiehouder moeten hebben en doordat het Pensioenfonds een klein bestuur heeft, worden de rollen van de sleutelfunctiehouders risicobeheerfunctie en actuariële functie uitgevoerd door één bestuurslid, de voorzitter van de risicocommissie. De sleutelfunctiehouder interne audit wordt uitgevoerd door de voorzitter van de commissie audit en verslaglegging.

De sleutelfunctiehouder is verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken die vallen onder de desbetreffende sleutelfunctie. Aan deze functies zijn geschiktheidseisen verbonden waarop DNB toetst. Daarnaast heeft het bestuur de vervullers van de sleutelfuncties benoemd.

Ten behoeve van de actuariële functie en de interne auditfunctie is een charter vastgesteld. Ten behoeve van de risicobeheerfunctie is een risicomanagementhandboek vastgesteld.

Het pensioenfonds heeft de sleutelfuncties als volgt ingevuld:

Sleutelfunctie	Houder	Vervuller
Risicobeheer	Bestuurslid en voorzitter risicocommissie	Externe risicomanager
Actuariel	Bestuurslid	Actuaris bestuursbureau
Interne audit	Bestuurslid en voorzitter commissie audit en verslaglegging	Externe auditor, niet zijnde de controlerend accountant

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestond in 2021 uit 7 personen waarvan drie leden zijn voorgedragen namens de werknemers, twee leden namens de pensioengerechtigden en twee leden namens de werkgever. In 2022 zal de samenstelling van het verantwoordingsorgaan wijzigen door gewezen deelnemers op te nemen in het verantwoordingsorgaan. De samenstelling van het verantwoordingsorgaan gaat dan in 2022 geleidelijk migreren naar twee werknemersleden, twee gewezen deelnemersleden, twee pensioengerechtigde leden en één werkgeverslid.

De leden van het verantwoordingsorgaan worden door het bestuur benoemd, nadat een voorgenomen benoeming is goedgekeurd door de Raad van Toezicht.

De zittingsduur van een lid van het verantwoordingsorgaan is maximaal vier jaar. Een lid van het verantwoordingsorgaan kan maximaal twee keer worden herbenoemd.

Het verantwoordingsorgaan heeft onder meer de bevoegdheid een oordeel op hoofdlijnen te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur gevoerde beleid, alsmede de keuzes voor de toekomst aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht.

Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan onder meer recht om advies uit te brengen over:

- het beleid inzake beloningen;
- de vorm en inrichting van het interne toezicht;
- de profielschets voor leden van de Raad van Toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het Pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het Pensioenfonds;
- liquidatie, fusie of splitsing van het Pensioenfonds;
- het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- het omzetten van het Pensioenfonds naar een andere rechtsvorm;
- samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten (is bij het Pensioenfonds niet meer van toepassing).

Bij de samenstelling van het verantwoordingsorgaan wordt ernaar gestreefd dat:

- tenminste één lid een man is en tenminste één lid vrouw is;
- tenminste één lid de leeftijd van 40 jaar nog niet heeft bereikt en tenminste één lid 40 jaar of ouder is.

Eind 2021 bestond het verantwoordingsorgaan uit 5 mannen en twee vrouwen. Zes leden waren ouder dan 40 jaar en één lid was jonger dan 40 jaar. Hiermee heeft het pensioenfonds de diversiteitsdoelstelling voor het verantwoordingsorgaan gerealiseerd.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit drie onafhankelijke personen die worden benoemd door het bestuur van het Pensioenfonds, na een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Pensioenfonds, is belast met het toezicht op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt schriftelijke verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag over de uitvoering van de taken en de uitvoering van de bevoegdheden. De Raad van Toezicht heeft de volgende goedkeuringsrechten:

- vaststelling van het jaarverslag, inclusief de jaarrekening;
- vaststelling van de profielschets voor het bestuur;
- vaststelling van het beloningsbeleid, met uitzondering van de beloning van de Raad van Toezicht;

- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het Pensioenfonds of overname van verplichtingen door het Pensioenfonds;
- omzetting van het Pensioenfonds in een andere rechtsvorm;
- liquidatie, fusie en samenvoeging of splitsing van het Pensioenfonds.

De Raad van Toezicht betreft de naleving van de Code pensioenfondsen bij haar taak.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie bestaat uit twee bestuursleden. De beleggingsadviescommissie wordt onder meer ondersteund door een externe beleggingsadviseur, het bestuursbureau en vertegenwoordigers van de vermogensbeheerder. Daarnaast heeft het Pensioenfonds een externe risicomanager aangesteld die de beleggingsadviescommissie bijwoont en die de voorstellen van de beleggingsadviescommissie toetst. De verantwoordelijkheid van de beleggingsadviescommissie is het bestuur te adviseren over beleggingsaanlegenheden in brede zin.

De verantwoordelijkheden van de beleggingsadviescommissie zijn beschreven in het besturingsreglement.

De pensioen- en communicatiecommissie

De pensioen- en communicatiecommissie bestaat uit één bestuurslid. De commissie wordt ondersteund door het bestuursbureau. De niet-financiële- en actuariële risicomanager is aanwezig bij de vergadering van de pensioen- en communicatiecommissie en beoordeelt de voorstellen van de commissie.

De verantwoordelijkheden van de pensioen- en communicatiecommissie zijn beschreven in het besturingsreglement.

Commissie audit en verslaglegging

De commissie audit en verslaglegging bestaat uit één bestuurslid. Dit bestuurslid is tevens sleutelfunctiehouder van de interne auditfunctie. Deze commissie wordt ondersteund door het managementteam. De taken van de commissie audit en verslaglegging zijn beschreven in het besturingsreglement.

Risicocommissie

De risicocommissie bestaat uit één bestuurslid. De voorzitter van deze commissie is tevens de sleutelfunctiehouder risicofunctie. De commissie wordt ondersteund door het managementteam en de financiële risicomanager.

De verantwoordelijkheden van de risicocommissie zijn beschreven in het besturingsreglement.

Geschillencommissie

De geschillencommissie bestaat uit een externe voorzitter (compliance officer) en twee bestuursleden die worden aangewezen als er een geschil is. Een deelnemer, gewezen deelnemer, pensioengerechtigde of andere belanghebbende kan een klacht indienen indien hij/zij vindt dat hij/zij in zijn/haar rechten wordt geschaad.

De klacht wordt in eerste instantie behandeld door de administrateur. Een bezwaar tegen de afhandeling van de klacht kan worden ingediend bij de manager van het Pensioenfonds. Als de klager het niet eens is met de uitkomst van het bezwaarschrift kan de klager in beroep gaan bij de geschillencommissie. Een klacht en/of geschil kan ook gemeld worden bij de Ombudsman Pensioenen.

De verantwoordelijkheden van de geschillencommissie en de procedure voor de klachten- en geschillen afhandeling zijn opgenomen in de klachten en geschillenprocedure.

Managementteam en bestuursbureau

Het managementteam bestaat uit de manager, de administrateur en de niet-financiële en actuariële risicomanager en handelt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur conform de voor het team geldende instructie.

De taken van het managementteam zijn beschreven in het besturingsreglement.

De niet-financiële -en actuariële risicomanager ondersteunt de vervuller van de risicobeheer functie met betrekking tot de niet-financiële risico's en rapporteert zelfstandig aan de sleutelfunctiehouder actuariële functie met betrekking tot de actuariële beoordeling van de actuariële werkzaamheden.

Het managementteam vergadert circa één keer per maand.

Het managementteam maakt onderdeel uit van het bestuursbureau. Het bestuursbureau bestaat verder uit de communicatieadviseur en medewerkers van de helpdesk.

Overige functionarissen

Manager

De manager is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken en coördineert het contact tussen het bestuur, de overige organen, de werkgever, toezichthouders, uitbestedingspartijen, de certificerend accountant en de certificerend actuaaris.

Administrateur

De administrateur coördineert de werkzaamheden binnen het team, draagt zorg voor afhandeling van de vragen van alle deelnemers, beoordeelt de mutaties die de werkgever opgeeft, houdt toezicht op de administratieve verwerking van de pensioenregeling, afspraken en kwaliteit hiervan en ondersteunt de manager bij zijn overige taken.

Compliance officer/privacy officer

De externe compliance officer houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de gedragscode, de wet- en regelgeving en andere maatschappelijke normen. De compliance officer toetst de naleving van wet- en regelgeving met betrekking tot onder andere koersgevoelige informatie en privé-effectentransacties door het bestuur en de medewerkers van het pensioenfonds. Daarnaast adviseert de compliance officer het bestuur indien er mogelijk sprake is van een persoonlijk tegenstrijdig belang.

Daarnaast heeft het bestuur een privacy officer aangewezen, die onder de verantwoordelijkheid van de compliance officer opereert.

Vervullers van de sleutelfuncties

De vervuller van de risicofunctie is een externe risicomanager van Probability. De vervuller van de internal auditfunctie is een accountant van PwC. De vervuller van de actuariële functie is een medewerker van het bestuursbureau.

2.3 Uitbesteding en uitvoeringsorganisatie

De (pensioen)administratie is uitbesteed aan AZL. Het vermogensbeheer is uitbesteed aan NN Investment Partners (NNIP). In april 2022 is NNIP overgenomen door Goldman Sachs. Vooralsnog heeft dat geen invloed op de uitbesteding van het vermogensbeheer. Het bestuur zal de ontwikkelingen met betrekking tot deze overname en integratie nadrukkelijk volgen.

CACEIS is door het Pensioenfonds aangesteld als Custodian. Tevens verzorgt CACEIS de beleggingsadministratie en beleggingsrapportages. De website en hosting is tot december 2021 uitbesteed aan Keylane. In december 2021 is een nieuwe website operationeel geworden. Vanaf die maand is de website en hosting uitbesteed aan AZL. De vervuller van de risicobeheer functie is uitbesteed aan Probability en de vervuller van de interne auditfunctie is uitbesteed aan PwC. De compliance officer en de privacy officer is uitbesteed aan 'Partner in Compliance BV'. De rol van externe beleggingsadviseur is uitbesteed aan Sprenkels & Verschuren.

Het niveau van de dienstverlening door de uitbestedingspartijen en de kosten die daarmee gemoeid zijn, zijn in een aantal Service Level Agreements (SLA's) vastgelegd.

De uitbesteding past binnen het uitbestedingsbeleid dat het bestuur heeft vastgesteld en de regels die DNB voorschrijft.

Verslag van het Bestuur

1. Belangrijkste ontwikkelingen

1.1 Inleiding

In het verslag van het bestuur wordt ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen in 2021 van het Pensioenfonds, de governance, het pensioenbeleid, de financiële en actuariële positie, het beleggingsbeleid, communicatie, risicobeheersing en de toekomstverwachting.

Een van de belangrijkste gebeurtenissen in het verslagjaar 2021 was de conversie van de pensioenadministratie in Lifetime naar Compass. Daarnaast is veel aandacht besteed aan het beleid maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB-beleid) waaronder de Environmental, Social & Governance (ESG)-risico's. Ook had het Pensioenfonds het afgelopen jaar wederom te maken met de Corona-pandemie en heeft het pensioenfonds aandacht besteed aan de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel.

In 2021 is de financiële positie van het pensioenfonds actief gemonitord en is waar nodig bijgestuurd. Daarnaast is in het kalenderjaar aandacht besteed aan risicomanagement, beleggingsbeleid, het monitoren van de uitbestedingsrelaties en het uitvoeren van interne audits.

Bij het opstellen van het jaarverslag heeft het Pensioenfonds de voorschriften uit de Pensioenwet, de Code pensioenfondsen en de richtlijnen voor de Jaarverslaggeving die van toepassing zijn over 2021, nageleefd.

1.2. Benoemingen

Per 1 juli 2021 is René Tuitert als bestuurslid en sleutelfunctiehouder interne auditfunctie benoemd. René vervangt Liesbeth Galesloot die per die datum is afgetreden omdat haar zittingsperiode was afgelopen. Vanaf februari 2021 tot zijn benoeming was René aspirant bestuurslid. Liesbeth was ook voorzitter van het bestuur en sleutelfunctiehouder interne audit. Om de voorzittersrol te vervullen is per 1 juli 2021 Najet Yacoubi benoemd als voorzitter van het bestuur. Najet was al plaatsvervangend voorzitter. Daarnaast is per 18 november 2021 Norbert Hilhorst benoemd als bestuurslid en sleutelfunctiehouder risicobeheer en actuariële functie. Vanaf september tot zijn benoeming was Norbert aspirant bestuurslid. Norbert vervangt Arjen Schouten die na de laatste bestuursvergadering in december 2021 is afgetreden omdat Arjen een dienstbetrekking buiten NN-Groep had aanvaard.

Per 1 oktober 2021 is Evalinde Eelens, lid van de Raad van Toezicht, afgetreden omdat haar zittingsperiode afliep. Evalinde opteerde niet voor een nieuwe termijn. Gwen van Tongeren is als opvolgster van Evalinde Eelens op die datum benoemd.

Per 31 december 2021 zijn Ton Termeulen, voorzitter van het verantwoordingsorgaan, en Cynthia Gofferjé, secretaris van het verantwoordingsorgaan, afgetreden. Als vervangers voor hen zijn per 1 januari 2022 Dave Brill benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan en per 1 april 2022 Jeroen Walter. Ronald Kamps is vanaf 1 januari 2022 ad interim voorzitter en Benno Bijlsma ad interim secretaris van het verantwoordingsorgaan.

1.3 Corona-pandemie

Sinds begin 2020 hebben wij te maken met een wereldwijde Corona-pandemie, die ook in 2021 volop aanwezig was en waarvan het einde nog niet in zicht lijkt. De Corona-pandemie heeft in 2021 geen negatieve invloed gehad op de financiële markten, maar aan het einde van kalenderjaar liep de inflatie behoorlijk op als gevolg van hogere energieprijzen, schaarste bij verschillende producten, verstoring distributieketen en toenemende productiekosten.

Gedurende het kalenderjaar hebben de processen en de monitoring daarvan bij het Pensioenfonds en onze uitbestedingspartners ongestoord doorgang kunnen vinden. De medewerkers en het bestuur van het Pensioenfonds hebben nagenoeg het hele jaar thuis gewerkt en de vergaderingen vonden plaats via video-conferencing. Hetzelfde geldt voor de medewerkers van de vermogensbeheerder en de pensioenuitvoerder. Bij de migratie van de systemen van Kas Bank naar CACEIS is wel enigszins hinder ondervonden van de beperking dat medewerkers op afstand moesten werken. Er zijn extra maatregelen getroffen om de processen en de monitoring daarvan ongestoord door te laten gaan, zowel bij het Pensioenfonds als bij onze uitbestedingspartijen. Extra aandacht is geweest voor de risico's van cybercrime en fraude als gevolg van het thuiswerken. In het afgelopen kalenderjaar zijn er geen incidenten geweest met betrekking tot deze risico's.

Daarnaast heeft het Pensioenfonds wederom extra aandacht gegeven aan de waardering van de illiquide beleggingen, zoals vastgoed en hypotheek. De conclusie is dat er vertrouwen is in de robuustheid van de waardering van de vastgoedfondsen en dat eventuele beperkte afwijking in de waardering slechts een beperkte impact op de financiële positie van het pensioenfonds zal hebben.

1.4 Pensioenadministratie

In 2021 is de pensioenadministratie, die uitgevoerd wordt door AZL, geconverteerd van Lifetime naar Compas. Deze conversie is gecontroleerd en stapsgewijs uitgevoerd. De eerste stap was om de uitkeringen via het uitkeringssysteem van Compas te verwerken. Dat is in januari 2021 gerealiseerd, nadat eind 2020 twee maanden schaduw is gedraaid. Daarna zijn geleidelijk de deelnemersbestanden en mutaties geconverteerd. Er zijn afdoende beheersmaatregelen genomen om te zorgen dat de conversie juist en volledig heeft plaatsgevonden. De externe accountant heeft de conversie gecontroleerd. De verschillen die tijdens de controle naar voren kwamen zijn verklaard en/of verwerkt. Hiermee is de conversie afgerond. Daarnaast is het deelnemersportaal en pensioenplanner ingericht en geïmplementeerd. Ook heeft het Pensioenfonds een nieuwe website gelanceerd die door AZL zal worden onderhouden. Deelnemers zijn geïnformeerd over de conversie en de implementatie van het deelnemersportaal, pensioenplanner en de website.

De conversie en de implementatie van het deelnemersportaal, pensioenplanner en de website is soepel verlopen en heeft niet geleid tot verstoring in de bedrijfsprocessen en de dienstverlening aan onze deelnemers.

1.5 Beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In 2021 heeft het Pensioenfonds veel aandacht gegeven aan het beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) en de ESG-risico's. Het bestuur heeft een aantal kennissessies georganiseerd om de visie, ambitie en doelstellingen van het MVB-beleid vorm te geven en te bepalen welke instrumenten het pensioenfonds gaat gebruiken om deze doelstellingen te realiseren. Instrumenten die gebruikt worden zijn onder meer uitsluitingsbeleid, betrokkenheidsbeleid, ESG-integratie en impactbeleggen. Dit is in 2021 vastgelegd in een aangepast MVB-beleid. Ook is de wet- en regelgeving, die voortdurend wordt aangescherpt, verwerkt in het MVB-beleid. Zo is bijvoorbeeld de eerste fase van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)-regelgeving geïmplementeerd. De tweede fase zal in 2022 worden geïmplementeerd als de wet- en regelgeving hierover is afgerond. Het pensioenfonds heeft in 2021 gebruik gemaakt van de opt-out mogelijkheid in de SFDR-wetgeving en zal in 2022 bepalen onder welk regime de pensioenregeling valt. Opt-out betekent dat het Pensioenfonds de negatieve duurzaamheidsimpact bij de beleggingsportefeuille niet meeweegt. Het Pensioenfonds heeft daarvoor gekozen omdat het op dat moment nog niet duidelijk was wat de rapportageverplichtingen zouden zijn als we zouden kiezen om de negatieve duurzaamheidsimpact wel mee te wegen. Daarnaast zal in 2022 verder worden gewerkt aan de ESG-risicorapportages en monitoring van de ESG-risico's.

Voor een verdere toelichting van het MVB-beleid wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van het bestuursverslag.

1.6 Nieuw pensioenstelsel (NPS)

Nadat in december 2020 een conceptwetsvoorstel 'Wet toekomst pensioenen' is gepubliceerd konden alle belanghebbenden reageren op dit concept wetvoorstel. Deze consultatie liep tot 12 februari 2021. Veel belanghebbenden hebben hierop gereageerd en hebben het concept wetvoorstel van commentaar voorzien. Een samenvatting van de reacties op de consultatie beslaat 100 pagina's. Op 21 mei 2021 heeft de minister van SZW een brief gepubliceerd waarin wordt gemeld dat de inwerkingtreding van het nieuwe pensioenstelsel met één jaar is uitgesteld. In plaats van 1 januari 2022 zal deze nieuwe wet pas op 1 januari 2023 ingaan.

Het Pensioenfonds heeft in 2021 een plan van aanpak opgesteld voor de eventuele implementatie van het nieuwe pensioenstelsel en er is een kennissessie georganiseerd voor alle organen van het Pensioenfonds. In alle stappen die het Pensioenfonds gaat uitvoeren is de evenwichtige belangenafweging van alle groepen primair het aandachtspunt. Het Pensioenfonds is gesloten en hoeft dus niet in gesprek te gaan met de sociale partners over de uitvoering van een nieuwe pensioenregeling. Daarom kan het Pensioenfonds eerst het wetgevingstraject afwachten, alvorens vervolgstappen te ondernemen. Het jaar 2021 is dan ook gebruikt om kennis te vergaren en de ontwikkeling te volgen.

Het Pensioenfonds kon in 2021 ook niet meer doen dan dit, omdat het conceptwetsvoorstel impliceert dat gesloten fondsen niet kunnen invaren. Dat zou betekenen dat voor het Pensioenfonds de wettelijke vereisten uit het huidige FTK blijven gelden. Op 30 maart 2022 is het aangepaste wetvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd. In het aangepaste wetsvoorstel is opgenomen dat gesloten pensioenfondsen kunnen invaren als de werkgever, in overleg met de sociale partners, overeenkomen en bepalen dat de nieuwe pensioenregeling ook van toepassing is op slapers en pensioengerechtigden. Of de pensioenregeling ten aanzien van slapers en pensioengerechtigden wordt gewijzigd en wordt verzocht om in te varen, is de keuze van de werkgever, na overleg met de werknemersvertegenwoordigers. De werkgever zal de keuze in het transitieplan moeten motiveren.

1.7 Oorlog Oekraïne

Sinds eind februari 2022 is er een oorlog gaande in Oekraïne. Er is sprake van een grote humanitaire ramp. De oorlog heeft daarnaast ook gevolgen voor de economie en de financiële markten. De oorlog en de daardoor opgelegde sancties aan Rusland hebben directe gevolgen voor de voedsel- en energiemarkten en zullen mogelijk voor een toenemende inflatie zorgen. Het fonds houdt de situatie en de eventuele gevolgen goed in de gaten.

Op dit moment zijn er geen directe gevolgen voor deelnemers van het Pensioenfonds. Ook heeft het fonds geen pensioengerechtigden die wonen in deze landen. Na de Russische inval heeft het Pensioenfonds besloten om de belangen in Rusland af te stoten. Het Pensioenfonds heeft een zeer beperkt deel van de beleggingen, via beleggingsfondsen, belegd in Rusland en Oekraïne (0,25% in Rusland en 0,05% in Oekraïne). Het Pensioenfonds belegt nu niet meer in Rusland en is bezig de belangen in Rusland zo snel mogelijk af te bouwen. Welke invloed de oorlog uiteindelijk zal hebben op de waarde van onze beleggingen is niet te voorspellen. De kans op een cyberaanval is vanwege de oorlog toegenomen. Daarom heeft het Pensioenfonds en de uitbestedingspartners de beveiliging van de geautomatiseerde systemen opgevoerd. Zo beschermt het Pensioenfonds de gegevens van de deelnemers nog beter. De uitbetaling van de pensioenen loopt gewoon door.

2. Governance

2.1 Bestuur

Het bestuur heeft in het verslagjaar 12 keer vergaderd. De belangrijkste punten op de bestuursagenda in 2021 waren:

- financiële positie (waaronder dekkingsgraden, rendementen beleggingen en uitvoeringskosten);
- vermogensbeheer, beleggingsbeleid, MVB-beleid en monitoring uitkomsten van het beleggingsbeleid;
- nieuw pensioenstelsel en andere wettelijke ontwikkelingen zoals SFDR;
- (integraal) risicomanagement;
- systematische integriteitsanalyse (SIRA) en awareness;
- onderzoek naar potentiële buy-out;
- conversie van Lifetime naar Compas;
- uitbestedingsbeleid (monitoren en evaluatie van de uitbestedingspartijen op basis van SLA- en NFR-rapportages en ISAE 3402 rapportages);
- aanpassing fondsdocumenten;
- toeslagtoekenning;
- haalbaarheidstoets;
- jaarverslag 2020 en staten DNB;
- naleving code Pensioenfondsen en gedragscode;
- opstellen en bewaken van de bestuursagenda en toezichtthema's van DNB;
- interne audit;
- communicatie;
- zelfevaluatie;
- ICT-beleid en naleving daarvan;
- benoemingen, aanpassing functieprofielen, aanpassing beloningsbeleid en samenstelling bestuur en verantwoordingsorgaan;
- klachten;
- compliance, waaronder insidersregeling;
- algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- uitvragen van DNB;
- overleg en adviezen verantwoordingsorgaan;
- overleg met de Raad van Toezicht.

Bestuursleden die in dienst zijn van de werkgever ontvangen geen beloning. Bestuursleden die niet (meer) in dienst zijn van de werkgever ontvangen een beloning conform het beloningsbeleid. Het beloningsbeleid ligt in lijn met vergelijkbare pensioenfondsen. Het pensioenfonds kent geen prestatiebeloning.

2.2 Naleving Code pensioenfondsen

Het Pensioenfonds ondersteunt de principes van de Code pensioenfondsen (de Code) en past de principes van de Code waar van toepassing naar vermogen toe.

De Code is bedoeld voor alle pensioenfondsen met een statutaire zetel in Nederland.

De Code gaat in op de rol van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, het belanghebbendenorgaan en het intern toezicht. De Code bevat ook thema's als integraal risicomanagement, beloningen, diversiteit en verantwoord beleggen. Daarnaast geeft de Code weer hoe benoeming, ontslag en zittingstermijnen van bestuursleden en leden van andere organen worden geregeld.

Ter naleving van de Code is er een Monitoringscommissie ingesteld. In de Monitoringscommissie zitten onafhankelijke deskundigen. Jaarlijks publiceert deze commissie een rapport over de naleving van de Code en geeft aanbevelingen aan de pensioensector.

De normen van de Code zijn in principe leidend, maar pensioenfondsden kunnen gemotiveerd van de Code afwijken volgens het 'pas toe of leg uit-beginsel'.

De normen en gedragsregels die in de Code zijn genoemd hebben wij verankerd in procedures en zijn vastgelegd in fondsdOCUMENTEN, waaronder de interne gedragscode, statuten en de ABTN.

Het Pensioenfonds neemt kennis van de rapportages van de Monitoringscommissie. Het Pensioenfonds beoordeelt op basis van een eigen inventarisatie of het Pensioenfonds de Code heeft nageleefd.

In onderstaande tabel is aangegeven hoe het Pensioenfonds de normen van de Code pensioenfondsden toepast:

Normen	Status naleving Pensioenfonds Delta Lloyd
Vertrouwen waarmaken (normen 1-9)	nageleefd
Verantwoordelijkheid nemen (normen 10-14)	nageleefd
Integer handelen (normen 15-22)	nageleefd
Kwaliteit nastreven (normen 23-30)	nageleefd (normen 23-28 en 30); norm 29 is niet van toepassing, omdat wij geen belanghebbendenorgaan hebben.
Zorgvuldig benoemen (normen 31-40)	nageleefd (normen 31-32 en 34-40); norm 33 is niet volledig nageleefd. Het bestuur heeft namelijk per 31 december 2021 geen bestuurders die jonger zijn dan 40 jaar (zie ook toelichting onder aan de tabel)
Gepast belonen (normen 41-45)	nageleefd
Toezicht houden en inspraak waarborgen (normen 46-57)	nageleefd (normen 46-50 en 55-57); de normen 51-54 zijn niet van toepassing omdat het pensioenfonds geen belanghebbendenorgaan heeft.
Transparantie bevorderen (normen 58-65)	nageleefd

Toelichting niet naleven norm 33: het bestuur heeft per 31 december 2021 vier mannen en één vrouw in het bestuur opgenomen. In het verleden heeft het Pensioenfonds het bestuur al een keer verjongd. Eén van de bestuurdersleden was ruim onder 40 jaar toen die benoemd werd. Bestuurders worden ouder en de betreffende bestuurder heeft inmiddels de leeftijd van 40 jaar oversteegen. Verder zien we dat het aantal deelnemers dat jonger is dan 40 jaar is gedaald naar ruim onder de 10% van het totale deelnemersbestand. Dit aandeel zal in toekomst verder dalen omdat er geen nieuwe deelnemers meer bijkomen. Het zal daarom steeds moeilijker worden om te voldoen aan de leeftijdsnorm. Het aandeel in de voorziening voor pensioenverplichtingen van deelnemers die jonger zijn dan 40 jaar is minder dan 3%.

Daarnaast bestaat het bestuur uit slechts 5 personen. Continuïteit en geschiktheid zijn voor het bestuur belangrijk. De eisen die aan bestuurders, sleutelfunctiehouders en leden van de beleggingsadviescommissie worden gesteld worden steeds zwaarder. Het is daarom steeds moeilijker bestuurders te vinden die geschikt zijn om benoemd te worden. Het bestuur kijkt primair naar kennis, ervaring en kunde, waarbij diversiteit een onderdeel van de benoemingsprocedure is. Daarbij spant het bestuur zich wel in om zoveel mogelijk jongere en/of vrouwelijke kandidaten te betrekken in dit selectieproces. Ook bij toekomstige benoemingen zal het bestuur met deze ogen naar bestuurdersbenoemingen kijken, evenals bij het aanstellen van aspirant bestuursleden.

In de code worden ook een aantal rapportagenormen genoemd. In onderstaande tabel is opgenomen hoe wij voldoen aan deze rapportagenormen:

Rapportagenorm	naleving	te vinden
Norm 5: het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	ja	In het bestuursverslag, wordt gerapporteerd over het beleid dat in 2021 is gevoerd, de uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur heeft gemaakt. Bij deze keuzes weegt het bestuur de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. De beleidskeuzes en evenwichtige belangenafweging worden ook besproken met het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht. Via een jaarlijkse haalbaarheidstoets geeft het pensioenfonds inzicht in de risico's van belanghebbenden op korte en lange termijn die gerelateerd zijn aan het overeengekomen ambitieniveau. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets zijn onder meer opgenomen in het jaarverslag en managementrapportages.
Norm 31: de samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	ja	Het bestuur heeft een diversiteitsbeleid vastgesteld waarin wordt gestreefd om de diversiteitsdoelstellingen die in de code zijn genoemd te stimuleren. Bij benoeming speelt de diversiteit een belangrijke rol, maar is niet maatgevend. Ook wordt de geschiktheid en complementariteit bij benoeming en tijdens de zelfevaluatie besproken.
Norm 33: in zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	nee	Is toegelicht bij paragraaf 2.2. en 2.5. van dit bestuursverslag.
Norm: 47: het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	ja	De Raad van Toezicht betreft de Code bij de uitvoering van zijn taak en rapporteert hierover in het verslag van de Raad van Toezicht.
Norm 58: het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	ja	De missie, visie en strategie zijn opgenomen in het jaarverslag en zijn, via de ABTN, gepubliceerd op de website van het Pensioenfonds.
Norm 62: het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	ja	De overwegingen omtrent verantwoord beleggen zijn vastgelegd in het beleggingsbeleid. Het MVB-beleid is te lezen op de website van het Pensioenfonds en in het jaarverslag is een samenvatting van dit beleid opgenomen.

Rapportagenorm	naleving	te vinden
Norm 64: het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	ja	In het jaarverslag neemt het Pensioenfonds op hoe het bestuur omgaat met de interne gedragscode (paragraaf 2.7.) en hoe het functioneren van het bestuur wordt geëvalueerd (paragraaf 2.4.)
Norm 65: het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	ja	Het Pensioenfonds heeft een adequate klachten- en geschillenprocedure die in 2021 is aangepast en is gepubliceerd op de website van het Pensioenfonds. Klachten en geschillen worden gerapporteerd in een klachtenrapportage en in de kwartaalrapportage van het pensioenfonds, die ook naar het VO en de RvT gaat. In paragraaf 2.9. van dit jaarverslag zijn de conclusies van de klachtenrapportage opgenomen.

2.3 Fondsdocumenten

De ABTN wordt jaarlijks aangepast op basis van ontwikkelingen en beleidsaanpassingen die gedurende het verslagjaar zijn gepasseerd. Eind december 2021 is de aangepaste ABTN naar DNB gestuurd.

Ook heeft het pensioenfonds naar aanleiding van een servicedocument van de Pensioenfederatie een herzieningenbeleid opgesteld en vastgesteld. In dit beleid is vastgelegd hoe het pensioenfonds omgaat met correcties in de pensioenadministratie naar aanleiding van onjuiste uitkeringen of aanspraken.

Het pensioenfonds heeft binnen het beleggingsbeleid in 2021 het herbalanceringsbeleid vastgesteld. In dit beleid zijn de regels voor herbalancering van de beleggingsportefeuille vastgelegd. Daarnaast heeft het pensioenfonds in 2021 het MVB-beleid aangescherpt (zie ook 5.3).

Daarnaast heeft het pensioenfonds in 2021 de volgende fondsdocumenten aangepast:

- Risicomanagementhandboek naar aanleiding van aangescherpte beheersmaatregelen.
- Statuten naar aanleiding van de gewijzigde samenstelling van het bestuur en verantwoordingsorgaan.
- Beloningsbeleid naar aanleiding van implementatie van SFDR.
- Pensioenreglement. Dit betrof een technische aanpassing die geen gevolgen heeft voor de deelnemers.
- Gedragscode naar aanleiding van wijzigingen in de insidersregeling.
- Reglement verantwoordingsorgaan naar aanleiding van de gewijzigde samenstelling van het verantwoordingsorgaan.
- Datalekprocedure op basis van adviezen van de privacy officer.
- Klachten en geschillenprocedure naar aanleiding van een wijziging in de geschillencommissie.
- Liquiditeitsbeleid in verband met een wijziging van de buffer vereiste.

2.4 Geschiktheidsbevordering en zelfevaluatie

Op grond van de Pensioenwet en de Code pensioenfonds dient iedere bestuurder geschikt te zijn. Geschikt zijn betekent dat de bestuurder voldoende kennis heeft om ontwikkelingen te begrijpen, tot zich te nemen en een oordeel te vormen met betrekking tot de deskundigheidsgebieden, in combinatie met de benodigde competenties en professioneel gedrag. Daarnaast wordt verwacht dat bestuurders zich verder verdiepen in de aandachtsgebieden waarvoor zij binnen het bestuur verantwoordelijk zijn. Een bestuurder moet tot een evenwichtige afweging van alle belangen kunnen komen om deel te kunnen nemen aan het besluitvormingsproces binnen het bestuur.

De geschiktheid van nieuwe bestuursleden wordt beoordeeld op basis het geschiktheidsplan, geschiktheidsmatrix, functieprofielen en de relevante ervaring van de kandidaat bestuurder.

Het Pensioenfonds heeft een opleidingsplan opgesteld voor het bestuur als collectief en voor de individuele bestuursleden afzonderlijk.

Het Pensioenfonds organiseert minimaal twee keer per jaar kennissessies voor het bestuur. In 2021 zijn drie kennissessies georganiseerd die in het teken stonden van integriteitsbeleid (cybersecurity), pensioenbeleid (nieuw pensioenstelsel) en beleggingsbeleid (macro-economische ontwikkelingen en inflatierisico). Bij deze kennissessies waren aanwezig het bestuur, (delegatie) Raad van Toezicht, (delegatie) verantwoordingsorgaan en het managementteam. Bij de kennissessie over cybersecurity waren ook de medewerkers van het bestuursbureau aanwezig.

Bestuursleden hebben in het verslagjaar deelgenomen aan diverse seminars en bijeenkomsten over voor het Pensioenfonds relevante onderwerpen.

Jaarlijks voert het bestuur een zelfevaluatie uit. Om het jaar wordt de zelfevaluatie onder begeleiding van een externe deskundige uitgevoerd en in het andere jaar wordt de zelfevaluatie intern uitgevoerd. Over 2019, die begin 2020 is uitgevoerd, heeft de zelfevaluatie plaatsgevonden met een externe deskundige. Over 2021 was het de bedoeling om een zelfevaluatie uit te voeren met ondersteuning van een externe adviseur. Vanwege de coronamaatregelen heeft bestuur besloten om over 2021 een zelfevaluatie uit te voeren zonder ondersteuning van een externe partij. Dat past nog bij de normen van de Code pensioenfondsen waarin is opgenomen dat bij de zelfevaluatie om de drie jaar een onafhankelijke partij betrokken wordt. De zelfevaluatie over 2022 zal plaatsvinden met een externe adviseur.

De zelfevaluatie heeft plaatsgevonden op basis van een vragenlijst die door de individuele bestuurders is ingevuld. De uitkomsten van de ingevulde vragenlijsten zijn binnen het bestuur besproken.

De zelfevaluatie over 2021 is constructief en reflectief verlopen. Uit de zelfevaluatie bleek dat het bestuur positief is over het besturen van Pensioenfonds. Alle geplande activiteiten zijn uitgevoerd en besproken. De samenwerking tussen de bestuursleden is goed. Ondanks dat de samenstelling van het bestuur in 2021 behoorlijk is gewijzigd door aftredingen en benoemingen is de kwaliteit van bestuur niet minder geworden. Concluderend was iedereen zeer content over het functioneren in het afgelopen jaar. Het bestuur is verder ook tevreden over de ondersteuning van de adviseurs en het managementteam. Door de Corona-pandemie was er het afgelopen jaar nagenoeg geen fysiek contact mogelijk. Dat werd wel gemist.

2.5 Diversiteit

Het Pensioenfonds hecht aan diversiteit voor het invullen van functies binnen het bestuur en het verantwoordingsorgaan zoals ook in de Code pensioenfondsen is opgenomen. Bij het bemensen van de diverse organen wordt het diversiteitsbeleid als belangrijk aandachtspunt meegenomen. Uitgangspunt hierbij is dat het Pensioenfonds streeft naar diversiteit in leeftijd en geslacht, waarbij geschiktheid randvoorwaardelijk is.

Voor het verantwoordingsorgaan is de diversiteitsdoelstelling in 2021 gerealiseerd. Het bestuur voldoet per 31 december 2021 niet aan de leeftijdsdoelstelling. Dit is toegelicht bij paragraaf 2.2 'naleving Code pensioenfondsen'.

Indachtig de Code pensioenfondsen is in het diversiteitsbeleid een plan van aanpak om de diversiteitsdoelstelling te realiseren opgesteld. Omdat we nu een gesloten pensioenfonds zijn komen er geen nieuwe deelnemers meer bij. Hierdoor neemt het aantal deelnemers onder 40 jaar af (inmiddels is minder dan 10% van het totale deelnemersbestand jonger dan 40 jaar met nog geen 3% van de technische voorziening) en wordt het steeds lastiger om aan de leeftijdsdoelstelling conform de Code te voldoen. Jongere

bestuurders en leden van het verantwoordingsorgaan zijn dan ook niet per sé representatief voor het deelnemersbestand van ons pensioenfonds. Het pensioenfonds zal in 2022 haar eigen diversiteitsdoelstellingen opnieuw beoordelen.

2.6 Risicomanagement

Het Pensioenfonds heeft, conform de Pensioenwet, de sleutelfunctiehouder risicobeheer benoemd. Om het risicomanagement namens het bestuur te borgen heeft het bestuur een risicocommissie ingesteld met als doel de uitvoering van het risicomanagement te monitoren en het bestuur te adviseren omtrent de beheersing van zowel de financiële als de niet-financiële risico's die het Pensioenfonds loopt. Het risicomanagementbeleid is vastgelegd in een risicomanagementhandboek.

De monitoring van de risico's vindt plaats met behulp van een risicodashboard dat elk kwartaal wordt opgesteld en wordt besproken binnen het bestuur. Eén keer per jaar wordt de integrale risicoanalyse binnen het bestuur besproken en vastgesteld.

In 2020 heeft het pensioenfonds een ERB uitgevoerd. De acties die daaruit voortvloeide zijn in 2021 geïmplementeerd en gemonitord. Daarnaast heeft de risicocommissie aandacht besteed aan de gevolgen van de Corona-pandemie, voortgang met betrekking tot de inrichting van de monitoring van ESG-risico's, de conversie van Lifetime naar Compas en de migratie van de beleggingsadministratie bij CACEIS en heeft de commissie veel aandacht geven aan de monitoring van de uitbesteding van de pensioenuitvoering en vermogensbeheer. Daarnaast heeft het Pensioenfonds een self-assessment van het volwassenheidsniveau van het risicomanagement bij het Pensioenfonds uitgevoerd. Het volwassenheidsniveau is bepaald op basis van de richtlijnen van DNB. De conclusie van deze self-assessment was dat alle processen op voldoende niveau zijn gescoord. Het pensioenfonds heeft een interne audit laten uitvoeren door de vervuller van de interne auditfunctie op het risicomanagementproces en de uitgevoerde self-assessment. Hierbij heeft de interne auditor het risicomanagementproces het oordeel 'goed' gegeven en is het volwassenheidsniveau van het risicomanagement bevestigd door de interne auditor (zie ook onder 2.8 interne audit).

In paragraaf 7 is beschreven welke beheersmaatregelen het pensioenfonds heeft getroffen.

2.7 Compliance

Gedragcode

Het Pensioenfonds beschikt over een gedragscode. Het doel van de gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen van belanghebbenden in het Pensioenfonds door gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders.

De compliance officer heeft getoetst of de verbonden personen de gedragscode hebben nageleefd en houdt bij welke verbonden personen zijn toegetreden en zijn uitgetreden als verbonden persoon. Alle verbonden personen die betrokken zijn bij het Pensioenfonds hebben verklaard dat zij de gedragscode in 2021 hebben nageleefd.

Alle relatiegeschenken worden geregistreerd. Verbonden personen ontvangen nagenoeg geen relatiegeschenken.

Alle uitnodigingen en nevenfuncties worden gemeld aan de compliance officer. De compliance officer beoordeelt of deze uitnodigingen en nevenfunctie niet in strijd zijn met de gedragscode.

De compliance officer rapporteert op kwartaalbasis de bevindingen aan het bestuur. Uit deze rapportages kwamen geen issues naar voren komen.

Naleving wet- en regelgeving

De compliance officer ontvangt alle bestuurstukken en heeft vier bestuursvergaderingen bijgewoond. Op basis daarvan beoordeelt de compliance officer of het Pensioenfonds de wet- en regelgeving en het eigen beleid naleeft.

In overeenstemming met artikel 96 van de pensioenwet meldt het pensioenfonds dat:

- aan het Pensioenfonds in het boekjaar 2021 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- aan het Pensioenfonds in het boekjaar 2021 geen aanwijzingen als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet zijn gegeven;
- in het boekjaar 2021 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de pensioenwet is aangesteld;
- een herstelplan, als bedoeld artikel 138 of artikel 139 van de pensioenwet, niet van toepassing was.

Awareness

In het kalenderjaar heeft Partner in Compliance een kennissessie gegeven met betrekking tot Cybersecurity. Voor deze kennissessie zijn uitgenodigd het bestuur, managementteam, verantwoordingsorgaan, RvT en het bestuursbureau.

Integriteitsrisicoanalyse (SIRA)

De Pensioenwet verplicht pensioenfonds tot een beheerste en integere bedrijfsvoering. Om te borgen dat het Pensioenfonds een integere en beheerste bedrijfsvoering heeft, heeft het Pensioenfonds een integriteitsrisicoanalyse uitgevoerd. Hierin zijn de belangrijkste integriteitsrisico's benoemd, zijn de beheersmaatregelen beschreven en zijn de netto risico's vastgesteld. Deze analyse is beoordeeld door de compliance officer.

De conclusie van het bestuur is dat de netto risico's acceptabel of toelaatbaar zijn.

Privacy Officer

In 2021 heeft de privacy officer vijf meldingen ontvangen. Dit betreft datalekken waarvan er drie zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Deze meldingen betroffen het uploaden van een brief in het portaal bij een verkeerde deelnemer en het verzenden van een UPO naar een verkeerde deelnemer.

Er zijn geen andere incidenten geweest. De meldingen zijn afgewikkeld conform de vastgestelde procedure zonder materiële gevolgen voor het Pensioenfonds of zijn (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Daarnaast heeft de privacy officer de naleving van de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfonds beoordeeld.

Gedragslijn verwerking persoonsgegevens

Het Pensioenfonds conformeert zich aan de gedragslijn 'verwerking persoonsgegevens pensioenfonds' die is uitvaardigd door de Pensioenfederatie. Deze gedragslijn is gebaseerd op de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Europese Privacywetgeving. Onderdeel van deze gedragslijn is onder andere dat de aangesloten pensioenfonds jaarlijks verklaren dat zij zich aan de gedragslijn hebben gehouden. De externe privacy officer heeft onderzocht of het Pensioenfonds heeft voldaan aan deze richtlijn. Hiervoor heeft de privacy officer een rapportage opgesteld en een verklaring afgegeven. In deze rapportage wordt beschreven op welke wijze is onderzocht en vastgesteld of het Pensioenfonds aan de in de gedragslijn genoemde vereisten in 2021 heeft voldaan. De privacy officer heeft de volgende verklaring afgegeven:

Assurance verklaring

Het Pensioenfonds Delta Lloyd draagt zorg voor de naleving van de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfonds. Om dit te waarborgen heeft de externe Privacy Officer van het Fonds een beleidsmatige controle uitgevoerd op deze naleving in 2021. Aangezien reeds in 2020 een uitgebreide audit heeft plaatsgevonden, is er voor gekozen om over het jaar 2021 een vereenvoudigde controle uit te voeren. Daarbij is gebruik gemaakt van een Privacy Control Framework, opgezet op basis van de Gedragslijn. De

relevante beleidsdocumenten van Pensioenfonds Delta Lloyd zijn getoetst aan de Gedragslijn en gecontroleerd op bestaan, inhoud en werking. Vast is komen te staan dat Pensioenfonds Delta Lloyd voldoet aan de bestaans-eisen van de relevante documenten.

Inhoudelijk kunnen een aantal documenten aangescherpt worden of aangevuld. De werking van de beheersmaatregelen wordt hier echter niet door gestoord. Concluderend kan worden vastgesteld dat de uitkomsten van deze controle voldoende Assurance geven om vast te stellen dat Pensioenfonds Delta Lloyd de gedragslijn in 2021 voldoende heeft nageleefd.

Data Protection Impact Assessment (DPIA)

Uit hoofde van de AVG-wetgeving en het privacybeleid voert het pensioenfonds eens in de drie jaar een DPIA uit. Ook bij overgang naar een nieuw administratieplatform dient het pensioenfonds een DPIA uit te voeren. Voor de conversie van Lifetime naar Compas heeft de privacy officer van het pensioenfonds, in opdracht van het pensioenfonds, in 2021 een DPIA uitgevoerd. Bij een DPIA wordt beoordeeld wat het effect is van de verwerking van persoonsgegevens en worden eventuele risico's gekwantificeerd. Een DPIA bestaat uit de volgende onderdelen:

- de beoogde verwerkingen en verwerkingsdoelen worden systematisch beschreven;
- de doeleinden van de verwerking worden getoetst op de noodzaak en de evenredigheid van de verwerking;
- de gesignaleerde risico's worden beoordeeld op de mate waarin zij een inbreuk vormen op de rechten en vrijheden van betrokkenen;
- de risico's worden voorzien van beoogde maatregelen om de risico's te beperken tot het niveau waarmee kan worden aangetoond dat voldaan wordt aan de eisen uit de AVG.

Het Pensioenfonds legt persoonsgegevens vast van (gewezen)deelnemers en pensioengerechtigden. Deze gegevens worden uitsluitend gebruikt om de rechten van (gewezen)deelnemers en pensioengerechtigden te kunnen vaststellen en de verplichte communicatie met hen te kunnen voeren.

Omdat AZL eigenaar is van Compas en uit hoofde daarvan regelmatig een DPIA uitvoert op haar systemen, heeft de Privacy Officer de door AZL uitgevoerde DPIA beoordeeld.

De conclusie van de privacy officer is: "De DPIA die AZL op het systeem 'Compas' heeft uitgevoerd, heeft conform de voorschriften van de AVG plaatsgevonden." De resultaten van de DPIA en de beoordeling van de aangeleverde documenten met betrekking tot de conversie, de technische- en organisatorische maatregelen en de bewaartermijnen geven voldoende aanleiding aan te kunnen nemen dat afdoende mitigerende maatregelen zijn genomen om de veiligheid van de persoonsgegevens bij de conversie en verwerking te waarborgen".

Vertrouwenspersoon

Voor (potentiële) misstanden heeft het pensioenfonds een klokkenluidersregeling gepubliceerd. De regeling bevat waarborgen voor de bescherming van aan het pensioenfonds verbonden personen die te goeder trouw melding maken van (potentiële) misstanden. Misstanden kunnen worden gemeld aan de compliance officer, die als vertrouwenspersoon kan fungeren. Omdat de organisatie van het pensioenfonds te klein is, heeft het pensioenfonds geen separate vertrouwenspersoon benoemd.

2.8 Interne audit

Het doel van de interne auditfunctie is om vanuit een onafhankelijke positie een objectieve toets van de effectieve werking van het risicobeheersysteem te geven en op basis hiervan aanbevelingen ter verbetering van de interne control structuur te doen. Daarbij wordt opzet, bestaan en werking van het risicobeheersings- en controlesysteem getoetst door middel van audits. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor toereikende besturings-, risicomanagement- en beheersingsprocessen (de gehele bedrijfsvoering). Het bestuur en de medewerkers van het Pensioenfonds zijn primair verantwoordelijk voor de inrichting en borging van een betrouwbaar

en effectief intern beheersingssysteem. Daarbij draagt het bestuur eveneens de onverdeelde verantwoordelijkheid voor de opvolging en invoering van de aanbevelingen naar aanleiding van bevindingen van de interne auditfunctie.

De interne audit wordt uitgevoerd door een externe auditor, onder eindverantwoordelijkheid van de sleutelfunctiehouder interne audit. De interne auditor komt uit een andere organisatie dan die van de accountant die het jaarverslag controleert.

De interne auditfunctie stelt een meerjarenauditplan op, die jaarlijks wordt aangepast op nieuwe ontwikkelingen en waarbij één jaarlaag wordt doorgerold. In het auditplan is voorzien dat twee interne audits per jaar worden uitgevoerd.

De interne audits die in 2021 zijn uitgevoerd hadden betrekking op het risicomanagementproces en op de actuariële functie.

De conclusies van de interne audits werden als 'goed' aangemerkt, de hoogste kwalificatie die de interne auditor geeft. De interne auditor had geen bevindingen maar een paar observaties. Deze observaties zijn met de sleutelfunctiehouder en het bestuur besproken en zijn opgevolgd.

2.9 Klachten en geschillen

In 2021 heeft het Pensioenfonds 22 klachten of uitingen van ongenoegen (in 2020: 28 klachten) ontvangen en afgewikkeld. 16 klachten hadden betrekking op uitkeringen (in 2020: 19 klachten die betrekking hadden op de uitkeringen).

7 klachten waren niet gegrond of hebben niet geleid tot een wijziging of andere actie van het pensioenfonds. 15 klachten hebben geleid tot een correctie en/of andere actie van het pensioenfonds. Deze klachten zijn binnen het bestuur en met de pensioenuitvoerder, waaraan de pensioenadministratie is uitbesteed, besproken en hebben geleid tot verbetering van processen.

Alle klachten zijn in het verslagjaar afgewikkeld.

In het verslagjaar zijn geen geschillen door de geschillencommissie of door de ombudsman behandeld.

2.10 Verantwoordingsorgaan

In het verslagjaar zijn het pensioenfondsbestuur en het verantwoordingsorgaan vijf keer in vergadering bijeen geweest. Deze vergaderingen hebben via video-conferencing plaatsgevonden. In mei 2021 heeft het verantwoordingsorgaan met het bestuur gesproken over het jaarverslag 2020, oordeel van het verantwoordingsorgaan en het verslag van de Raad van Toezicht. Ook heeft het verantwoordingsorgaan in het kader van de jaarrekening 2020 gesproken met de controlerend accountant, certificerend actuaire en de Raad van Toezicht. Verder zijn in 2021 onder meer de volgende onderwerpen besproken:

- algemene gang van zaken en ontwikkelingen bij het Pensioenfonds;
- bestuurssamenstelling;
- beleid maatschappelijk verantwoord beleggen en ESG-risico's;
- communicatieplan;
- nieuw pensioenstelsel;
- transitie pensioenadministratie van Lifetime naar Compas;
- samenstelling verantwoordingsorgaan;
- zelfevaluatie verantwoordingsorgaan;
- werving en voordracht nieuw lid Raad van Toezicht;
- haalbaarheidstoets;
- buy-out-proces;
- toeslagverlening.

Daarnaast is het verantwoordingsorgaan uitgenodigd voor het bijwonen van kennissessies (digitaal) van het pensioenfondsbestuur. Een groot deel van het verantwoordingsorgaan heeft de kennissessies bijgewoond.

Het verantwoordingsorgaan heeft (gevraagd en niet gevraagd) geadviseerd over:

- het communicatieplan;
- aanpassing van de klachten- en geschillenprocedure;
- een aangepast beloningsbeleid.

Het verantwoordingsorgaan heeft, met suggesties, positief geadviseerd over deze onderwerpen.

Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan suggesties gegeven over teksten in een aantal fondsdocumenten en het bestuursverslag.

Ook heeft het verantwoordingsorgaan een bindende voordracht gedaan voor één nieuw lid van de Raad van Toezicht. Het bestuur heeft deze voordracht overgenomen.

In 2021 heeft het verantwoordingsorgaan een zelfevaluatie uitgevoerd en de resultaten daarvan gedeeld met het bestuur. De conclusie van deze zelfevaluatie was positief. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan ook een sessie gehad met de compliance officer om gedachten uit te wisselen over het functioneren van het pensioenfonds en de rol van het verantwoordingsorgaan daarin.

2.11 Intern toezicht

Het intern toezicht wordt gevormd door een Raad van Toezicht.

In het verslagjaar zijn het pensioenfondsbestuur en de Raad van Toezicht twee keer bij elkaar geweest om de ontwikkelingen bij het Pensioenfonds te bespreken (via video-conferencing). Daarnaast heeft de Raad van Toezicht met het bestuur gesproken over het jaarverslag 2020 en het verslag van de Raad van Toezicht. Ook heeft de Raad van Toezicht in het kader van de jaarrekening 2020 gesproken met de controlerend accountant, certificerend actuaire en het verantwoordingsorgaan. Andere onderwerpen die in 2021 onder meer zijn besproken zijn:

- interne audit (auditplan en bevindingen audits);
- nieuw pensioenstelsel;
- buy-out proces;
- ontwikkeling dekkingsgraad en financiële positie;
- pensioenbeheer en communicatie;
- beleggingsbeleid;
- risicomanagement;
- compliance;
- overige ontwikkelingen bij het pensioenfonds.

Daarnaast heeft de Raad van Toezicht diverse eigen overleggen gehad, waarbij de manager van het pensioenfonds en/of de voorzitter van het pensioenfonds, op uitnodiging van de Raad van Toezicht, een toelichting heeft gegeven over ontwikkelingen bij het pensioenfonds.

De Raad van Toezicht heeft goedkeuring gegeven aan het aangepaste beloningsbeleid en heeft ingestemd met de (her)benoemingen van drie bestuursleden en één lid van het verantwoordingsorgaan. Daarnaast heeft de Raad van Toezicht kennisgenomen van de inventarisatie van de naleving van de Code pensioenfondsen.

Eén lid van de Raad van Toezicht heeft een bijeenkomst van de beleggingsadviescommissie bijgewoond. De Raad van Toezicht maakt elk jaar een verslag op, dat onderdeel uitmaakt van dit jaarverslag.

2.12 Extern toezicht

Naast het intern toezicht hebben pensioenfondsen in Nederland te maken met twee externe toezichthouders, te weten De Nederlandsche Bank N.V. (DNB) en de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM). De AFM houdt voornamelijk toezicht op de communicatie met de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, terwijl de andere toezichtonderwerpen zijn ondergebracht bij DNB.

DNB

Vanaf 2021 hanteert DNB een aangepaste toezichtaanpak. Met deze nieuwe aanpak wil DNB de beschikbare toezichtcapaciteit daar inzetten waar de grootste prudentiële en integriteitsrisico's worden gesignaleerd. Het gevolg daarvan is dat DNB geen relatiegesprekken voert meer met het Pensioenfonds.

Verder heeft het Pensioenfonds in het verslagjaar vijf uitvragen van DNB ontvangen:

- uitzettingen op Nederlandse woninghypotheken op het niveau van individuele leningen;
- niet-financiële- en integriteitsrisico's;
- transitie rentebenchmarks;
- enquête duurzaamheid;
- nieuwe pensioenregeling.

De gevraagde informatie op basis van deze uitvragen is tijdig naar DNB gestuurd.

Daarnaast heeft het Pensioenfonds gemeld dat bij de uitbesteding van de beleggingsrapportage en de custodian-activiteiten door CACEIS een wijziging in de onderuitbesteding heeft plaatsgevonden. In verband met de migratie van de Kas Bank systemen naar de systemen van CACEIS is de hosting van de IT-systemen bij CACEIS NL Branche gewijzigd van ATOS naar DXC Technology.

In juni en november 2021 zijn twee bestuursleden voor vier jaar benoemd en is één bestuurder herbenoemd. Per 1 juli 2021 is één bestuurslid benoemd als voorzitter van het bestuur. DNB heeft ingestemd met deze benoemingen.

AFM

Het Pensioenfonds heeft begin 2021 van de AFM een normoverdragende brief ontvangen in verband met de rapportage van de uitvoeringskosten in het jaarverslag 2019.

De AFM had geconstateerd dat de totale vermogensbeheerkosten in euro's enkel inclusief transactiekosten zijn getoond, terwijl dit exclusief transactiekosten dient te worden opgenomen. In de tabel in de jaarrekening 2019 was de onderliggende informatie wel opgenomen, dus met een rekensom te achterhalen, maar het totaalbedrag was niet afzonderlijk vermeld. Omdat daardoor een extra handeling door de lezer vereist is, en daarmee het risico vergroot dat niet de goede cijfers met elkaar worden vergeleken, was dat volgens de AFM onwenselijk. Het pensioenfonds heeft dit in het jaarverslag 2020 aangepast.

Daarnaast heeft het Pensioenfonds van de AFM een verzoek gehad om te rapporteren over de tweede pijler pensioenen die het Pensioenfonds administreert. Deze informatie is tijdig verstrekt.

3. Pensioenbeleid

3.1 Pensioenreglement

Vanaf 1 januari 2020 voert het Pensioenfonds de pensioenregeling van de werkgever niet meer uit en worden geen pensioenaanspraken meer opgebouwd. Het Pensioenfonds voert nu alleen nog de pensioentoezeggingen uit van voormalige medewerkers van Delta Lloyd Services B.V. die tot en met 31 december 2019 met hen waren overeengekomen. Alleen de arbeidsongeschikte deelnemers met premievrije opbouw van pensioen bouwen nog binnen het Pensioenfonds pensioen op.

De pensioentoezeggingen zijn vastgelegd in het pensioenreglement.

Vanaf 1 januari 2021 wordt de pensioenadministratie uitgevoerd via Compas, het administratiesysteem van AZL. In Compas zijn sommige processen anders ingericht dan binnen het voormalige administratiesysteem Lifetime.

Compas voorziet erin dat bij de keuze van hoog-laag uitkeringen de mogelijkheid bestaat dat bij een nieuwe pensioeningang de deelnemer opnieuw een 5 of 10-jarige uitkeringsduur kan kiezen, ongeacht of de deelnemer al eerder een keuze heeft gemaakt voor hoog-laag. Dat was binnen Lifetime niet mogelijk. Bij Lifetime kon bij een nieuwe pensioeningang uitsluitend nog voor de resterende duur van de reeds lopende hoog-laag uitkering worden gekozen. Voor de deelnemers betekent dit een verbetering. Voor het Pensioenfonds heeft dit geen (financiële) gevolgen.

Het Pensioenfonds heeft het pensioenreglement hierop aangepast.

3.2 Overeenkomst met de werkgever

Omdat het Pensioenfonds met de werkgever geen premieafpraak meer heeft, is per 1 januari 2020 de uitvoeringsovereenkomst gewijzigd in een voortzettingsovereenkomst.

In deze voortzettingsovereenkomst zijn de wederzijdse verplichtingen opgenomen en is een kostenvergoeding afgesproken, die vanaf 1 januari 2020 geldt.

De werkgever is aan het Pensioenfonds alle uitvoeringskosten verschuldigd die het Pensioenfonds in het betreffende kalenderjaar moet maken, met uitzondering van de uitvoeringskosten die in het betreffende kalenderjaar direct verband houden met het beleggen van het vermogen van het Pensioenfonds. De door de werkgever verschuldigde bedragen worden verminderd met het in het betreffende kalenderjaar vrijvallende deel van de administratievoorziening als gevolg van gedane pensioenuitkeringen, die voor deze bepaling is gemaximeerd op 2% van de uitgekeerde pensioenbedragen.

De overeenkomst is afgesloten voor onbepaalde duur. De werkgever kan, met inachtneming van een opzegtermijn van 6 maanden en onder voorwaarden, de voortzettingsovereenkomst beëindigen.

3.3 Toeslagen

De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd uit het eigen vermogen van het Pensioenfonds.

Het bestuur heeft in de vergadering van 24 november 2021 besloten om per 1 januari 2022 een volledige toeslag van 3,28% toe te kennen over de opgebouwde pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van de pensioengerechtigden. De consumentenprijsindex, afgeleid (zonder onder meer accijns en BTW) steeg tussen oktober 2021 en oktober 2022 namelijk met 3,28%. Hiermee is de toeslagambitie volledig gerealiseerd.

Het Pensioenfonds had nog een kleine achterstand in de toeslagverlening, omdat per 1 januari 2012 en per 1 januari 2013 geen volledige toeslag is verleend. Deze achterstand was voor actieve deelnemers 0,32% en voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden 0,99%. Er was voldoende ruimte om ook deze resterende achterstand in de toeslagverlening volledig in te halen. Het bestuur heeft daarom besloten om, conform de wettelijke ruimte, de achterstanden in de toeslagverlening per 1 januari 2022 volledig in te halen voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden die daadwerkelijk toeslag hebben gemist.

Door de verleende toeslag daalde de actuele dekkingsgraad met circa 5%. De actuele dekkingsgraad blijft daarmee nog ruim boven de TBI-grens (Toekomstbestendig Indexeren), het percentage waarbij het pensioenfonds wettelijk gezien volledig kan indexeren.

Het toeslagbesluit is aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden gecommuniceerd.

Basis voor het toekennen van de toeslag was onder meer de stand van de beleidsdekkingsgraad op 31 oktober 2021. Deze was vastgesteld op 129,8%. De dekkingsgraad waarop het pensioenfonds een volledige toeslag kon verlenen was 124,1%.

Het beleid voor toeslagverlening is als volgt:

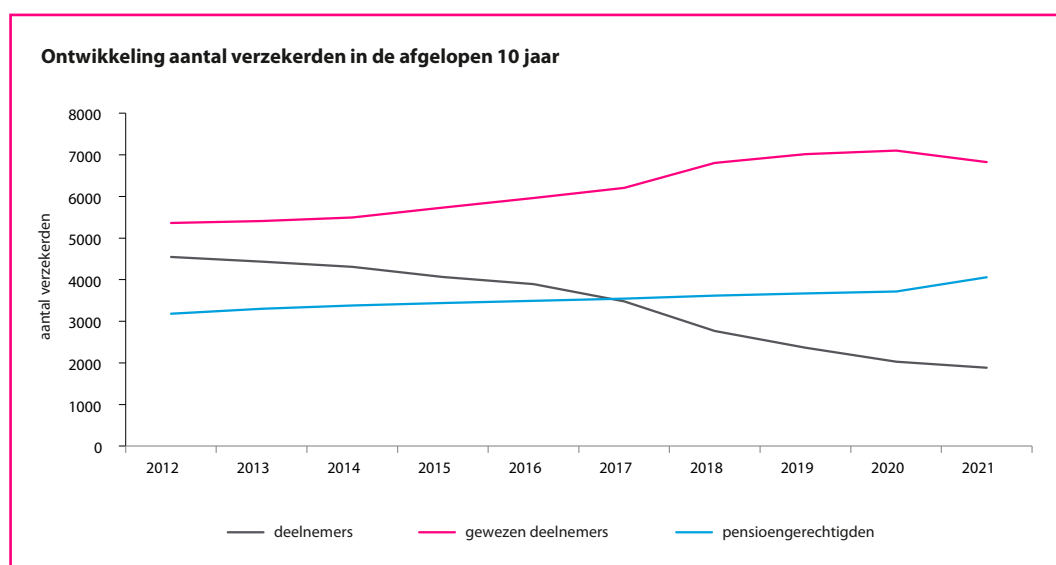
- Bij een beleidsdekkingsgraad onder 110% wordt geen toeslag toegekend;
- Bij een beleidsdekkingsgraad die boven de dekkingsgraad voor toekomstbestendige toeslagverlening ligt kan volledige toeslag worden toegekend;
- Bij een beleidsdekkingsgraad tussen 110% en de dekkingsgraad voor toekomstbestendig indexeren wordt een evenredig deel van de toeslag toegekend.

Daarnaast kent het toeslagbeleid een aantal andere criteria, die worden meegenomen bij de besluitvorming over de toeslagverlening. Deze zijn vermeld in de website van het Pensioenfonds.

3.4 Ontwikkeling aantal (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden

Doordat het Pensioenfonds geen nieuwe pensioenopbouw meer kent is het aantal deelnemers verder gedaald.

De ontwikkeling van het aantal deelnemers kan grafisch als volgt worden weergegeven:

In aantallen en gesplitst naar man en vrouw is de ontwikkeling als volgt:

Aantallen deelnemers

Per 31 december 2021 bedroeg het aantal deelnemers 12.769. Dit betekent een afname van 76 deelnemers ten opzichte van de stand per 31 december 2020. Deze afname wordt als volgt gespecificeerd:

	Actieve ¹⁾ deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2020	2.029	7.103	3.713	12.845
Mutaties 2021	-151	-282	357	-76
Stand per 31 december 2021	1.878 ²⁾	6.821	4.070	12.769

De genoemde aantallen in de hiervoor opgenomen tabellen betreffende de aantallen op "persoonsniveau", conform de opgave aan DNB.

			2021	2021	2020	2020
	mannen	vrouwen	totaal	in %	totaal	in %
Deelnemers ¹⁾	1.081	797	1.878	15	2.029	16
Gewezen deelnemers	3.521	3.300	6.821	53	7.103	55
Pensioengerechtigden	2.299	1.771	4.070	32	3.713	29
waarvan:						
– ouderdompensioen	2.167	925	3.092		2.746	
– partnerpensioen	95	813	908		907	
– wezenpensioen	37	33	70		60	
Totaal	6.901	5.868	12.769	100	12.845	100

1) De (actieve) deelnemers worden gezien als de gewezen werknemers van DL Services B.V. die nog in dienst zijn bij NN Personeel B.V. en arbeidsongeschikte deelnemers.

2) Inclusief 189 arbeidsongeschikte deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

4. Financiële en actuariële positie

4.1 Dekkingsgraad

Definities

De ontwikkeling van de financiële positie van het Pensioenfonds geven wij weer in de dekkingsgraad. Deze maatstaf geeft de mate weer waarin de verplichtingen zijn gedekt door de aanwezige bezittingen van het Pensioenfonds.

Het Pensioenfonds berekent de volgende dekkingsgraden:

- *Actuele DNB-dekkingsgraad:*
Hiervoor waardeert het Pensioenfonds de verplichtingen op basis van de rentetermijnstructuur die DNB maandelijks publiceert (inclusief de Ultimate Forward Rate (UFR)). Deze dekkingsgraad is de basis voor de beleidsdekkingsgraad.
- *Beleidsdekkingsgraad:*
De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele DNB-dekkingsgraden (voor publicatiedoeleinden) over de afgelopen 12 maanden. DNB hanteert de beleidsdekkingsgraad voor de toetsing van het financiële beleid (toeslagverlening, korten en herstelplannen).
- *Marktrentedekkkingsgraad:*
De marktrentedekkkingsgraad wordt berekend door zowel de verplichtingen als de beleggingen te waarderen op basis van de actuele rente. Voor de waardering van de verplichtingen wordt hiervoor de SWAP-rentecurve gebruikt. Met de marktrentedekkkingsgraad wordt de financiële positie van het Pensioenfonds het beste weergegeven.
- *Reële dekkingsgraad:*
Bij deze dekkingsgraad wordt rekening gehouden met de verwachte toekomstige stijgingen van de prijzen. De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij volledige prijsindexatie is toegestaan. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat het Pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan voldoen en ook de pensioenen kan verhogen met de verwachte stijging van de prijzen.
- *Vereiste dekkingsgraad:*
Dit is de benodigde dekkingsgraad die het Pensioenfonds moet hebben gezien de risico's die het Pensioenfonds loopt. Deze dekkingsgraad is berekend op basis van rekenregels die DNB voorschrijft.
- *Minimale vereiste dekkingsgraad:*
Dit is de dekkingsgraad die de minimaal benodigde buffer van het Pensioenfonds weergeeft.

Berekende dekkingsgraden

De berekende dekkingsgraden zijn als volgt:

Dekkingsgraad	31 december 2021	31 december 2020
Actuele DNB-dekkingsgraad	131,7%	126,6%
Beleidsdekkingsgraad	130,8%	123,1%
Marktrentedekkkingsgraad	128,8%	119,8%
Reële dekkingsgraad volgens richtlijnen FTK	105,2%	101,3%
Dekkingsgraad op basis van het vereist eigen vermogen	113,4%	111,2%
Dekkingsgraad op basis van het minimaal vereiste eigen vermogen	104,0%	104,0%

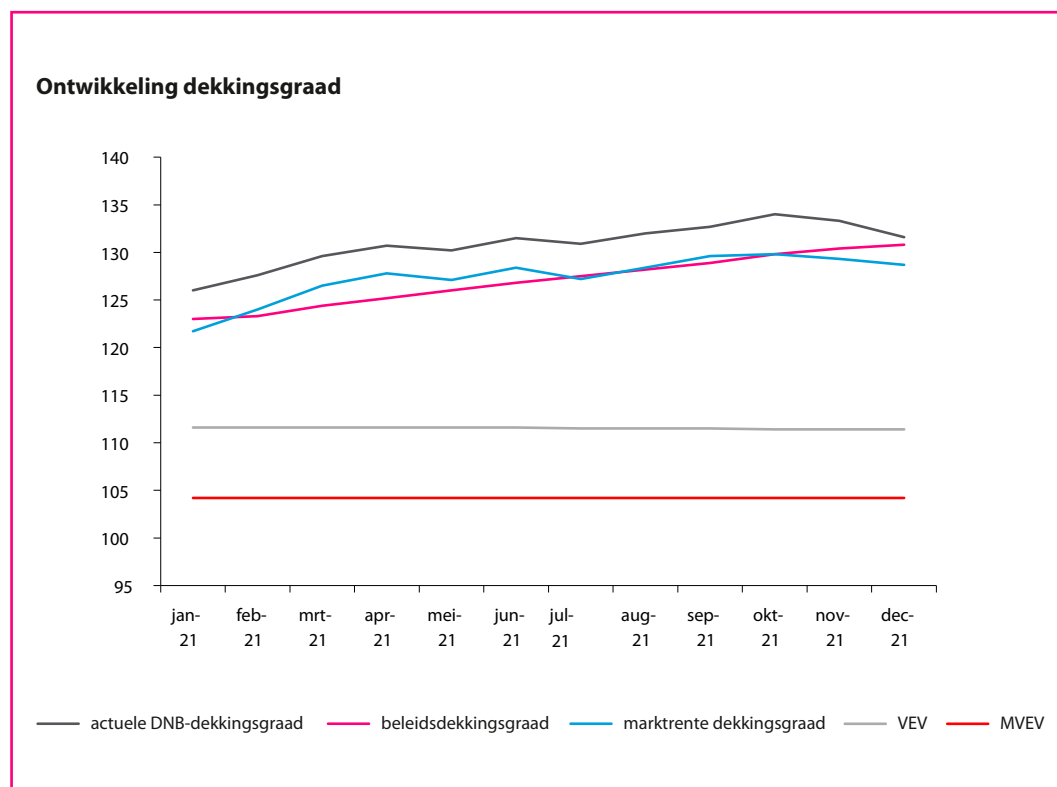
De waarde van de beleggingen bedroeg eind 2021 € 4,37 miljard (2020: € 4,68 miljard) en de waarde van de pensioenverplichtingen (op basis van de rentetermijnstructuur die DNB publiceert) was eind 2021 € 3,04 miljard (2020: € 3,24 miljard).

Ontwikkeling dekkingsgraden

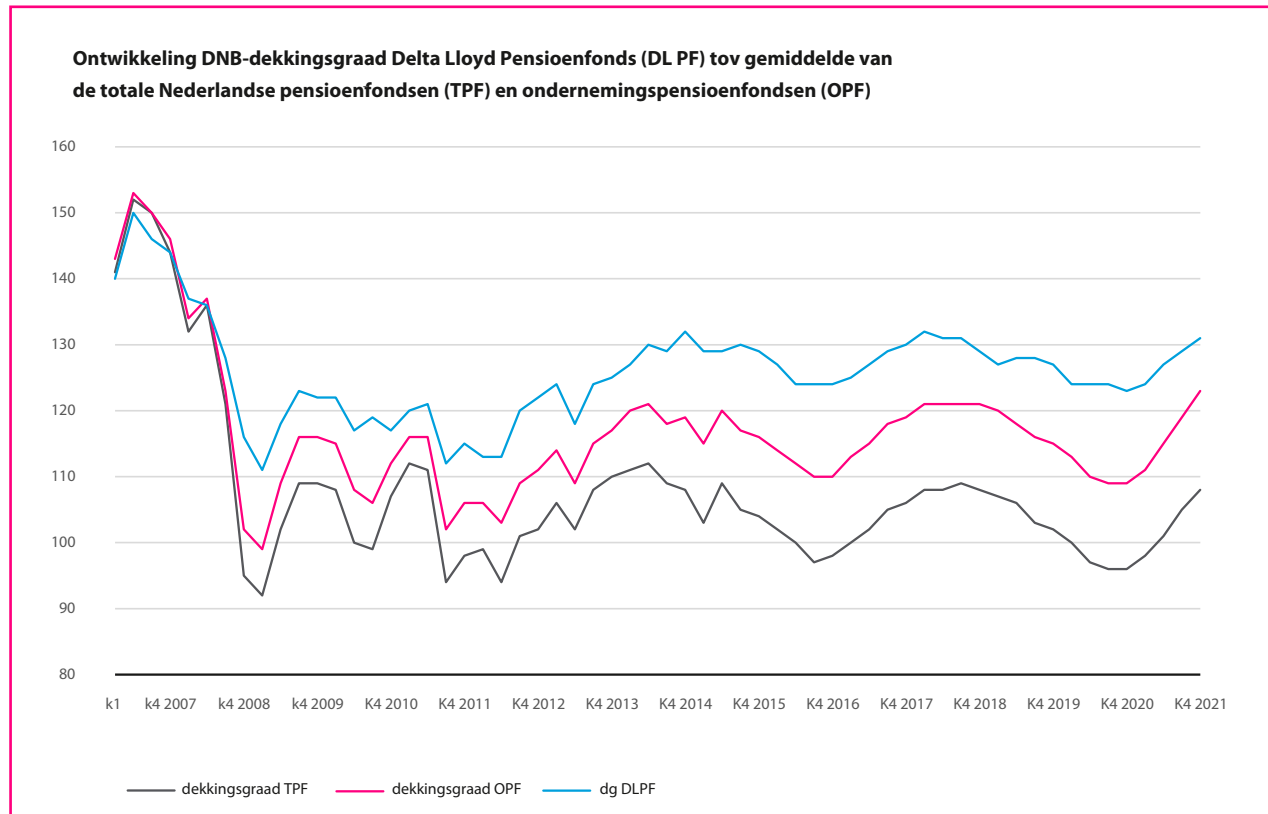
De ontwikkeling van de actuele DNB-dekkingsgraad en de marktrentedekkkingsgraad per 31 december 2021 is als volgt:

	Actuele DNB-dg
Dekkingsgraad 1 januari 2021	126,6%
<i>Beleggingen</i>	
Invloed rendement beleggingen	-1,1%
<i>Verplichtingen</i>	
– Invloed van rentewijzigingen	10,1%
– Rendement verplichtingen	-0,8%
– Invloed op toeslagverlening	-5,0%
– Invloed overige mutaties kasstromen	1,9%
	6,2%
Dekkingsgraad 31 december 2021	131,7%

De ontwikkeling van de actuele DNB-dekkingsgraad, marktrentedekkkingsgraad en beleidsdekkingsgraad in 2021 is als volgt:

De ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad (tot 1 januari 2015 de actuele DNB-dekkingsgraad) van ons pensioenfonds ten opzichte van het gemiddelde van alle Nederlandse Pensioenfondsen en alle Nederlandse ondernemingspensioenfondsen is als volgt:

Wijzigingen UFR

Op basis van de Commissie Parameters heeft DNB in 2020 nieuwe parameters voor de bepaling van de UFR rentecurve vastgesteld. Deze overgang gaat in vier stappen plaatsvinden. De eerste stap heeft op 1 januari 2021 plaatsgevonden. De volgende stap heeft op 1 januari 2022 plaatsgevonden. De laatste stap vindt plaats per 1 januari 2024. De wijziging van de UFR-parameters heeft gevolgen voor de rentetermijnstructuur en daarmee de voorziening pensioenverplichtingen. DNB zal de rentetermijnstructuur in de periode tot 1 januari 2024 baseren op een gewogen gemiddelde van de rentetermijnstructuur op basis van de huidige en nieuwe UFR-parameters, waarbij de gewichten jaarlijks op 1 januari met gelijke stappen aangepast worden. Deze stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zich geleidelijk in de tijd materialiseert.

De eerste stap is inmiddels verwerkt in de pensioenvoorziening en in dekkingsgraad in 2021. Op basis van de gegevens van per 31 december 2021 zal met hantering van de nieuwe UFR-parameters de voorziening en de dekkingsgraad als volgt wijzigen:

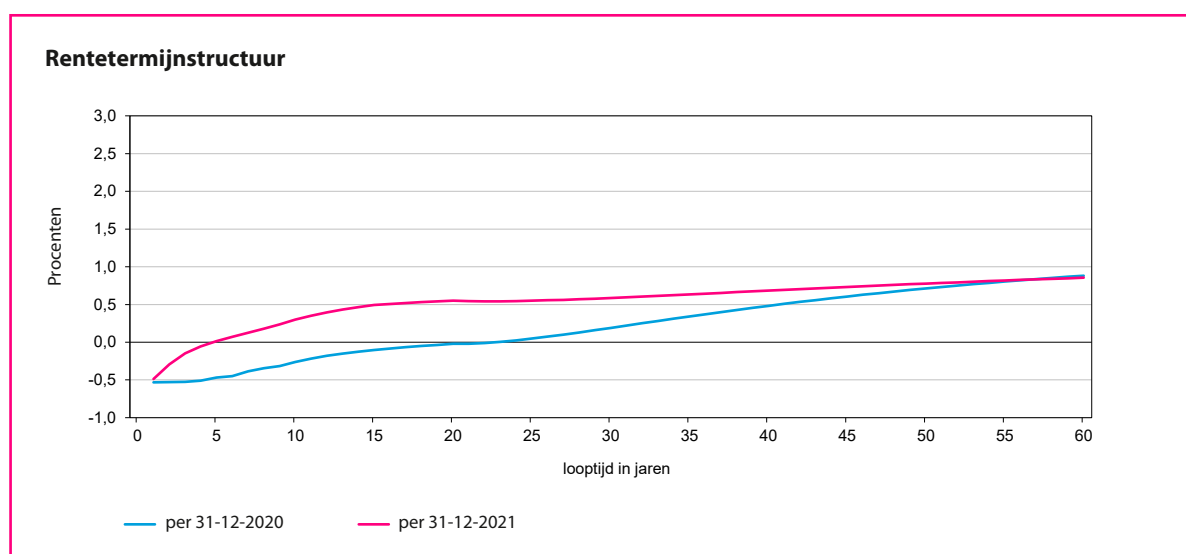
Peilmoment 31 december 2021	Pensioenvoorziening	Actuele dekkingsgraad
31 december 2021	100,0%	131,7
31 december 2022	100,7%	130,8
31 december 2023	101,4%	130,0
31 december 2024	102,1%	129,0

Verplichtingen

Het Pensioenfonds heeft het renterisico beperkt door minimaal 87,5% en maximaal 92,5% van zijn nominale pensioenverplichtingen te matchen met vastrentende beleggingen die ongeveer dezelfde looptijd hebben als de verplichtingen, waar nodig aangevuld met derivaten (swaps). Hierdoor hebben rentestijgingen of -dalingen veel minder invloed op de hiervoor genoemde dekkingsgraden. Voor de matching zijn de verplichtingen gebaseerd op de swap rentecurve (marktrente). In de jaarrekening zijn de verplichtingen berekend op basis van de rentetermijnstructuur die DNB publiceert.

Wel is hierbij bepaald dat de omvang van de rendementsportefeuille minimaal 20% van het belegd vermogen bedraagt.

De rentetermijnstructuur per eind 2020 en 2021 die door DNB wordt gepubliceerd verliep als volgt:

Reële dekkingsgraad

Per 31 december 2021 bedraagt de reële dekkingsgraad 105,2% (31 december 2020: 101,3%). De reële dekkingsgraad geeft de hoogte van het vermogen van het Pensioenfonds weer ten opzichte van de toekomstig uit te keren pensioenaanspraken inclusief de toekomstige toeslagen op basis van de verwachte prijsinflatie. Deze reële dekkingsgraad wordt jaarlijks berekend op basis van de richtlijnen van DNB en wordt uitsluitend opgesteld voor rapportagedoeleinden.

4.2 Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten bestaan uit kosten voor pensioenuitvoering en kosten voor vermogensbeheer. De kosten zijn opgenomen conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie.

Kosten voor pensioenuitvoering

De kosten voor pensioenbeheer worden als volgt gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000	2021	2020
Personeelskosten bestuursbureau	665	650
Vergoedingen bestuur, RvT en VO	136	193
Controlerend accountants	146	82
Waarmerkend actuaris	55	30
Toezichtkosten (DNB en AFM)	150	156
Pensioenadministratie	984	944
Overige bedrijfskosten	318	459
Totale pensioenuitvoeringskosten	2.454	2.514
Pensioenuitvoeringskosten per actieve deelnemer/pensioengerechtigde	0,413	0,438
Pensioenuitvoeringskosten per actieve deelnemers/gewezen deelnemers/pensioengerechtigden	0,192	0,196

De afname van de uitvoeringskosten is onder meer toe te schrijven aan lagere vergoedingen aan bestuurders en Raad van Toezicht door wijzigingen in het bestuur en omdat vanaf het tweede kwartaal geen BTW over deze vergoedingen in rekening is gebracht. In mei 2021 is in de Staatscourant een besluit gepubliceerd over de BTW-positie van bestuurders, toezichthouders en commissarissen waarin is opgenomen dat over de vergoedingen geen BTW meer hoeft te worden berekend en afgedragen. Daarnaast zijn er in 2021 minder advieskosten gemaakt.

De kosten van de controlerend accountant en de waarmerkend actuaris zijn hoger omdat in 2021 zowel de kosten voor het jaarverslag 2020 als 2021 zijn opgenomen. Tot en met het jaarverslag van 2020 werden de accountants- en actuariskosten voor de controle van het jaarverslag van het jaar voorafgaand, en dus in 2020 over 2019, opgenomen. Het is zuiverder om de kosten voor jaarrekening te betrekken in de kosten van het jaar waarover de controle plaatsvindt.

Het beloningsbeleid van het pensioenfonds bepaalt de vergoeding voor bestuurders. In 2021 was de vergoeding voor bestuurders € 27.776 op jaarbasis. Voor de voorzitter was de vergoeding in 2021 € 41.664 op jaarbasis. Tot 1 juli 2021 heeft de voorzitter een vergoeding ontvangen. De nieuwe voorzitter die per juli 2021 is aangetreden heeft geen vergoeding ontvangen, omdat deze in dienst was van de werkgever. Over deze bedragen hoefde vanaf het tweede kwartaal geen BTW meer in rekening gebracht te worden. Deze vergoeding geldt alleen voor bestuurders die niet in dienst zijn bij de werkgever.

De vergoeding voor de leden van de Raad van Toezicht was in 2021 € 13.888 per jaar en voor de voorzitter € 27.776 per jaar.

De totale kosten zijn met ruim 2% gedaald. Het totaal aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden is iets toegenomen. Hierdoor zijn de gemiddelde uitvoeringskosten per actieve deelnemer en pensioengerechtigde gedaald.

Ook indien rekening wordt gehouden met de gewezen deelnemers zijn de gemiddelde de uitvoeringskosten iets afgenomen.

De uitvoeringskosten worden volledig door de werkgever betaald, onder aftrek van de vrijval administratievoorziening met een maximum van 2%. Deze vrijval bedroeg € 1.436. Per saldo heeft de werkgever aan uitvoeringskosten € 1.019 aan het Pensioenfonds vergoed. Doordat de werkgever deze uitvoeringskosten vergoedt, is de hoogte van de uitvoeringskosten ook niet van invloed op de financiële positie van het Pensioenfonds.

Ook dit jaar heeft het Pensioenfonds opdracht gegeven om de uitvoeringskosten te benchmarken. Deze benchmark is uitgevoerd door Lane Clark & Peacock (LCP). Deze benchmark is gebaseerd op de jaarcijfers over 2020.

In 2020 waren de totale pensioenbeheerkosten van het Pensioenfonds per deelnemer € 140 hoger dan de peergroep (€ 438 versus € 298). De peergroep bestond uit 49 pensioenfondsen met een omvang tussen 3.000 en 8.000 deelnemers/pensioengerechtigden. Over de periode 2018-2020 zijn de pensioenbeheerkosten van het Pensioenfonds € 74 hoger dan de peergroep (€ 385 versus € 311), terwijl de gemiddelde kosten vorig jaar gelijk waren.

De pensioenbeheerkosten in 2020 van de peergroep liepen uiteen van € 134 tot € 833 per deelnemer.

17 van de 49 pensioenfondsen in de peergroep hebben een deel van de pensioenbeheerkosten gealloceerd aan vermogensbeheerkosten (gemiddeld € 108 per deelnemer). Het Pensioenfonds heeft geen pensioenbeheerkosten gealloceerd aan de vermogensbeheerkosten. Het bestuur heeft dat destijds besloten omdat deze verdeling arbitrair kan zijn.

Doordat een aantal pensioenfondsen een deel van de pensioenbeheerkosten hebben gealloceerd aan de vermogensbeheerkosten geeft het berekende gemiddelde pensioenbeheerkosten van de peergroep een vertekend beeld. Als deze gealloceerde kosten in aanmerking zouden worden genomen als pensioenbeheerkosten, zijn de gemiddelde pensioenbeheerkosten van de peergroep hoger dan de berekende € 311.

Omdat het Pensioenfonds een gesloten fonds is, heeft het Pensioenfonds relatief veel gewezen deelnemers die niet worden meegenomen bij het berekenen van de gemiddelde kosten per deelnemer (dit is conform de regelgeving).

Als bij de berekening van de gemiddelde uitvoeringskosten over 2018-2020 ook de gewezen deelnemers in aanmerkingen zouden zijn genomen zijn de gemiddelde kosten per deelnemer van het pensioenfonds gelijk aan de peergroep (€ 172).

Het bestuur heeft de kosten van het Pensioenfonds in relatie tot de bedrijfsactiviteiten en de benchmark beoordeeld en heeft geconcludeerd dat de kosten in lijn liggen met de bedrijfsactiviteiten, complexiteit van de regeling en vergelijkbare pensioenfondsen. Het bestuursbureau is 'lean and mean' en het bestuur is met vijf bestuurders niet te groot. Wel zal het bestuur de omvang van de kosten nauwlettend in de gaten houden, omdat het pensioenfonds nu geen pensioenopbouw meer kent omdat het Pensioenfonds is gesloten en daardoor de kosten per deelnemer naar verwachting verder zullen stijgen, mede als gevolg van de toegenomen governance vereisten. Eind 2020 heeft het pensioenfonds een nieuw contract afgesloten met de pensioenuitvoerder AZL. De vergoeding die is afgesproken is door een externe adviseur gebenchmarkt op marktconformiteit.

Kosten vermogensbeheer

De kosten voor vermogensbeheer zijn uitgesplitst in beheervergoeding voor de vermogensbeheerder, transactiekosten en bewaarloon.

Bedragen x € 1.000	2021	2020
Beheervergoeding		
– aandelen	1.186	1.202
– vastrentend	4.009	3.852
– vastgoed	317	213
– derivaten (overlay)	302	277
– fiduciair beheer	1.210	1.776
	7.024	7.338
Bewaarloon	6	22
Overige vermogensbeheerkosten	386	568
Totale vermogensbeheerkosten	7.416	7.928
Transactiekosten		
– aandelen	138	1.593
– vastrentend	837	2.180
– vastgoed	0	123
– derivaten	61	0
Totale kosten transacties	1.036	3.896
Totale kosten vermogensbeheer en transacties	8.452	11.824
Gemiddeld belegd vermogen	3.971.171	3.935.274
Kosten vermogensbeheer als % gemiddeld belegd vermogen	0,19%	0,20%
Transactiekosten als % gemiddeld belegd vermogen	0,02%	0,10%
Totale kosten vermogensbeheer en transacties als % gemiddeld belegd vermogen	0,21%	0,30%

De vergoedingen die zijn betaald aan de vermogensbeheerders zijn niet gerelateerd aan de prestaties van de vermogensbeheerders.

Als gevolg van nieuwe afspraken met de fiduciair vermogensbeheerder per 1 juli 2020 zijn de vermogensbeheerkosten gedaald ten opzichte van 2020.

De transactiekosten bij aandelen, vastrentend en vastgoed zijn exact berekend op basis van vaste op- en afslagen die van toepassing zijn voor de verschillende beleggingsfondsen. Bij de transacties van derivaten zijn voor de transactiekosten schattingen gemaakt. Bij deze inschattingen is de formule die is opgenomen in de aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie gehanteerd ('nominaal x (spread/2) x duration = geschatte transactiekosten').

De transactiekosten over 2021 zijn ten opzichte van 2020 fors lager, omdat in 2020 de herinrichting van de returnportefeuille heeft plaatsgevonden, wat extra transactiekosten met zich mee heeft gebracht. In 2021 heeft er geen (grote) herschikking van beleggingen plaatsgevonden.

LCP

Het Pensioenfonds heeft ook de vermogensbeheerkosten vergeleken met een benchmark van Lane Clark & Peacock (LCP).

Het benchmarkonderzoek laat zien dat de vermogensbeheerkosten (incl. transactiekosten) van het Pensioenfonds in de periode 2018 tot en met 2020 21bp bedragen en die van de peergroep 34bp. Ook in relatie tot het behaalde beleggingsrendement zijn de vermogensbeheerkosten erg laag. Het benchmarkonderzoek van LCP laat zien dat in de periode van 2016 tot en met 2020 het rendement van de in de benchmark opgenomen pensioenfondsen gemiddeld 8,3% bedroeg met gemiddelde vermogensbeheerkosten (totaal) van 0,56% van het belegd vermogen. In deze periode was het gemiddelde rendement van het Pensioenfonds 8,8% met gemiddelde vermogensbeheerkosten van 0,26%.

Uit de benchmark blijkt dat in 2020 de vermogensbeheerkosten van het Pensioenfonds, evenals voorgaande jaren, lager zijn dan de peers. Het bestuur is daarom tevreden met het huidige kostenniveau, maar blijft alert op mogelijkheden voor meer kostenefficiëntie. Door nieuwe afspraken die in 2020 zijn gemaakt is het kostenniveau van vermogensbeheer in 2021 verder gedaald.

Het Pensioenfonds heeft beleggingen die een grote mate ESG-integratie kennen. Dit betekent dat er meer transacties zullen zijn om te blijven voldoen aan de gestelde ESG-normen. Dit betekent ook meer kosten dan bij de normale benchmark.

De aansluiting met de jaarrekening is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	2021	2020
	€	€
Beleggingskosten afzonderlijk verantwoord in de jaarrekening	182	600
Beleggingskosten die zijn verantwoord als onderdeel van de beleggingsopbrengsten	8.270	11.224
Totale beleggingskosten	8.452	11.824

4.3 Actuariële analyses

Actuariële analyse van het resultaat

De samenstelling van het resultaat is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	2021	2020
	€	€
Resultaat op intrest/beleggingen	198.331	35.159
Resultaat op kosten	717	0
Resultaat op waardeoverdrachten	15	31
Resultaat op sterfte	3.238	2.668
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-243	-695
Resultaat op toeslagen	-118.471	-32.052
Resultaat op wijzigingen actuariële grondslagen	14.911	33.799
Resultaat op overige mutaties	659	1.816
Resultaat	99.157	40.726

Resultaat op intrest/beleggingen

De uitsplitsing van het resultaat op intrest/beleggingen is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	2021	2020
	€	€
Directe beleggingsopbrengsten	50.700	47.957
Gerealiseerde koersresultaten	38.442	61.312
Ongerealiseerde koersresultaten	-122.611	288.418
Totaal beschikbaar	-33.469	397.687
Korting op beheervergoeding	-1.356	1.839
Beleggingskosten	113	600
Benodigde intrest toevoeging	-16.915	-9.414
Wijziging rentetermijnstructuur	-213.642	373.181
Totaal benodigd	-231.800	362.528
Resultaat	198.331	35.159

Resultaat op kosten

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling worden deels gedekt door de bijdrage uit de kostenvoorziening. Jaarlijks valt hieruit 3% van de uitgekeerde pensioenbedragen vrij. De resterende directe kosten worden vergoed door de werkgever aangezien de bijdrage in de kosten wordt bepaald op basis van een vrijval van de kostenvoorziening van 2% (de tot en met 2020 geldende kostenopslag) is met ingang van 2021 sprake van een positief resultaat op kosten.

Resultaat op waardeoverdrachten

Het resultaat op waardeoverdracht ontstaat door het verschil in het wettelijk tarief op basis waarvan aanspraken worden overgedragen en de reserveringsgrondslagen van het Pensioenfonds. Het resultaat op inkomende waardeoverdrachten was negatief (€ 2). Het resultaat op uitgaande overdrachten was positief (€ 17).

Resultaat op sterfte

Resultaat op sterfte ontstaat doordat de verwachte sterfte van deelnemers en hun nabestaanden afwijkt van de werkelijke sterfte. Het resultaat op sterfte bestaat uit resultaat op lang leven en resultaat op kort leven.

Bij resultaat op lang leven gaat het met name om de lopende en toekomstig verwachte uitkeringen. Als deelnemers langer leven dan verwacht moet het Pensioenfonds meer uitkeren en moet de voorziening worden verhoogd. Als deelnemers minder lang leven dan verwacht hoeft het Pensioenfonds minder uit te keren en valt er meer voorziening vrij, dan verwacht.

Bij resultaat op kort leven gaat het met name om de uitkeringen aan nabestaanden als gevolg van het overlijden van de deelnemer in het jaar zelf. Indien er meer mensen overlijden dan verwacht moet er meer nabestaandenvoorziening worden getroffen en is de ontvangen risicopremie te laag. Overlijden er minder mensen dan verwacht, dan hoeven er minder uitkeringen te worden gedaan aan nabestaanden en is er een overschot aan risicopremie.

De uitsplitsing van het resultaat op sterfte is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	2021	2020
	€	€
Resultaat op kort leven	-170	1.607
Resultaat op lang leven	3.408	1.061
Resultaat	3.238	2.668

Resultaat op arbeidsongeschiktheid

Het resultaat op grond van in-/revalidatie was 243 negatief (2020: 695 negatief). Vanaf 2020 is er geen risicopremie meer ontvangen omdat de pensioenregeling in 2020 is overgegaan naar het pensioenfonds NN CDC.

Resultaat op toeslagen

Het negatieve resultaat op toeslagen is ontstaan door de toeslagverlening die volledig uit het vermogen is gefinancierd. Het toeslagpercentage was 3,28% (2020: 1,12%) en in 2021 zijn de resterende achterstanden in de toeslagverlening uit voorgaande jaren volledig ingelopen. De toeslagverlening per categorie is als volgt verdeeld:

Bedragen x € 1.000

	2021	2020
	€	€
Toeslagverlening deelnemers	-22.069	-7.110
Toeslagverlening gewezen deelnemers	-46.715	-13.250
Toeslagverlening pensioengerechtigden	-49.687	-11.692
Resultaat	-118.471	-32.052

Resultaat op wijzigingen actuariële grondslagen

In 2021 is het fonds overgegaan naar een nieuwe pensioenadministratie. In deze nieuwe pensioenadministratie vindt berekening van de technische voorzieningen op een aantal punten iets afwijkend plaats ten opzichte van voorgaande jaren:

- Wijziging leeftijdsdefinitie: De leeftijd van de hoofdverzekerde wordt berekend op basis van de werkelijke geboortemaand. Voorgaande jaren werd uitgegaan van de geboortemaand +1, indien de geboortedag anders dan is de 1e van de maand (bij geboortedag op de 1e van de maand werd uitgegaan van de geboortemaand);
- Wijziging factoren: Bij de berekening van de te hanteren factoren wordt met ingang van 2021 uitgegaan van een continue betalingsmethode en jaarlijkse betalingstermijn. Tot en met 2020 werden de factoren berekend op basis van een prenumerando betalingsmethode en maandelijkse betalingstermijn;
- Bepaald PP: Bij de berekening van de te hanteren factoren voor het bepaald partnerpensioen wordt uitgegaan van het werkelijk leeftijdsverschil tussen de hoofd- en medeverzekerde. In de nieuwe pensioenadministratie wordt echter uitgegaan van een vast fictief leeftijdsverschil van 3 jaar (man ouder dan vrouw). In de technische voorziening is rekening gehouden met een stelpost waarmee het bepaald partnerpensioen alsnog wordt bepaald op basis van het werkelijk leeftijdsverschil. Het bestuur heeft besloten om in 2022 een grondslagenonderzoek uit te voeren naar een voor het fonds passend te hanteren leeftijdsverschil;
- Wijziging programmatuur: Dit betreft het effect op de technische voorziening als gevolg van (algemene) afwijkingen in de berekeningswijze ten opzichte van de vorige pensioenadministratie.

Resultaat op overige mutaties

Het betreft het resultaat op uitkeringen (negatief € 32) als gevolg van het verschil tussen betaalde uitkeringen/afkopen en vrijvallen uit voorzieningen en resultaat op mutaties (€ 691) als gevolg van uitruil, uitstel of vervroeging.

Vereist eigen vermogen (VEV)

Het VEV is de omvang van het vermogen waarover een pensioenfonds ten minste moet beschikken en is afhankelijk van het risicoprofiel van het pensioenfonds volgend uit het strategische beleggingsbeleid. Indien een pensioenfonds niet over dit vermogen beschikt, is er sprake van een tekortsituatie en moet het pensioenfonds een herstelplan indienen bij DNB. De hoogte van het VEV is gericht op de wettelijke zekerheidsmaatstaf van 97,5%. Dit wil zeggen dat in de evenwichtssituatie de kans dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de technische voorzieningen, kleiner is dan 2,5%.

Voor de bepaling van het VEV maakt het Pensioenfonds gebruik van het standaardmodel van DNB. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het Pensioenfonds. Het VEV is per 31 december 2021 berekend op € 406,6 miljoen (31 december 2020: € 364,9 miljoen), zijnde 13,4% (31 december 2020: 11,2%).

Het VEV is als volgt samengesteld:

Bedragen x € 1.000	2021		2020	
S1 Renterisico	4.549	0,1%	6.078	0,1%
S2 Risico zakelijke waarden	238.631	6,3%	166.946	3,8%
S3 Valutarisico	151.287	1,9%	108.896	1,0%
S4 Grondstoffenrisico	-	-	-	-
S5 Kredietrisico	180.271	4,4%	214.677	5,5%
S6 Verzekeringstechnisch risico	88.315	0,6%	98.076	0,8%
S7 Liquiditeitsrisico	-	-	-	-
S8 Concentratierisico	-	-	-	-
S9 Operationeel risico	-	-	-	-
S10 Actief beheersrisico	25.299	0,1%	0	0,0%
Diversificatie effect	-281.741	-	-229.753	-
Totaal	406.611	13,4%	364.920	11,2%
Aanwezig vermogen	962.699		863.542	
Surplus	556.088		498.622	

De risicofactoren zijn in de jaarrekening toegelicht.

Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)

Het MVEV is de ondergrens van het VEV. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds gedurende vijf jaar lager is van de minimaal vereiste dekkingsgraad, moet het pensioenfonds binnen zes maanden maatregelen nemen waardoor het in één keer aan het MVEV voldoet.

Het MVEV is per 31 december 2021 berekend op € 122,0 miljoen, zijnde 4,0% (31 december 2020 € 130,7 miljoen, zijnde 4,0%).

Aanwezig eigen vermogen

Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2021 € 962,7 miljoen (per 31 december 2020: € 863,5 miljoen). Hiermee voldoet het Pensioenfonds ruim aan de hoogte van het Vereist Eigen Vermogen.

Het verloop van het eigen vermogen wordt als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000	2021	2020
Stand per 31 december voorgaand jaar	863.542	822.816
Totaal saldo van baten en lasten	99.157	40.726
Stand per 31 december	962.699	863.542

4.4 (Aanvangs)haalbaarheidstoets/risicohouding

De korte- en lange risicohouding van het Pensioenfonds wordt jaarlijks getoetst door het uitvoeren van een haalbaarheidstoets.

De korte termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de bandbreedte van het VEV die het Pensioenfonds nastreeft. Het Pensioenfonds heeft de bandbreedte waarmee deze VEV mag bewegen vastgesteld op 9% – 17%.

Het VEV bedraagt eind 2021 11,0% en ligt daarmee tussen de afgesproken grenzen.

De (aanvangs)haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd op basis van een methodiek en parameters die DNB heeft voorgeschreven en wordt bepaald over een periode van 60 jaar.

De uitkomsten van de (aanvangs)haalbaarheidstoets (mei 2019, mei 2020 en mei 2021) waren als volgt:

	Ondergrenzen risicohouding	Uitkomsten haalbaarheids- toets (mei 2019)	Uitkomsten haalbaarheids- toets (mei 2020)	Uitkomsten haalbaarheids- toets (mei 2021)
Het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad	minimaal 92%	100,5%	102,3%	102,5%
De spreiding tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slecht-weerscenario vanuit de feitelijke dekkingsgraad	maximaal 15%	18,0%	7,0%	4,9%

De uitkomsten van de (aanvangs)haalbaarheidstoets laten zien dat het gemiddelde verwachte pensioenresultaat zich ruim boven de afgesproken ondergrens beweegt en dat de spreiding voldoet aan de maximale afwijking die is vastgesteld. In 2019 was de maximale spreiding tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slecht-weerscenario vanuit de feitelijke dekkingsgraad 30%.

5. Beleggingsbeleid

5.1 Het beleggingsbeleid en beleggingsplan

Het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds is erop gericht om de toevertrouwde middelen zo goed mogelijk te beleggen, de financiële risico's te beheersen en extra rendement te creëren voor het behoud van koopkracht van de opgebouwde en ingegane pensioenen.

Dat doet het Pensioenfonds door een langetermijnvisie te ontwikkelen. In deze visie spelen de doelstelling van het Pensioenfonds, risicohouding, de risico's, deskundigheid, diversificatie en maatschappelijk verantwoord beleggen een belangrijke rol.

Het Pensioenfonds hanteert een prudent beleggingsbeleid om haar doelstellingen te realiseren, binnen de financieringsmogelijkheden. Hierbij ligt er een nadruk op het beheersen van financiële risico's, met name het renterisico. Basis van het beleggingsbeleid zijn de beleggingsbeliefs en de risicohouding. Het beleid voldoet aan de prudent person regel.

Nadat in 2020 de herinrichting van de beleggingsportefeuille is afgerond heeft het Pensioenfonds in 2021 een nieuw MVB-beleid, rekening houdend met ESG-risico's, opgesteld en vastgesteld. Daarnaast is in 2021 het herbalanceringsbeleid vastgesteld en het liquiditeitsbeleid aangepast.

Ook is in 2021 een splitsing gemaakt tussen het strategisch beleggingsbeleid en het jaarlijkse beleggingsplan. In de afgelopen jaren was het beleggingsplan geïntegreerd in het strategisch beleid. Omdat het strategische beleid voor een langere periode geldt en in het beleggingsplan uiteengezet wordt hoe het strategische beleggingsbeleid het komende jaar wordt uitgevoerd is het logisch om hiervoor twee afzonderlijke documenten op te stellen en heeft het Pensioenfonds het strategisch beleid en het beleggingsplan gesplitst en daarvoor afzonderlijke documenten gemaakt. Inhoudelijk en opzet van het strategisch beleggingsbeleid is nagenoeg ongewijzigd gebleven.

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid is de beleggingsportefeuille gesplitst in een matching- en een rendementsportefeuille. De matchingportefeuille heeft als doel het renterisico te beperken. Door de verplichtingen te matchen met de matchingportefeuille, die ongeveer dezelfde duration heeft als de verplichtingen, is het renterisico van de verplichtingen grotendeels afgedekt. Hierbij wordt een afdekkingspercentage van 90% als norm gehanteerd. De matching portefeuille dient binnen een bandbreedte van – 85-95% van de marktrente voorziening pensioenverplichtingen (MVPV) te blijven, met een minimale omvang van de rendementsportefeuille van 20% van het belegd vermogen.

De afdekking van de verplichtingen is gebaseerd op de swap rentecurve en niet op de rentetermijnstructuur van DNB die rekening houdt met de UFR. Voor het afdekken van het renterisico wordt gebruik gemaakt van interest rate swaps en obligaties.

De matchingportefeuille is gesplitst in een LDI-portefeuille (40%) en een spreadportefeuille (60%). Beide portefeuilles zijn onderdeel van de renteafdekking. De LDI-portefeuille dient primair om de rente-afdekking te sturen richting het beoogde afdekkingspercentage van 90% en kent geen doelstelling voor overrendement. De spreadportefeuille heeft wel een doelstelling voor overrendement.

De rendementsportefeuille is verdeeld in aandelen ontwikkelde markten, aandelen opkomende markten, Emerging Markets Debt (EMD) en niet-beursgenoteerd vastgoed. De rendementsportefeuille van het Pensioenfonds is bedoeld om extra rendement te creëren om het behoud van koopkracht in de toekomst te kunnen realiseren.

Het Pensioenfonds belegt met name in participaties in beleggingsinstellingen (beleggingsfondsen). Voor de LDI-portefeuille wordt een discretionair mandaat gehanteerd.

Het beleggingsbeleid en beleggingsplan wordt uitgevoerd door een (fiduciair) vermogensbeheerder(s), op basis van een beleggingsmandaat en beleggingsrichtlijnen. De beleggingsadviescommissie bewaakt de uitvoering van dit mandaat.

5.2 Het beleggingsmandaat

Matchingportefeuille

Per 31 december 2021 waren de beleggingsrichtlijnen van de matchingportefeuille als volgt:

Beleggingscategorie	Strategische allocatie	Allocatie	Bandbreedte	Benchmarks
Matchingportefeuille	87,5% - 92,5% van de MVPV ¹⁾	Allocatie binnen de matching-portefeuille		
LDI-portefeuille		40%	35% - 45%	
Euro staatsobligaties (meer dan 10 jaar)		16%	10% - 22%	Bloomberg Barclays EUR Aggregate: treasury 10+
Staatsgerelateerd		8%	6% - 10%	Bloomberg Barclays EUR Aggregate: government-related
Liquiditeiten + netto cash + rentederivaten		16%	9% - 23%	€ STR
Spreadportefeuille		60%	55% - 65%	
Nederlandse hypotheek		15%	11% - 19%	Bloomberg Barclays Global Treasury Netherlands Index
Bedrijfsobligaties		45%	41% - 49%	Bloom Barclay-Aggregate Corporates Bond Index
– Euro bedrijfsobligaties		33%	29% - 37%	Bloom Barclays Euro -Aggregate Corporates Bond Index
– Corporate Green Bonds		12%	8% - 16%	Bloom Barclays Euro -Aggregate Corporates Bond Index
Liquiditeiten		0%	0% - 1%	€ STR

De portefeuille is conform de beleggingsrichtlijnen ingericht.

De instrumentkeuzes voor de matchingportefeuille zijn:

- alleen euro investment grade obligaties, leningen, cash en swaps;
- de LDI-portefeuille bevat cash, swap's en nominale staatsgerelateerde obligaties met minimaal een AA- rating;
- de exposure naar obligaties met een A+-rating of lager mag maximaal 10% bedragen, gemeten als percentage van de totale exposure naar obligaties binnen de LDI-portefeuille.
- de spreadportefeuille bevat de overige instrumenten die voldoen aan de uitgangspunten van de matchingportefeuille.

¹⁾ Naar aanleiding van de ALM-studie die in 2019 is uitgevoerd, heeft het pensioenfonds begin 2020 besloten om het beleggingsrisico bij hogere dekkingsgraden te verminderen, door dan minder te beleggen in de rendementsportefeuille en het aandeel in de matchingportefeuille te laten toenemen. Vanaf een MVPV van 130% wordt hiervoor een staffel gehanteerd.

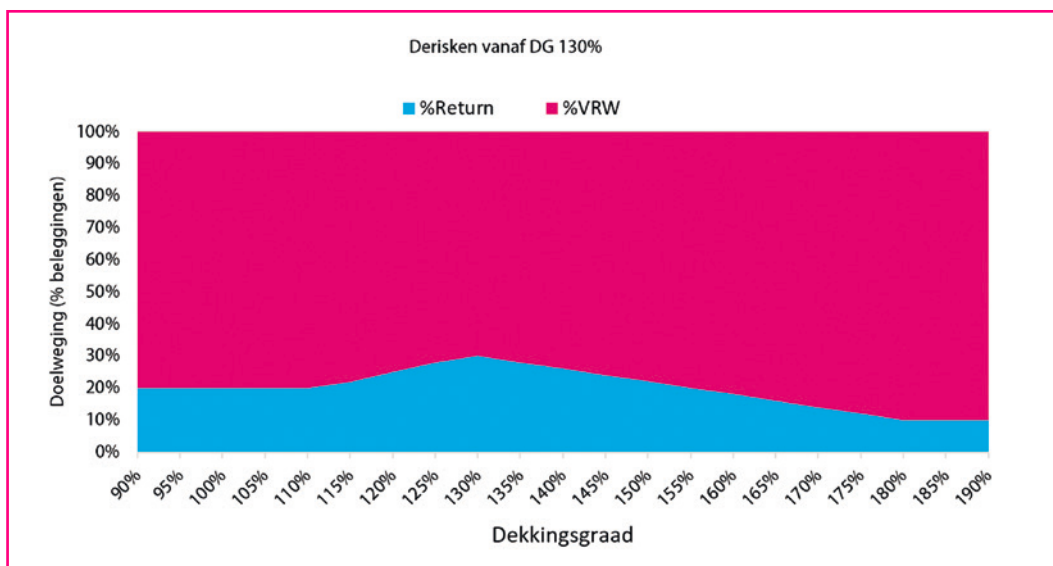
De afdekking wordt ingevuld door langlopende obligaties, derivaten en fixed income beleggingsfondsen.

Het afdekken van het curverisico wordt als volgt vormgegeven:

- Het Pensioenfonds hanteert de volgende buckets: 2 jaar, 5 jaar, 10 jaar, 20 jaar, 30 jaar, 40 jaar en 50 jaar.
- De bandbreedte per bucket is gelijk aan 5% van de totale rentegevoeligheid tot het 30-jaars punt en gelijk aan 15% van de totale rentegevoeligheid voor het 30-jaars punt en verder.

In het beleid is opgenomen dat vanaf een dekkingsgraad van 130% (op basis van swap rente) het risico wordt afgebouwd, waarbij er minder middelen aan de rendementsportefeuille wordt gealloceerd.

Het schema voor het derisken bij dekkingsgraden van 130% en hoger:

Rendementsportefeuille

Per 31 december 2021 waren de beleggingsrichtlijnen van de rendementsportefeuille als volgt:

Beleggingscategorie	Strategische allocatie	Allocatie	Bandbreedte	Benchmarks
Rendementsportefeuille	Minimaal 20% van het belegd vermogen	Allocatie binnen de rendementsportefeuille		
Aandelen	66,7%		56,70% - 76,70%	
– Wereldwijde aandelen		50,00%	45,00% - 55,00%	MSCI World net total return
– Opkomende landen aandelen		16,70%	11,70% - 21,70%	MSCI Emerging markets net total return
Staatsleningen opkomende landen	16,7%		11,70% - 21,70%	
– EMD HC		8,33%	5,85%-10,85%	JP Morgan EMBI Global Diversified
– EMD LC		8,33%	5,85%-10,85%	JP Morgan GBI-EM Global Diversified
Vastgoed niet-beursgenoteerd ¹⁾	16,6%		11,60%-21,60%	
– Nederlandse woningen		8,30%	5,80%-10,80%	INREV Dutch Residential Fund Index
– Europees multisector		8,30%	5,80%-10,80%	INREV Europe ODCE Index
Liquiditeiten		0,00%	0,00% - 1,00%	€ STR

5.3 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) is een belangrijk onderdeel van de beleggingsovertuigingen van het Pensioenfonds. Het Pensioenfonds heeft de overtuiging dat het past bij de maatschappelijke rol van het fonds om daar waar mogelijk invulling te geven aan maatschappelijk verantwoord beleggen. Het beschouwt de verantwoordelijkheid voor het realiseren van een goed pensioen voor de deelnemers breder dan alleen in financiële termen. Daarmee wordt ook aangesloten bij maatschappelijke ontwikkelingen. Het MVB-beleid kan leiden tot maatschappelijk rendement, zonder daarbij de doelstelling van het financiële rendement uit het oog te verliezen. Het Pensioenfonds neemt de wettelijke eisen als startpunt voor het beleid, maar zet daarbovenop extra stappen, op basis van eigen overtuigingen, ambities en doelstellingen.

Begin 2021 heeft het Pensioenfonds het MVB-beleid aangescherpt en heeft daarbij de nieuwste inzichten en wet- en regeling betrokken.

¹⁾ Voor beleggingen in niet-beursgenoteerd vastgoed bestaan wachtrijen. Zolang het aan niet-beursgenoteerd vastgoed gealloceerd vermogen niet in vastgoed kan worden belegd, wordt dat deel belegd in wereldwijde aandelen.

Overtuigingen

Het Pensioenfonds heeft onderstaande overtuigingen ten aanzien van het MVB-beleid en past deze zoveel mogelijk toe bij de vormgeving en implementatie van het beleid:

- Bij het voeren van het MVB-beleid speelt de maatschappelijke verantwoordelijkheid een belangrijke rol en wenst het fonds niet in ondernemingen te beleggen die naar de mening van het fonds maatschappelijk onwenselijk gedrag en/of ongewenste activiteiten laten zien. Het Pensioenfonds maakt deze keuzes weloverwogen, accepteert de eventuele beleggings-consequenties en is hierover transparant naar de deelnemers;
- ESG-integratie is een vorm van actief beheer die op de lange termijn invloed kan hebben op het rendements- en risicoprofiel van de verschillende beleggingscategorieën. Daarom bepaalt het fonds per beleggingscategorie hoe en in welke mate de investment belief “passief, tenzij” in lijn gebracht kan worden met de overtuiging t.a.v. ESG-integratie;
- Het Pensioenfonds heeft de overtuiging dat het voeren van het betrokkenheidsbeleid maximaal effectief zal zijn wanneer collectiviteit en schaal worden opgezocht. Daarom streeft het ernaar via samenwerking met andere marktpartijen, waaronder de fiduciair adviseur en vermogensbeheerders hieraan invulling te geven en erover te rapporteren;
- Het Pensioenfonds heeft de overtuiging dat binnen traditionele beleggingscategorieën financieel en maatschappelijk rendement kan worden gecombineerd. Overige specifieke impactbeleggingen worden niet nagestreefd vanwege de hogere mate van complexiteit.

MVB-ambitie

De ontwikkelingen op het vlak van MVB gaan snel. Dit wordt enerzijds gedreven door wettelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, anderzijds door innovatie in de markt voor beleggingsoplossingen. Het Pensioenfonds wenst nadrukkelijk stappen te zetten om de duurzaamheidskenmerken van de beleggingsportefeuille te verbeteren, overigens zonder de ambitie te hebben hierbij voorop te lopen. Bij de selectie van beleggingsoplossingen hanteert het fonds duidelijke MVB-criteria, naast andere relevante aspecten, waaronder kosten en rendementsverwachtingen.

Het fonds streeft naar een beleggingsportefeuille die betere duurzaamheidskenmerken heeft dan de brede marktindex, binnen geldende financiële doelstellingen. Waar mogelijk zullen daarom duurzaamheidsdoelstellingen worden meegegeven aan de aangestelde vermogensbeheerders. Omdat het Pensioenfonds in beperkte mate zelf direct belegt, maar dit veelal via beleggingsfondsen doet, zijn deze doelstellingen onderdeel van het selectie- en evaluatieproces van deze beleggingsfondsen.

Daarnaast wil het Pensioenfonds de invloed die het als belegger heeft, positief aanwenden. Dit zoveel mogelijk in samenwerkingsverband met andere marktpartijen, zoals de fiduciair adviseur en de aangestelde vermogensbeheerders.

Bij het selecteren van beleggingen worden de volgende MVB-instrumenten ingezet:

1. Uitsluitingsbeleid. Hiermee borgt het Pensioenfonds de normatieve ondergrens en ESG-risico's;
2. Betrokkenheidsbeleid. Het Pensioenfonds voert een indirect betrokkenheidsbeleid door selectie van vermogensbeheerders die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren. Hiermee voldoet het Pensioenfonds aan de wettelijk eisen van SRDII-wetgeving.
3. ESG-integratie. Het Pensioenfonds zal ESG-beleggingsoplossingen kiezen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsbeslissing als het past binnen de risico-rendementseisen en andere criteria die gelden voor de beleggingscategorie. Het Pensioenfonds zet ESG-integratie in om beleggingsrisico's te beheersen en kansen te benutten.
4. Impactbeleggen. Het Pensioenfonds zal binnen traditionele beleggingscategorieën beleggingsoplossingen selecteren die naast een financieel rendement ook positief bijdragen aan de door het Pensioenfonds gekozen thema's als deze past binnen de risico-rendementseisen en andere criteria die gelden voor de beleggingscategorie.

Het fiduciair vermogensbeheer heeft de United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI) ondertekend waarmee onder meer bedrijven die clustermunitie produceren of verhandelen worden uitgesloten.

ESG-thema's

Het aantal thema's waarop het MVB-beleid van toepassing kan zijn is groot, daarom kiest het Pensioenfonds ervoor binnen het beleid extra nadruk te leggen op een aantal maatschappelijke (ESG) thema's. Deze thema's zijn relevanter dan andere ESG-thema's omdat zij aansluiten bij aandachtgebieden van: de voormalige sponsor(s) en werkgever(s) van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden, internationale normenkaders zoals het VN Global Compact, hoog-risico sectoren volgend uit ESG-materialiteits-analyses, de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de VN en de speerpunten van de toezichthouder.

Aan de hand van bovenstaande invalshoeken heeft het Pensioenfonds bepaald dat onderstaande thema's centraal worden gesteld in de uitvoering van het beleid:

- Klimaatverandering: ondernemingen en landen die oplossingen bieden of risico's lopen in relatie tot klimaatverandering of kansen benutten als gevolg van klimaatverandering;
- Goede gezondheid en welzijn: ondernemingen die oplossingen bieden of risico lopen in relatie tot gezondheid en welzijn;

Daarnaast wordt in het beleid aandacht gegeven aan de volgende thema's, die voortvloeien uit de internationale normenkaders:

- Mensenrechten: ondernemingen die mensenrechten-principes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- Arbeidsnormen: ondernemingen die arbeidsnormen-principes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- Milieu: ondernemingen die milieunormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- Anti-corruptie: ondernemingen die anti-corruptienormen van VN Global Compact & OESO-richtlijnen schenden.

Via het uitsluitingsbeleid wordt aan deze ESG-thema invulling gegeven onder meer in het selectiebeleid van onze beleggingen. In het selectiebeleid is opgenomen dat beleggingsfondsen moeten voldoen aan ons uitsluitingsbeleid. In 2022 zullen hierin verdere stappen worden genomen.

Regelgeving Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Het MVB-beleid moet voldoen aan de regelgeving Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Dit houdt onder andere in dat grote financiële partijen transparant moeten rapporteren over hoe ze omgaan met de belangrijkste ongunstige effecten op mens, milieu en samenleving, die voortkomen uit de beleggingsbeslissingen. Deze regelgeving moet nog op een aantal onderdelen nader worden uitgewerkt.

Gegeven de omvang van het Pensioenfonds en de onduidelijkheid over de mogelijke kosten die met deze rapportage gepaard gaan, heeft het Pensioenfonds besloten om vooralsnog geen rekening te houden met deze effecten. Het Pensioenfonds zal dit standpunt heroverwegen zodra de nadere uitwerking op de SFDR officieel gepubliceerd is. In samenwerking met onze externe dienstverleners wordt dan onderzocht op welke het pensioenfonds tegen aanvaardbare kosten aan de voorwaarden van de nadere uitwerking kan voldoen.

Deze verklaring staat los van de activiteiten die het Pensioenfonds doet in het kader van het eigen MVB-beleid. Voor het Pensioenfonds is maatschappelijk verantwoord beleggen erg belangrijk. Het MVB-beleid is geïntegreerd in het beleggingsproces. Het fonds weegt daarbij verschillende ESG-criteria mee in haar investeringsbeslissingen die aansluiten bij haar vastgestelde uitgangspunten.

5.4 Terugblik economie en financiële markten in 2021 en vooruitzichten 2022

Terugblik 2021

Macro economische ontwikkelingen

Door een gunstig samenspel van factoren ontstond gedurende 2021 in vele landen een bovengemiddelde economische groei. Cruciaal daarbij was de heropening van de economieën door de uitrol van vaccins tegen de in 2020 uitgebroken Corona-pandemie. Consumenten konden hierdoor het extra spaargeld dat vanaf het voorjaar van 2020 was opgebouwd weer uitgeven. De financiën van huishoudens zagen er ook zeer gezond uit en er was volop krediet beschikbaar. Daarnaast was de winstgevendheid van bedrijven sterk aangetrokken en was het vertrouwen van ondernemers bovengemiddeld. De expansieve stemming in het bedrijfsleven kwam ook tot uiting in een zeer sterke vraag naar arbeid, die vervolgens ook gunstig was voor de consumentenbestedingen en het vertrouwen. Centrale banken in de ontwikkelde wereld hielden ondertussen vast aan hun monetaire beleidssteun, terwijl overheden additioneel voor een stevige begrotingsimpuls zorgden. In de VS ontstond deze steun na de verkiezingswinst van de Democraten.

Een aantal opkomende markten bleef echter nog duidelijk worstelen met de pandemie. De lage vaccinatiegraad is niet gunstig voor de groei. In het laatste kwartaal van het jaar kwamen daar nog het risico bij van een groeivertraging in China als gevolg van problemen bij vastgoedgigant Evergrande en stroomuitval.

Bij een krachtig herstel van de vraag bleef er door het virus evenwel sprake van aanbodbeperkingen. Dit laatste ontstond mede door de opkomst van de deltavariant van het coronavirus en later de Omikron-variant. De onevenwichtigheden tussen vraag en aanbod voor verschillende goederen en diensten resulteerde vanaf de tweede helft van het jaar in een groeivertraging en had een opwaarts effect op vele prijzen. Vooral de energieprijzen stegen in 2021 sterk. Centrale bank zinspeelden vanaf het midden van het jaar op afbouw van de steunaankopen, bedoeld om de inflatieverwachtingen te beheersen.

Financiële markten

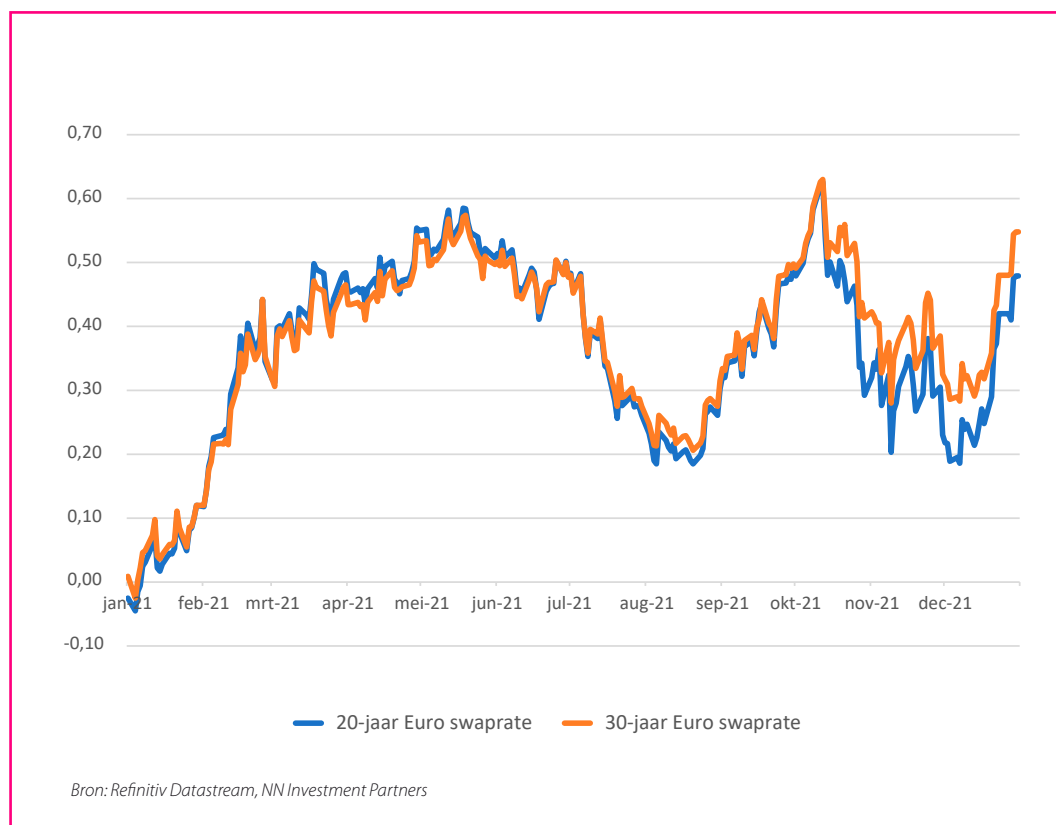
In het eerste deel van 2021 omarmden beleggers het reflatiethema (hogere groei en inflatie onder invloed van een ondersteunend monetair en begrotingsbeleid) volledig. Economische steun, verbeterende macrocijfers, de uitrol van vaccins en sterke winstcijfers zorgden voor koersstijgingen op de aandelenmarkten. Ook cyclische grondstoffen profiteerden van deze trend. Vastgoed bleef door stijgende rentes achter bij aandelen. Ook structurele veranderingen, het door de pandemie toenemende thuiswerken en de groei van e-commerce, drukten op de prestaties van vastgoed.

De stijging van de rentes op staatsobligaties beperkte echter de rendementen op vastrentende waarden. Meer risicovolle obligaties deden het beter dan veilige staatsobligaties. Op de laatste categorie werden sterk negatieve rendementen behaald. Opkomende markten bleven achter bij de beleggingen in de ontwikkelde landen. Dit kwam onder meer omdat een aantal opkomende markten bleef worstelen met de pandemie.

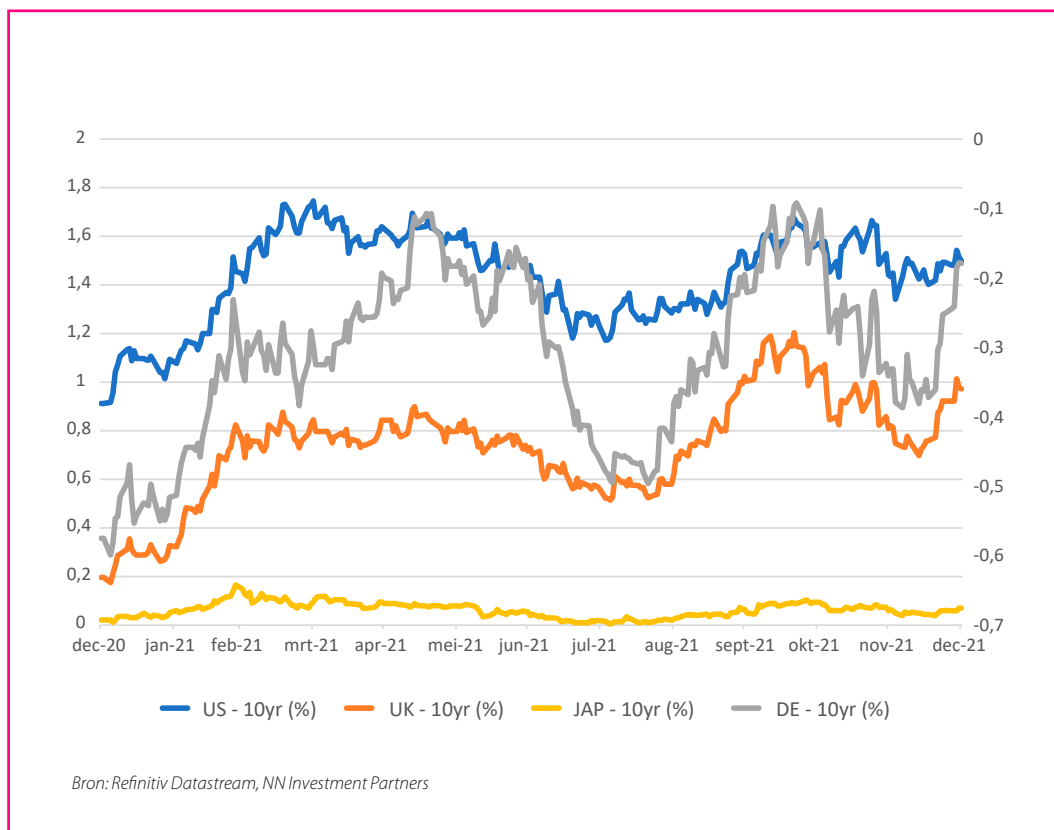
Aan het einde van het jaar zwakte het reflatiethema duidelijk af door wat zwakkere macrocijfers, een hogere inflatie en een piek in de winstgroei. Dit zorgde vooral voor aandelen in grotere koersschommelingen.

Samenvattend was 2021 een (zeer) goed jaar voor aandelen, waarbij er duidelijk onderscheid was tussen de verschillende regio's. Vooral het grote verschil tussen ontwikkelde en opkomende markten is opvallend.

Per saldo zijn de obligatierentes gedurende 2021 gestegen, zie Figuur 2. Dat geldt ook voor de rente die als basis wordt gebruikt voor het verdisconteren van de verplichtingen: de Europese swaprente. Zo is de 20-jaars swaprente gestegen van circa 0 naar 55 basispunten (zie Figuur 1). Aangezien het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de verplichtingen niet volledig heeft afgedekt, heeft dit een positief effect gehad op de dekkingsgraad.

Figuur 1 Ontwikkeling swaprates 2021

Figuur 2 10-jaars obligatierentes (%) euro, yen en pond versus de Amerikaanse dollar

Vooruitzichten 2022

De economische groei zet het komend jaar naar verwachting door. Ondanks dat nieuwe strenge lockdowns in de meeste westerse landen onwaarschijnlijk zijn, kunnen verstoringen in de toeleveringsketen echter voor volatiliteit blijven zorgen. De noodsteun door centrale banken wordt daarbij langzaam afgebouwd om een verdere stijging van de inflatie te beteugelen. Op de middellange termijn zal de duurzaamheid van het herstel afhangen van de virusontwikkelingen, het tijdelijke karakter van de hoge inflatie, de bereidheid van beleidsmakers om accommoderend te blijven en het vrijkomen van extra spaargelden en private investeringen. Door een gebrek aan winstgevend alternatieven blijven beleggers risicovolle beleggingen omarmen en de markten opdrijven. In lijn met de te verwachten volatile macro ontwikkelingen is enige terughoudendheid echter op zijn plaats.

Economie

De ontwikkeling van de oorlog in Oekraïne is bepalend voor de reële economie. Bij een snelle oplossing kunnen de onderliggende krachten in de wereldeconomie de werkelijke groei boven de potentiële groei uittillen, zoals begin 2022 werd verwacht. Een langdurige oorlog in Oekraïne of een escalatie kan deze positieve onderliggende krachten echter hard raken.

De oorlog in Oekraïne lijkt een langdurige strijd te worden. Economisch uit zich dit voor het westen in stagflatiekenmerken: een opwaartse druk op de inflatie en een neerwaartse druk op de groei.

Op de korte termijn is er een duidelijk opwaarts inflatierisico, want de grondstoffenprijzen blijven de belangrijkste aanjager van de nominale inflatie. Ook op de middellange termijn is de ontwikkeling van de onderliggende inflatie onzeker.

We verwachten dat de Federal Reserve de rente in 2022 vijf keer zal verhogen, voor het eerst in maart. De centrale bank zal dit jaar waarschijnlijk ook de balans gaan inkrimpen en dit zal in een hoger tempo gaan dan in 2017-2019.

De inflatie kan in de eerste helft van 2022 hoog blijven, maar zal in de tweede helft waarschijnlijk afnemen naarmate de inflatie van de energieprijzen daalt. De samenstelling van de vraag zal naar verwachting normaliseren, terwijl verstoringen in de toeleveringsketen geleidelijk zullen afnemen.

Het optreden van de centrale banken is slechts een van de factoren die de visie voor de middellange termijn bepalen. Andere factoren zijn virusontwikkelingen, begrotingsbeleidsbeslissingen, besteding van overtollige spaargelden en private investeringen.

De wereldwijde groei zal in 2022 waarschijnlijk vertragen. De groei van opkomende markten zal beperkt blijven.

Financiële markten

De hogere inflatie en hawkish centrale banken zorgen voor opwaartse druk op de rentes van veilige staatsobligaties. Aangevuld met spanningen rond Oekraïne heeft dit geleid tot zeer volatiele financiële markten in het begin van 2022. Het is evident dat een verdere escalatie van de situatie rond Oekraïne een groot risico vormt voor risico-volle beleggingen.

Omikron is besmettelijker dan eerdere varianten, maar ook minder ziekmakend dan gevreesd. Dit is gunstig voor de risicobereidheid. De winstgroei zal in 2022 waarschijnlijk sterk blijven.

Positief is ook dat de sentimentindicatoren beperkt zijn. Er zullen in de komende kwartalen niettemin uitdagingen zijn. De politiek zal een grote rol spelen, net als de afweging tussen groei en beleid die geleidelijk minder gunstig zal worden voor risicovolle beleggingen.

Ons kader voor de assetallocatie is momenteel toegespitst op vier fundamentele variabelen: de groei- en inflatievooruitzichten, het economische beleid en de geopolitieke ontwikkelingen. Afhankelijk van de kracht van elk van deze variabelen zal de nadruk in onze allocatie liggen op risicovolle beleggingen of op veilige staatsobligaties.

De hoge inflatie en het risico van 'hawkish' centrale banken zorgen voor opwaartse druk op de rentes op staatsobligaties. Er is echter al veel ingeprijsd en we verwachten dat de inflatiecijfers zullen gaan dalen zodra de tijdelijke factoren in kracht afnemen.

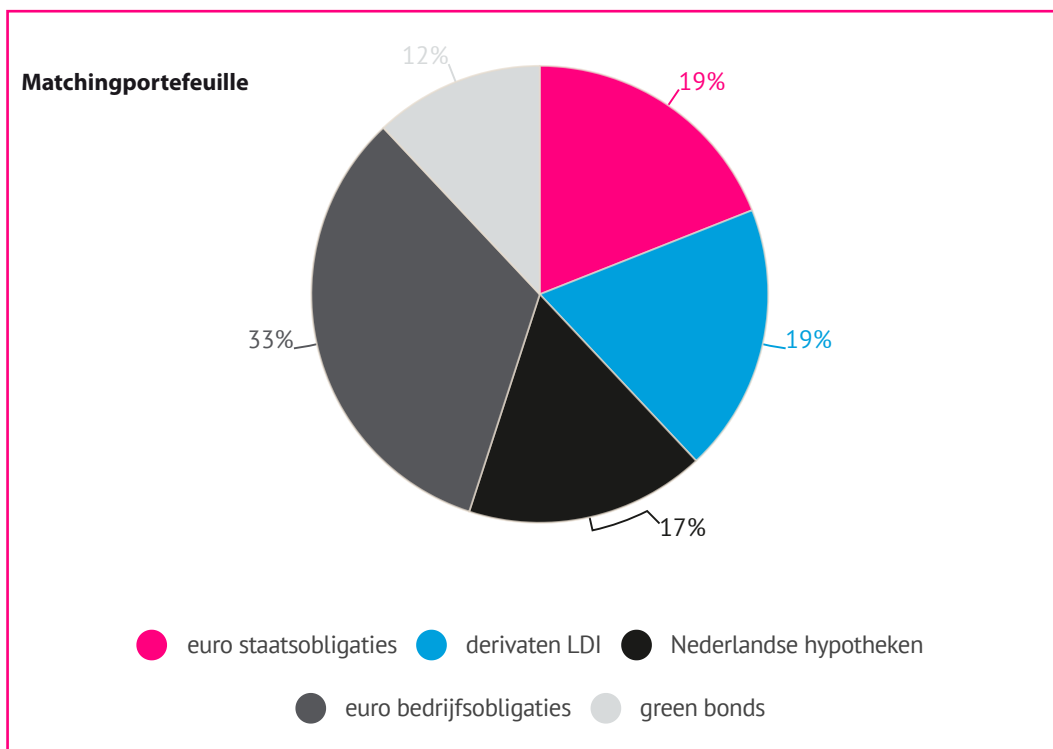
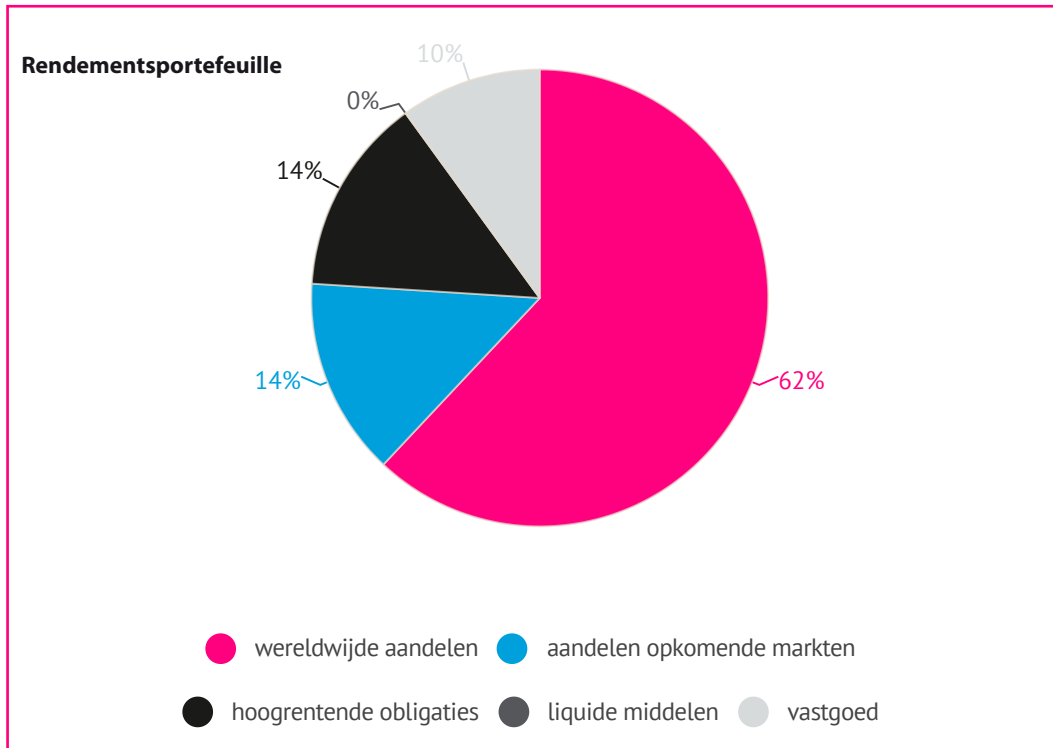
5.5 Ontwikkelingen in de beleggingsportefeuille

De beleggingen zijn als volgt verdeeld (in procenten):

Ultimo	Feitelijke allocatie	
	2021	2020
	%	%
Matchingportefeuille		
LDI	26	32
– euro staatsobligaties	13	15
– liquiditeiten en derivaten	13	17
Spread	43	43
– Nederlandse hypotheke	12	9
– Euro bedrijfsobligaties	23	26
– Green bonds	8	8
Rendementsportefeuille		
Aandelenfondsen	23	19
– ontwikkelde markten (wereld)	19	15
– opkomende markten	4	4
Hoogrentende obligaties	4	4
Vastgoed	3	2

De feitelijke portefeuille bevindt zich binnen de bandbreedtes zoals omschreven in paragraaf 5.2.

De rendementsportefeuille en de matchingportefeuille zijn op 31 december 2021 als volgt verdeeld:

5.6 Stress scenario's

Onderstaande tabel geeft inzicht in de verandering van de actuele dekkingsgraad op basis van de UFR indien een rente schok en/of aandelenschok plaatsvinden.

	Rendement zakelijke waarden					
Parallele verschuiving UFR-curve		-25%	-12,5%	0,0%	+12,5%	+25%
	-1,00%	119,9%	123,7%	127,5%	131,3%	135,1%
	-0,75%	120,6%	124,5%	128,4%	132,4%	136,3%
	-0,50%	121,3%	125,4%	129,5%	133,6%	137,6%
	-0,25%	122,1%	126,3%	130,6%	134,8%	139,1%
	0,00%	122,9%	127,3%	131,8%	136,2%	140,6%
	+0,25%	123,8%	128,5%	133,1%	137,7%	142,3%
	+0,50%	124,8%	129,7%	134,5%	139,4%	144,2%
	+0,75%	125,9%	131,0%	136,1%	141,2%	146,2%
	+1,00%	127,1%	132,5%	137,8%	143,1%	148,5%

Onderstaande tabel geeft inzicht in de verandering van de dekkingsgraad op basis van de swap marktrentedekkingsgraad) indien een rente schok en/of aandelenschok plaatsvinden.

	Rendement zakelijke waarden					
Parallele verschuiving Swap-curve		-25%	-12,5%	0,0%	+12,5%	+25%
	-1,00%	115,1%	118,8%	122,4%	126,1%	129,7%
	-0,75%	116,3%	120,0%	123,8%	127,6%	131,4%
	-0,50%	117,5%	121,4%	125,4%	129,3%	133,3%
	-0,25%	118,8%	122,9%	127,0%	131,2%	135,3%
	0,00%	120,2%	124,5%	128,9%	133,2%	137,5%
	+0,25%	121,8%	126,3%	130,9%	135,4%	140,0%
	+0,50%	123,5%	128,3%	133,1%	137,9%	142,7%
	+0,75%	125,5%	130,5%	135,6%	140,6%	145,7%
	+1,00%	127,6%	133,0%	138,3%	143,7%	149,0%

In paragraaf 7.2. wordt nader ingegaan op deze stress scenario's.

5.7 Performance van de beleggingsportefeuille

Het totale rendement van de beleggingsportefeuille was in 2021 -0,8% (2020: 10,6%). Deze afname is toe te schrijven aan een toename van de rente waardoor de waarde van de vastrentende waarden flink is afgenomen. De waarde van de aandelen en het vastgoed zijn behoorlijk toegenomen zodat het beleggingsrendement op de rendementsportefeuille zeer positief was.

Door de stijging van de rente zijn ook de pensioenverplichtingen afgenomen zodat ondanks het lichte negatief rendement op de beleggingsportefeuille, de dekkingsgraad is toegenomen. De resultaten van de beleggingsportefeuille liet in 2021 een overperformance zien van 2,0% ten opzichte van de benchmark (benchmark: -2,8%). In 2020 werd een underperformance van -0,4% behaald.

Matchingportefeuille

Het rendement op de matchingportefeuille, inclusief swap overlay, bedroeg in 2021 -8,0% (2020: 14,0%).

De verplichtingen op basis van de swap-rentecurve zijn in 2021 gedaald met 9,9% (benchmark) als gevolg van de gestegen rente. In 2020 stegen de verplichtingen nog met 15,0%. De waardering van de verplichtingen op basis van de swap-rentecurve ligt volgens het Pensioenfonds meer in lijn met de waardering van de beleggingen, dan de waardering van de verplichtingen op basis van de rentetermijnstructuur van DNB (met UFR) op basis waarvan aan DNB wordt gerapporteerd.

Met name de Nederlandse hypotheek hebben het goed gedaan ten opzichte van de benchmark. In 2021 heeft het pensioenfonds het belang in Nederlandse hypotheek uitgebreid ten laste van de bedrijfsobligaties.

De portefeuille met de beleggingsrendementen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Categorie	31 december 2021		2021
	waarde (x € 1.000)	performance	benchmark
LDI-portefeuille	1.048.460	-18,6%	-18,5%
Euro Staatsobligaties	537.070	-7,8%	-7,8%
Liquiditeit en Derivaten	511.390	n.b.	n.b.
Spreadportefeuille	1.730.190	-0,3%	-1,6%
Nederlandse hypotheek	467.540	2,4%	-3,6%
Bedrijfsobligaties	1.261.490	-1,2%	-1,0%
Liquiditeiten	1.160	0,0%	0,0%
Matchingportefeuille inclusief Swaps	2.778.650	-8,0%	-9,9% ¹⁾

Categorie	31 december 2020		2020
	waarde (x € 1.000)	performance	benchmark
LDI-portefeuille	1.320.930	31,5%	28,8%
Euro Staatsobligaties	628.990	9,7%	9,7%
Liquiditeit en Derivaten	691.940	n.b.	n.b.
Spreadportefeuille	1.773.230	3,1%	3,2%
Nederlandse hypotheek	380.190	2,8%	3,7%
Bedrijfsobligaties	1.392.960	3,1%	2,8%
Liquiditeiten	80	0,0%	-0,5%
Matchingportefeuille inclusief Swaps	3.094.160	14,0%	15,0% ¹⁾

1) De categorieën LDI en Spread verklaren niet het gezamenlijke benchmarkrendement van de matchingportefeuille totaal. Dit komt omdat de matchingportefeuille totaal een eigen benchmark heeft. De benchmark voor de matchingportefeuille op totaal niveau is de verplichtingen benchmark, 90% gehedged, verdisconteerd tegen de swapcurve

Rendementsportefeuille

Op de rendementsportefeuille werd een rendement gerealiseerd van 21,0% (2020: 2,2%). De benchmark kwam uit op een rendement van 17,9% (2020: -0,2%). De outperformance is enerzijds veroorzaakt door een goede performance van de vastgoedportefeuille, met name in het woningfonds, dat beter heeft gepresteerd dan de algemene mix in de benchmark. Anderzijds is in 2021, in verband met wachtrijen in vastgoed, een deel van de middelen die aan de vastgoedportefeuille zouden zijn gealloceerd, belegd in aandelen ontwikkelde markten. Aandelen ontwikkelde markten hebben het in 2021 beter gedaan dan vastgoed.

In 2021 heeft het pensioenfonds het belang in vastgoed uitgebreid ten laste van de aandelen ontwikkelde markten.

Dit rendement kan als volgt worden gespecificeerd:

	31 december 2021		2021
Categorie	waarde (x € 1.000)	performance	benchmark
Aandelen	921.100	25,4%	25,2%
Vastgoed	124.950	16,2%	6,4%
Hoogrentende obligaties	168.300	1,6%	1,9%
Liquiditeiten	80	0,0%	0,0%
Rendementsportefeuille	1.214.430	21,0%	17,9%

	31 december 2020		2020
Categorie	waarde (x € 1.000)	performance	benchmark
Aandelen	784.830	4,3%	3,5%
Vastgoed	53.570	-7,1%	-6,5%
Hoogrentende obligaties	165.690	-0,8%	-0,3%
Liquiditeiten	1.480	-0,4%	-0,5%
Rendementsportefeuille	1.058.990	2,2%	-0,2%

6. Communicatiebeleid

Wij willen de (gewezen) deelnemers inzicht geven in hun opgebouwde pensioen en hen in staat stellen weloverwogen keuzes te maken met betrekking tot hun pensioen. Daarnaast willen we pensioengerechtigden inzicht geven in hun ingegane pensioen. Om de informatieverstrekking te optimaliseren stellen we elk jaar een communicatieplan op. Het communicatieplan bevat onder meer de visie over communicatie, doelgroepen en communicatie-uitingen en communicatieactiviteiten.

6.1 Visie over communicatie

Het Pensioenfonds vindt het belangrijk betrouwbaar en transparant te zijn en duidelijk te communiceren over de pensioenen die zijn opgebouwd bij Delta Lloyd Pensioenfonds door de oud medewerkers van Delta Lloyd Services BV en/of worden uitgekeerd aan de pensioengerechtigden van Delta Lloyd Pensioenfonds.

- Het Pensioenfonds voldoet minimaal aan de eisen die de wetgever aan de pensioencommunicatie stelt, maar zoekt naar mogelijkheden om in het kader van communicatie meer te bieden dan de wetgever voorschrijft.
- Het Pensioenfonds vindt het belangrijk om toegankelijk te zijn voor de (gewezen)deelnemers en pensioengerechtigden en vindt de persoonlijke situatie van de deelnemer belangrijk. Dit wordt bewerkstelligd door:
 - informatie is altijd bereikbaar via de website van het Pensioenfonds;
 - informatie wordt passend aangeboden (per post, e-mail, internet, mondeling en per doelgroep);
 - vragen stellen kan via het bestuursbureau (helpdesk) van het Pensioenfonds (per post, e-mail, website en mondeling (zowel telefonisch als face-to-face (online)));
 - specifieke doelgroepen worden benaderd om na te denken over hun pensioen en de acties die zij zelf kunnen ondernemen.
 - het Pensioenfonds verstuurt alerts en doet interventies bij bijzondere evenementen
 - het Pensioenfonds heeft een portaal waar de (gewezen) deelnemers informatie en belangrijke documenten van hun pensioen (regeling) kunnen terugvinden.
 - de planner die in het portaal te vinden is, biedt de (gewezen) deelnemers de mogelijkheid om berekeningen te maken van de flexibele mogelijkheden van de pensioenregeling en welk handelingsperspectief er is om tot een adequaat pensioen te komen.
- Het Pensioenfonds wil ook betrouwbaar en realistisch zijn en wil signaleren en activeren. Dat gebeurt op de volgende manier:
 - het Pensioenfonds communiceert open, duidelijk en helder;
 - het Pensioenfonds wijst (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden op de risico's van hun pensioenregeling;
 - het Pensioenfonds gaat zorgvuldig met de pensioengelden om;
 - het Pensioenfonds stimuleert deelnemers na te denken over de hoogte van hun pensioen en om op tijd gerichte actie te ondernemen mocht het verwachte pensioen onvoldoende blijken te zijn.

6.2 Communicatiedoelstellingen

In het communicatieplan 2021 hebben wij de volgende kwalitatieve doelstellingen geformuleerd:

1. De medewerkers die in 2021 vervroegd met pensioen gaan weten dat ze vanaf 1 januari 2020 pensioen bij NN CDC Pensioenfonds opbouwen en dat zij bij vervroeging van hun pensioen, dit bij de twee pensioenfonds apart moeten indienen. Hier wordt bij (vragen over) de ingang van hun pensioen expliciet aandacht aan besteed.

Realisatie: is opgenomen op de website en wordt in de pensioeningangsbrief van actieve medewerkers vermeld.

2. Overstap naar "digitale communicatie, tenzij..". Dit betekent dat in principe alle communicatie digitaal gaat, tenzij de deelnemer heeft aangegeven hier niet mee akkoord te gaan. Voorwaarde is wel dat het nieuwe administratiesysteem en de processen hierop zijn ingericht.

Realisatie: de conversie naar het nieuwe pensioensysteem heeft stapsgewijs in 2021 plaatsgevonden. De website en het deelnemersportaal is vanaf eind november 2021 beschikbaar gesteld. Met de overgang naar Compas is meer digitale communicatie mogelijk. Begin 2022 heeft het Pensioenfonds alle deelnemers aangeschreven om met digitale communicatie te kunnen starten. 2022 zal in het teken staan om digitale communicatie verder vorm te geven.

3. Deelnemers weten hoeveel pensioen ze bij Delta Lloyd Pensioenfonds hebben. Ze weten ook wat de gevolgen van de verschillende flexibele mogelijkheden van de pensioenregeling zijn voor hun pensioen en kunnen hier zelf berekeningen voor maken.
 - (gewezen) deelnemers ontvangen jaarlijks een UPO.
 - De afgelopen jaren zijn jaarlijks bijeenkomsten georganiseerd voor actieve deelnemers die bijna met pensioen gingen. Tijdens deze bijeenkomsten werden de keuzemogelijkheden van de pensioenregeling behandeld en werd een demo gegeven van de planner waarmee mensen ook zelf kunnen berekenen wat de gevolgen zijn van de verschillende keuzemogelijkheden. In 2020 hebben deze bijeenkomsten online via Teams plaatsgevonden. Voor 2021 zal worden onderzocht of dit soort bijeenkomsten verder kunnen worden uitgebreid voor bijvoorbeeld de gewezen deelnemers die bijna met pensioen gaan.
 - Zowel actieve als inactieve deelnemers ontvangen ruim voor de ingang van hun pensioen een brief met uitleg over de verschillende keuzemogelijkheden. Hierin wordt ook aangegeven dat ze in de planner zelf berekeningen kunnen maken en ook dat ze altijd contact kunnen opnemen met het Pensioenfonds als ze er vragen over hebben.
 - Deelnemers weten dat er een portaal met planner is, waar ze dit portaal kunnen vinden en hoe ze de planner kunnen gebruiken. In het begin van 2021 zal het oude portaal met planner nog in de lucht zijn. Deelnemers kunnen hier dan gebruik van blijven maken totdat er een nieuw portaal met planner is. Het portaal met planner wordt onder de aandacht gebracht:
 - in de brief die gestuurd wordt ruim voordat een pensioen ingaat;
 - het mailcontact dat het pensioenbureau heeft met de deelnemers;
 - de brief bij het UPO;
 - (online)bijeenkomsten en gesprekken;
 - op de website.
 Na de conversie zal het nieuwe portaal met planner worden geïntroduceerd. Hoe dit gaat plaatsvinden zal worden opgenomen in het communicatieplan van de conversie.

Realisatie: de deelnemers hebben in 2021 een UPO ontvangen. Voor gewezen deelnemers is in 2021 het UPO beschikbaar gesteld in het portaal. Vanwege de conversie van de administratie die eind 2021 is afgerond, heeft er in 2021 geen bijeenkomst voor actieve deelnemers die bijna met pensioen gaan plaatsgevonden. Dit zal begin 2022 opnieuw worden beoordeeld. Deelnemers ontvangen ruim voor pensioeningang een brief waarin de verschillende keuzemogelijkheden worden toegelicht. In 2021 is een nieuwe website, nieuw deelnemersportaal en nieuwe planner in gebruik genomen. Alle deelnemers zijn hierover schriftelijk geïnformeerd.

4. Het doel is duidelijke communicatie over de conversie naar Compas, zodat het voor de deelnemers en pensioengerechtigden duidelijk is wat de conversie voor hen voor gevolgen heeft en waar ze terecht kunnen met vragen

Realisatie: via de website is er in 2021 gecommuniceerd over de conversie naar Compas. Verder heeft iedere deelnemer een conversiebrief ontvangen.

5. In 2021 wordt er een nieuw portaal met planner geïntroduceerd. Het doel is dat het nieuwe portaal en de planner in 2021 zijn geïmplementeerd.

Realisatie: het nieuwe portaal en planner zijn eind 2021 geïntroduceerd.

6. Pensioengerechtigden en (gewezen) deelnemers weten hoe het Pensioenfonds ervoor staat en welke risico's er aan hun pensioenregeling zitten.
 - De (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden worden door berichten op de website en nieuwsalerts geïnformeerd over het Pensioenfonds en actuele ontwikkelingen die van invloed zijn op hun pensioen. Elk maand wordt de nieuwe dekkingsgraad geplaatst en wordt hierover een alert gestuurd naar de geabonneerden;
 - Pensioengerechtigden en (gewezen) deelnemers zijn op de hoogte van het toeslagbeleid en zijn zich er van bewust wat het volledig, gedeeltelijk of niet verlenen van toeslag betekent voor hun pensioen en koopkracht (overzicht inzicht actie). Aan het einde van het jaar worden de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden geïnformeerd over de toeslagverlening per 1 januari daaropvolgend.

Realisatie: In 2021 zijn 32 berichten op de website geplaatst en 22 nieuwsalerts verzonden. Op 8 december 2021 zijn de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden geïnformeerd over de toeslagverlening per 1 januari daaropvolgend.

7. De pensioencommunicatie van het Pensioenfonds voldoet aan de wettelijke eisen.
 - Het Pensioenfonds toetst of de pensioenuitvoerder AZL de wettelijke communicatie heeft ingericht conform de in de wet pensioencommunicatie genoemde vereiste normen: correct, duidelijk en evenwichtig.
 - Het Pensioenfonds beoordeelt of de communicatie voldoet aan de wettelijke eisen en de bijbehorende termijnen. De compliance officer toetst deze beoordeling.
 - In 2021 worden alle UPO-modellen aangepast aan de wettelijke standaard. In 2021 hoeven de UPO's voor de gewezen deelnemers niet te worden verstuurd. Ze moeten wel beschikbaar zijn en dienen dus wel te worden aangemaakt.

Realisatie: Het pensioenfonds heeft geconstateerd dat AZL de wettelijke communicatie heeft ingericht conform de in de wet genoemde normen en worden tijdig verzonden. De wettelijke communicatie, waaronder de UPO's, zijn binnen de wettelijke termijnen verstrekt.

Daarnaast heeft het Pensioenfonds een aantal kwantitatieve doelstellingen voor 2021 geformuleerd:

1. In 2021 wordt er een nieuw portaal met planner geïntroduceerd. Het doel is dat alle de deelnemers op de hoogte zijn gebracht van het nieuwe portaal en de nieuwe planner en van de werking ervan. Dit kan gemeten worden door te controleren of aan alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden een bericht hierover is gestuurd.

Realisatie: Deze doelstelling is gehaald. In 2021 zijn een nieuw portaal en planner geïntroduceerd. Het doel was dat alle deelnemers op de hoogte zijn gebracht van het nieuwe portaal en de nieuwe planner en de werking ervan. Begin december 2021 is aan alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden een conversiebrief gestuurd met onder meer de gevolgen voor betrokkenen. Hierin is ook informatie verstrekt over de nieuwe website, het portaal en de planner.

2. In 2021 gaat de administratie over naar Compas. Het doel is dat in 2021 alle deelnemers en pensioengerechtigden hierover zijn geïnformeerd. Dit kan gemeten worden door te controleren of aan alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden een bericht hierover is gestuurd.

Realisatie: Deze doelstelling is gehaald. In 2021 is de pensioenadministratie overgegaan naar Compas. (Gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn geïnformeerd via nieuwsbrieven en de conversiebrief die naar iedereen is verstuurd.

- Om nog meer (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden te kunnen bereiken zal in 2021 het aantal aanmeldingen voor de nieuwsalerts nog verder moeten worden verhoogd. Begin 2020 is de website zo gewijzigd dat de medewerkers niet meer in hoeven te loggen op de website. Op dat moment is er ook een nieuwe nieuwsservice gekomen voor de deelnemers. Hiervoor zijn alle medewerkers die op 1 januari 2020 nog in dienst waren aangemeld. In 2020 zijn de deelnemers hierover geïnformeerd en zijn ze actief benaderd dat ze zich kunnen afmelden. Het doel is dat in 2021 75% van de medewerkers ook daadwerkelijk aangemeld blijft en dat 25% van de pensioengerechtigden zich heeft aangemeld voor de nieuws alerts. Om dit te realiseren zal de website onder de aandacht gebracht blijven worden. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat het Pensioenfonds in 2021 gebruik blijft maken van de huidige website.

Realisatie: Deze doelstelling is net niet gehaald. Het aantal aangemelde medewerkers zat ruim boven de doelstelling, maar de pensioengerechtigden zat er 3% onder.

Het aantal aangemelde medewerkers was eind 2021: 1804. Dit is ongeveer 95% van het totaal aantal medewerkers. Het aantal aangemelde pensioengerechtigden was 1009, dit is 22% van het aantal pensioengerechtigden.

- Het Pensioenfonds is toegankelijk en bereikbaar. Algemene of individuele vragen over het pensioen worden beantwoord middels telefoongesprekken, mails of persoonlijk gesprekken. Telefoontjes worden direct beantwoord. Miltjes worden binnen 5 werkdagen beantwoord, lukt dit niet dan wordt de (gewezen) deelnemer hier tijdig over geïnformeerd. Indien gewenst wordt een persoonlijk gesprek voor de deelnemer ingepland. Het doel is dat 80% van de miltjes binnen 5 werkdagen wordt beantwoord. De overige 20% zal in ieder geval binnen 5 werkdagen moeten worden bevestigd.

Realisatie: Deze doelstelling is behaald. Van de 1319 mails is 1,3% niet binnen de afgesproken termijn beantwoord. In nagenoeg alle gevallen dat de mail niet volgens de afgesproken termijn beantwoord kon worden, zijn de deelnemer wel binnen 5 dagen op de hoogte gesteld dat het antwoord iets langer duurt dan onze norm van 5 dagen..

- In 2020 waren er per kwartaal ongeveer 7.090 van de website. De doelstelling voor 2021 is om te zorgen dat dit aantal minimaal gelijk blijft. We zullen hiervoor regelmatig alerts moeten blijven versturen naar alle drie de doelgroepen.

Realisatie: Deze doelstelling is behaald want in 2021 registreerde het Pensioenfonds ongeveer 12.300 bezoekers per kwartaal.

6.3 Doelgroepen en communicatiemiddelen

Het Pensioenfonds kent drie doelgroepen: deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Deelnemers

Eén van de doelstellingen van het Pensioenfonds is het pensioenbewust maken van (ex)deelnemers. Het Pensioenfonds kiest voor segmentatie naar gebeurtenissen die van invloed zijn op het pensioen van de (ex)deelnemers (events).

Een actieve deelnemer wordt vanaf 1 januari 2020 als volgt gedefinieerd: de werknemer die op basis van een pensioenovereenkomst met de werkgever (NN) vanaf 1 januari 2020 onafgebroken pensioenaanspraken verwerft bij een andere pensioenuitvoerder (NN CDC Pensioenfonds) en tot die datum pensioen opbouwde bij Delta Lloyd Pensioenfonds. Een actieve deelnemer bouwt bij het Pensioenfonds geen pensioen meer op. Ook heeft deze geen aanspraken op (noch enige dekking voor) partnerpensioen, wezenpensioen en ANW-hiaatpensioen jegens het Pensioenfonds. Uitsluitend de opgebouwde aanspraken op (tijdelijk) ouderdoms-, partner en wezenpensioen worden door het pensioenfonds uitgevoerd.

Ondanks dat deze groep geen pensioen meer opbouwt binnen het Pensioenfonds, verschilt ze toch van de groep gewezen deelnemers. Deze groep is nog in dienst bij NN-Groep en kunnen pas na hun uitdiensttreding de keuze maken om een deel van hun ouderdomspensioen in extra partnerpensioen uit te ruilen of waardeoverdracht. Deelnemers die ten tijde van de overgang ziek waren en uiteindelijk arbeidsongeschikt worden, vallen onder het uitlooprisico en kunnen daarom weer (deels) pensioen op gaan bouwen binnen het Pensioenfonds. Zij gaan dan vallen onder de doelgroep arbeidsongeschikte deelnemers.

Belangrijke gebeurtenissen zijn:

- Trouwen/samenwonen of scheiden/uit elkaar gaan
- Overlijden
- Uit dienst treden bij de werkgever
- Arbeidsongeschikt worden
- (Gedeeltelijk) met pensioen gaan

Voor deze verschillende gebeurtenissen worden verschillende communicatie-uitingen gedaan. Voor de meeste gebeurtenissen zijn er specifieke brieven die in die gevallen worden verstuurd. Naast brieven wordt op de website voor de deelnemers aandacht besteed aan de gebeurtenissen en de invloed hiervan op het pensioen.

In het deelnemersportaal kunnen belangrijke documenten zoals het Uniform Pensioenoverzicht en andere communicatie-uitingen tussen de deelnemer en het pensioenfonds worden teruggevonden. In de planner kunnen voorbeeldberekeningen worden gemaakt van de flexibiliseringsmogelijkheden bij pensionering zoals vervroegen, uitstel, uitruil, AOW-overbrugging, hoog-laag regeling.

Gewezen deelnemers

Gewezen deelnemers zijn deelnemers die uit dienst zijn getreden bij Delta Lloyd en pensioen hebben opgebouwd bij het Pensioenfonds.

Gewezen deelnemers ontvangen na hun uitdiensttreding een opgave van de door hen opgebouwde aanspraken bij het Pensioenfonds. Vervolgens krijgen zij eens in de vijf jaar een Uniform Pensioenoverzicht en wordt het UPO jaarlijks beschikbaar gesteld in het portaal. Ook kunnen gewezen deelnemers in het portaal terugvinden welke pensioenen zij hebben opgebouwd en kunnen ze zelf voorbeeldberekeningen maken van de flexibele mogelijkheden van de pensioenregeling.

Daarnaast krijgen gewezen deelnemers inzicht in de opgebouwde pensioenaanspraken via het pensioenregister dat jaarlijks wordt bijgewerkt.

Pensioengerechtigden

Deze groep ontvangt een pensioen en heeft vooral behoefte aan informatie over zaken die van invloed zijn op hun pensioenuitkering en wat er aan hun partner wordt uitgekeerd als zij overlijden. Denk onder andere aan het toeslagbeleid, fiscale wijzigingen en veranderingen in sociale uitkeringen. Het is een belangrijke groep die betrokken en kritisch is. Daarnaast fungeren pensioengerechtigden vaak (bewust of onbewust) als ambassadeurs van hun ex- werkgever. Zij kunnen een positieve bijdrage leveren aan het imago van het Pensioenfonds.

Ook de pensioengerechtigden hebben een eigen pagina op de website van het pensioenfonds. Hier kunnen ze zich ook aanmelden voor de nieuwsservice van het Pensioenfonds. Daarnaast is er ook een vereniging waar de pensioengerechtigden, en sinds 2021 ook de (oud) medewerkers van Delta Lloyd, zich bij aan kunnen sluiten. Het Pensioenfonds en de vereniging hebben regelmatig contact met elkaar. In het eerste kwartaal van elk jaar, ontvangen de pensioengerechtigden een Uniform Pensioenoverzicht.

In onderstaand overzicht staan de verschillende communicatiemiddelen opgenomen die het Pensioenfonds in 2021 heeft ingezet. Met deze communicatiemiddelen wil het Pensioenfonds 'overzicht' en 'inzicht' geven en aanzetten tot 'actie'.

OVERZICHT	INZICHT	ACTIE
website/nieuwsalerts	UPO	pensioengesprek
informatiebijeenkomsten	portaal	pensioeningangsbrief
	event brieven	planner
	informatiebijeenkomst voor deelnemers die bijna met pensioen gaan	serviceberekeningen
	pensioenregister	

In het kader van het communicatieplan heeft het pensioenfonds in 2021 onder meer de volgende activiteiten uitgevoerd:

In 2021 jaar zijn onder meer de volgende communicatieactiviteiten uitgevoerd:

- Het Pensioenfonds heeft het communicatieplan 2021 opgesteld en het bestuur heeft dit plan vastgesteld. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover positief geadviseerd.
- Het bestuur heeft besloten om het portaal, planner en de website van AZL af te nemen. Het was ook mogelijkheid om het portaal, planner en de website elders te betrekken, maar het Pensioenfonds vond dit niet efficiënt en dat zou mogelijk tot meer fouten leiden omdat dan de bestanden niet automatisch gekoppeld zouden zijn. De website, planner en portaal voldoen aan de eisen van het pensioenfonds en de 'look en feel' is goed. Het portaal, planner en de website is inmiddels geïmplementeerd.
- Het pensioenfonds heeft de website, planner en de website uitgebreid getest en alle teksten beoordeeld.
- Pensioengerechtigden zijn geïnformeerd over de uitkeringen 2021 en welke aanpassingen zijn doorgevoerd in de bruto-netto berekeningen.
- De communicatie met betrekking tot de conversie naar Compas en de implementatie van het portaal, planner en website is afgerond. Alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden hebben hierover een brief ontvangen van het pensioenfonds.
- Op de website zijn verschillende berichten gepubliceerd, waaronder een bericht over het nieuwe pensioenstelsel, toeslagverlening en andere ontwikkelingen.
- Het Uniforme Pensioenoverzicht (UPO) voor de deelnemers en pensioengerechtigden is tijdig, conform afspraak en ruim binnen de wettelijke termijnen verstrekt. Gewezen deelnemers ontvangen een UPO om de vijf jaar.
- Alle overige reguliere uitingen naar (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zoals gepland zijn gedaan.
- Het Pensioenfonds heeft een aantal communicatiecampagnes en/of berichten gepubliceerd over diverse onderwerpen om deze onderwerpen bij (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden onder de aandacht te brengen.

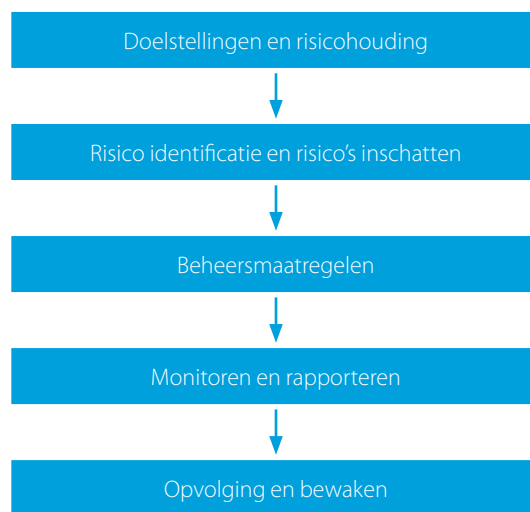
Nagenoeg alle geplande activiteiten uit het communicatieplan 2021 zijn gerealiseerd. De activiteiten die niet zijn uitgevoerd, konden op dat moment niet worden uitgevoerd, maar zullen in de loop van 2022 uitgevoerd worden. Verder heeft het Pensioenfonds de ambitie om zo veel mogelijk digitaal te gaan communiceren. Met de overgang naar Compas heeft het pensioenfonds daar ook de mogelijkheid voor.

7. Risicobeheersing

7.1 Risicobeleid

De inrichting van het risicomanagement is beschreven in het risicomanagementhandboek van het Pensioenfonds.

Het Pensioenfonds kent een aantal fases in het risicoraamwerk:

Het risicomanagement van het Pensioenfonds richt zich met name op het risico dat de doelstellingen en ambities van het Pensioenfonds niet worden gehaald (strategisch risico). Daarnaast worden ook de operationele, integriteits- en reputatierisico's beoordeeld.

Binnen de financieringsmogelijkheden streeft het Pensioenfonds naar het goed verzorgen van het pensioen door de koopkracht van de rechten van de (gewezen) deelnemers en de pensioenen van de pensioengerechtigden, zowel nu als in de toekomst, zo goed mogelijk in stand te houden, waarbij de kans op korten van aanspraken zo klein mogelijk is.

De mate waarin het Pensioenfonds risico's neemt is vastgelegd in de 'policy beliefs' (kwalitatieve risicohouding) en de kwantitatieve risicohouding. De risico's van het Pensioenfonds worden jaarlijks opnieuw beoordeeld, vastgelegd in een risicomanagementraamwerk en besproken binnen het bestuur.

Met het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht is afgesproken welke risico's het Pensioenfonds mag nemen. Dit geven we weer in de risicohouding van het fonds. De mate van risico dat een pensioenfonds neemt, wordt vertaald in het Vereist Eigen Vermogen (VEV). Hoe meer risico een pensioenfonds neemt, hoe hoger het VEV moet zijn. Omdat het pensioenfonds vanaf 1 januari 2020 een gesloten fonds is geworden, is in 2020 de risicohouding opnieuw vastgesteld. Er is afgesproken dat het VEV van het Pensioenfonds tussen 9% en 17% moet liggen. Het VEV bedraagt eind 2021 11,4% en bevindt zich dus binnen de afgesproken bandbreedte.

Verder is afgesproken dat op basis van berekeningen het pensioenresultaat moet voldoen aan een minimale ondergrens. Het pensioenresultaat is een maatstaf om te beoordelen in welke mate de pensioenen over de hele looptijd van het Pensioenfonds meegroeien met de inflatie.

Als het pensioenresultaat 100% bedraagt betekent dit dat de totale som van verwachte uitkeringen door het fonds gelijk is aan een volledig geïndexeerd pensioen. Er zijn drie criteria afgesproken:

1. De financiële positie waarbij exact voldaan wordt aan het VEV
2. De feitelijke financiële positie, en
3. De maximale acceptabele afwijking van een slechtweerscenario (scenario's in het 5% percentiel), waarbij de maximale afwijking ten opzichte het pensioenresultaat (mediaan) vanuit de feitelijke financiële positie is vastgesteld.

Het Pensioenfonds heeft de ondergrenzen als volgt vastgesteld:

1. Als het Pensioenfonds over een vermogen beschikt dat gelijk is aan het vermogen dat nodig is om te voldoen aan het VEV moet het pensioenresultaat groter dan of gelijk aan 86%.
2. Het Pensioenfonds heeft meer vermogen dan nodig is om te voldoen aan het VEV. Op basis van ons vermogen is afgesproken dat het pensioenresultaat groter of gelijk moet zijn aan 92%.
3. Als het economisch slecht gaat, vallen de beleggingsresultaten tegen. Daarom wordt ook een zogenaamd slechtweerscenario's doorgerekend. Er is afgesproken dat op basis van ons werkelijke vermogen het pensioenresultaat niet meer dan 15% lager mag zijn dan de afgesproken 92%.

Bij de haalbaarheidstoets in 2021 is geconcludeerd dat de uitkomsten zich ruim binnen de bandbreedtes bevonden.

De risico's van het Pensioenfonds worden gecategoriseerd op basis van de risicocategorieën van FOCUS, een methodiek die is ontwikkeld door DNB en die in de handreiking 'integraal risicomanagement voor pensioenfondsen' van de Pensioenfederatie is opgenomen. De risicocategorieën zijn:

Financiële risico's	Niet-financiële en actuariële risico's
Matching- en renterisico's (hieronder vallen ook het valutarisico, inflatierisico en het liquiditeitsrisico)	Verzekeringstechnisch risico
Marktrisico (waaronder het concentratierisico)	Omgevingsrisico
Kredietrisico	Operationele risico's
ESG-risico	Uitbestedingsrisico
	IT-risico
	Integriteits- en juridische risico (waaronder het verslagleggingsrisico)

De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL en het vermogensbeheer aan NN Investment Partners (NNIP). De niet-wettelijke communicatie naar (gewezen) en pensioengerechtigden wordt grotendeels door het Pensioenfonds uitgevoerd. De afspraken over de uitbesteding zijn gedaan in overeenstemming met het uitbestedingsbeleid.

Het Pensioenfonds blijft verantwoordelijk voor de processen die het Pensioenfonds heeft uitbesteed en bewaakt daarom deze processen. Monitoring hiervan vindt plaats via (SLA) rapportages, Niet-Financiële Risico (NFR)-rapportages, ISAE-verklaringen en interne controles door het bestuursbureau.

In de volgende paragraaf worden de verschillende risicocategorieën toegelicht.

7.2 Risico's

In deze paragraaf zijn de risico's benoemd waaraan het Pensioenfonds is blootgesteld. In 2021 waren de belangrijkste risico's voor het fonds naast de financiële risico's, het uitbestedingsrisico en operationele risico. Binnen de financiële risico's was met name de toegenomen inflatie, bij een blijvend laag renteniveau, een groot risico. Dit heeft geleid tot een sterk negatieve reële rente wat een risico vormt voor toekomstige toeslagverlening. Aan deze risico's heeft het Pensioenfonds in 2021 extra aandacht besteed. Met betrekking tot het operationele- en uitbestedingsrisico zijn extra beheersmaatregel getroffen en heeft het Pensioenfonds de interne auditfunctie ingericht. In 2021 heeft het Pensioenfonds een interne audit uitgevoerd op het risicomanagement en de actuariële functie.

Coronacrisis

In 2020 openbaarde zich de wereldwijde Corona-pandemie. Ook in 2021 had de wereld erg last van deze pandemie. Voor het Pensioenfonds betekende dat dat de werknemers en medewerkers van onze belangrijkste uitbestedingspartijen over het algemeen thuis hebben bewerkt en alle commissievergaderingen en bestuursvergaderingen online plaats hebben gevonden. De uitbestedingspartijen hebben het Pensioenfonds goed geïnformeerd over de maatregelen die zij hebben genomen om de bedrijfsprocessen doorgang te laten vinden. Ook heeft het Pensioenfonds aandacht gegeven aan de waardering van de illiquide middelen (vastgoed en hypotheek) en de cybercrimerisico's, omdat thuiswerken extra risico's met zich meebrengt. Als gevolg van onze goede infrastructuur en aanvullende beheersmaatregelen hebben de operationele processen van het Pensioenfonds gewoon doorgang kunnen vinden en hebben de beperkingen als gevolg van Corona ook niet geleid tot problemen.

De Corona-pandemie heeft niet geleid tot grote negatieve ontwikkelingen op de financiële markten, de financiële positie van het pensioenfonds is na bijna twee jaar pandemie hoog te noemen. Wel werd zichtbaar dat de inflatie(verwachting) sterk aan het oplopen is. Dit kan op termijn een risico vormen voor onze ambitie van een koopkrachtig pensioen.

7.2.1 Financiële risico's

Matching- en renterisico's

Het matching- en renterisico is het gevolg van het niet goed op elkaar afgestemd zijn van bezittingen en verplichtingen als gevolg van wijziging rente, ongelijke looptijden, valutabewegingen, liquiditeit en inflatie. Dit risico is beperkt doordat het Pensioenfonds de rentegevoeligheid van 87,5% - 92,5% (is in 2021 gewijzigd, hiervoor was de bandbreedte 85,0%-95,0%) van de verplichtingen heeft afgedekt met beleggingen in vastrentende waarden en swaps waarvan de duratie ongeveer gelijk is aan de duratie van de verplichtingen. Daar bovenop zijn voor de schokpunten 2, 5, 10, 20, 30, 40 en 50 jaren maximale afwijkingen op de rentegevoeligheden gedefinieerd. Renteontwikkelingen kunnen een grote invloed hebben op de dekkingsgraad. Door deze afdekking is de invloed bij het Pensioenfonds beperkt.

De belangrijkste beheersmaatregelen voor de beperking van het matching- en renterisico zijn:

- De rentegevoeligheid van 87,5% - 92,5% van de verplichtingen is afgedekt door langlopende obligaties en swaps waarvan de duratie ongeveer gelijk is aan de duratie van de verplichtingen. Om de duratie van obligaties en van de verplichtingen gelijk aan elkaar te krijgen, worden langlopende staat(gerelateerde) obligaties en swaps aangekocht. De duratie wordt à-tempo door de vermogensbeheerder gemonitord.
- Om het curverisico te beheersen zijn hier bovenop de bandbreedtes beperkt tot -5% tot 5% per liquide renteschokpunt met duur 2, 5, 10 en 20 jaar en -15% tot 15% voor de renteschokpunten boven 30 jaar.
- Het collateral management wordt dagelijks uitgevoerd door de fiduciair vermogensbeheerder. De fiduciair vermogensbeheerder doet dat op basis van hun tegenpartijbeleid dat door het Pensioenfonds is beoordeeld.
- Er is voldoende expertise in het bestuur. Een externe beleggingsadviseur is toegevoegd aan de beleggingsadviescommissie. Tevens zit de financieel risicomanager als toehoorder bij de beleggingsadviescommissie.

- De beleggingsadviescommissie volgt de ontwikkeling van de dekkingsgraad, beleggingsperformance, duratie, matchingspercentage door middel van beleggingsrapportages die ieder kwartaal in de beleggingsadviescommissie worden besproken.
- Op kwartaalbasis worden stresstests uitgevoerd onder meer op de renteontwikkelingen (in de riskmonitor).
- Minimaal eens in de drie jaar wordt een ALM-studie uitgevoerd waarin onder meer het beleggingsbeleid en de afdekking van het renterisico wordt getoetst. De laatste ALM-studie is eind 2019 uitgevoerd.
- Monitoring van de beheersmaatregelen door de beleggingscommissie.
- Monitoring actief beheer in de beleggingscommissie.
- Jaarlijkse evaluatie van de beleggingscategorieën en beleggingsfondsen via het financieel raamwerk en one-pagers.

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de beleggingsopbrengsten door dalende of stijgende valuta in de portefeuille negatief wordt beïnvloed. In de matchingportefeuille bestaat nagenoeg geen valutarisico, omdat binnen dit deel van de portefeuille alleen in euro gednomineerde beleggingen mag worden belegd. Bij beleggingsfondsen in de spreadportefeuille worden de valutarisico's afgedekt. De valutarisico's in de rendementsportefeuille worden niet afgedekt. De rendementsportefeuille is bedoeld voor het genereren van extra rendement. De rendementsportefeuille is gediversifieerd (ook in de valuta-exposure) waardoor de valutaverliezen/winsten in het verleden beperkt zijn gebleven. De exposure naar de US-dollar in de rendementsportefeuille heeft in stresssituaties in het verleden bewezen het risico te mitigeren. Het Pensioenfonds monitort en evalueert het valutarisicobeleid op periodieke basis. Doordat de verplichtingen bijna volledig zijn afgedekt (rente en geen valutarisico in de matchingsportefeuille) kan in de rendementsportefeuille meer risico worden genomen.

De belangrijkste beheersmaatregelen voor de beperking van het valutarisico zijn:

- Binnen de matchingsportefeuille worden alleen in euro gednomineerde beleggingen belegd.
- Het valutarisico wordt gemonitord door de combinatie van de eigen kwartaalrapportage en de Risk Monitor die wordt opgesteld door CACEIS.
- In de ALM-studie en op ad-hoc basis wanneer daar aanleiding toe is wordt afdekken van valutarisico bestudeerd.

De ALM-studie uit 2019 heeft de keuze om het valutarisico in de returnportefeuille op dit moment niet af te dekken herbevestigd, mede vanwege de hoge kosten die dat op dit moment met zich meebrengt. Uit historische stress scenario's blijkt verder dat beleggingen in dollars tot beperking van verliezen in deze scenario's heeft geleid en dus diversifiërend kan werken. Een verklaring hiervoor kan worden gevonden in het feit dat de dollar in wereldwijde stresssituaties als safe haven wordt gezien.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat het Pensioenfonds de beleggingen niet tijdig en/of tegen een aanvaardbare prijs kan omzetten in liquide middelen en daardoor op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. De beleggingsportefeuille van het Pensioenfonds is erg liquide omdat er met name belegd wordt in beleggingsfondsen waarvan de onderliggende stukken op de markt worden verhandeld. Daardoor kan er dagelijks in de beleggingsfondsen worden gehandeld. Het Pensioenfonds heeft ook illiquide beleggingen namelijk vastgoed en hypotheek. Het Pensioenfonds heeft als grens voor illiquide beleggingen gesteld dat deze onder 25% van de belegde middelen moet blijven. Hiervan mag 20% gebruikt worden in de matchingsportefeuille en 5% in de rendementsportefeuille.

Doordat het Pensioenfonds veel liquide beleggingen heeft is het liquiditeitsrisico voor het voldoen van de uitkeringen nagenoeg niet aanwezig. Wel zou een liquiditeitsrisico kunnen ontstaan door een sterke stijging van de rente, waarbij collateral (ingeval van swaps transacties) moet worden gestort aan de tegenpartij. In de LDI-portefeuille houdt het Pensioenfonds daarom cash aan die de onderpandverplichting van een rentestijging met 110 basispunten (was in 2020 130 basispunten) kan opvangen. Jaarlijks wordt hiervoor een stresstest uitgevoerd.

De belangrijkste beheersmaatregelen voor de beperking van het liquiditeitsrisico zijn:

- Het Pensioenfonds beschikt over een liquiditeitsbeleid.
- Periodieke monitoring in de beleggingscommissie.
- Collateral management maakt onderdeel uit van de uitbestedingsovereenkomst en wordt dagelijks door de fiduciair vermogensbeheerder uitgevoerd (op basis van het tegenpartijbeleid die door de vermogensbeheerder is vastgesteld en door het Pensioenfonds is beoordeeld).
- Het Pensioenfonds belegt voor maximaal 15% van haar vermogen in hypotheekfondsen.
- Het investeren in grotendeels liquide beleggingen. Op basis van een studie heeft het Pensioenfonds een maximale positie op illiquide beleggingen vastgesteld van 25% van de beleggingsportefeuille. Hiervan wordt 20% bestemd voor de matchingportefeuille en 5% voor de rendementsportefeuille. Omdat het pensioenfonds een gesloten status heeft, wordt bij de maximale positie van illiquide beleggingen ook gekeken naar de situatie op een tijdshorizon van 15 jaar gekeken. De maximale belegging in illiquide beleggingen mag naar verwachting ook over 15 jaar de 25% van het totale vermogen niet overschrijden. Periodiek wordt de maximale grens voor illiquide beleggingen beoordeeld.
- Jaarlijks wordt een stresstest uitgevoerd om te beoordelen of het Pensioenfonds over voldoende cash beschikt om te voldoen aan onderpandverplichtingen in externe marktomstandigheden.
- Bij illiquide beleggingen wordt waar mogelijk gezocht naar spreiding van de beleggingen over meerdere managers, om beter te kunnen profiteren van de liquiditeitsmogelijkheden binnen de fondsen.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat als gevolg van prijsstijgingen bezittingen minder waard worden en de kosten voor de indexatie ambitie toenemen. De (gewezen) deelnemers en gepensioneerden lopen met name het risico dat de te verlenen toeslagen de inflatie niet bijhouden. Door meer rendement te halen dan de 'risicovrije rente' die is besloten in de rentetermijnstructuur van DNB probeert het Pensioenfonds de indexatieambitie te realiseren. De voornaamste bron hiervan is de rendementsportefeuille. Hiervan mag worden verwacht dat het rendement op lange termijn de inflatie 'verslaat'. Stijgende inflatie gaat in de regel gepaard met een stijgende rente. Het renterisico is echter grotendeels afgedekt. Van een stijgende rente profiteert het Pensioenfonds slechts gedeeltelijk. Het Pensioenfonds hecht aan bescherming van de nominale rechten. De renteontwikkeling wordt binnen de beleggingsadviescommissie gemonitord. Bij een stijgende rente en inflatie kan het Pensioenfonds besluiten om de renteafdekking (tijdelijk) te verminderen (tot minimaal 87,5%). In het pensioenreglement is geen onvoorwaardelijke indexatietoezegging opgenomen.

Er worden op dit moment geen inflation-linked bonds aangekocht omdat het effect beperkt is en binnen de huidige FTK-wetgeving juist eerder tot kortingen zou kunnen leiden. Daarbij zijn geen instrumenten op de markt met Nederlandse inflatie. De LDI-portefeuille is ingericht op het afdekken van het nominale renterisico. De inflatieontwikkelingen worden gemonitord in de beleggingsadviescommissie voor het geval inflatieafdekking op een later moment wel opportuun wordt. Zodra het Pensioenfonds via een buy-out de koopkracht kan zekerstellen, zal het Pensioenfonds dit overwegen.

De belangrijkste beheersmaatregelen voor de beperking van het inflatierisico zijn:

- De indexatieambitie wordt getoetst door middel van een periodieke ALM-studie en een jaarlijkse haalbaarheidstoets waarin het pensioenresultaat wordt getoetst.
- Bewaking van het beleggingsrendement op basis van maandrapportages.
- Het via een periodieke SAA-studie toetsen op verwacht en benodigd rendement voor toeslagverlening.
- In het pensioenreglement is geen onvoorwaardelijke indexatietoezegging opgenomen.

De haalbaarheidstoets laat zien dat het pensioenresultaat meer dan 100% is, waardoor de koopkracht van de deelnemers wordt behouden. Per 1 januari 2021 kon de toeslag volledig worden toegekend en kon de resterende achterstand in toeslagverlening worden ingehaald. Ook uit de ALM-studie blijkt dat de kans op toeslagverlening en kans op koopkrachtbehoud groot is. In extreme stress scenario's wordt de kans op toeslagverlening kleiner. De ALM-studie laat verder zien dat inflatiedekking binnen het huidige

nominale FTK in de meeste scenario's juist tot slechtere resultaten leidt. Op dit moment is dit instrument dan ook nog niet geschikt als beschermingsconstructie. In 2021 heeft het pensioenfonds geconstateerd dat mede als gevolg van de gestegen inflatieverwachting een mogelijke buy-out nog niet mogelijk is.

Marktrisico

Het marktrisico is het risico van veranderingen in de waarde van de zakelijke waarden als gevolg van wijzingen in de marktprijzen. De omvang van dit risico neemt toe naarmate de beweeglijkheid van de koersen groter is en het aandeel in zakelijke waarden door de dynamische beleggingsmix toeneemt. Het Pensioenfonds belegt met name in beleggingsfondsen waarvan de onderliggende stukken beursgenoteerd zijn. Door middel van een zorgvuldige selectie en spreiding van de beleggingen in de beleggingsfondsen over verschillende regio's en economische sectoren tracht het Pensioenfonds het marktrisico te beperken. Verder wordt het aandeel zakelijke waarden bij hogere dekkingsgraden verminderd (vanaf een swap-dekkingsgraad van 130% en hoger).

In de vastrentende waarden kan er sprake zijn van een volatiele creditspread die door het Pensioenfonds wordt bewaakt. Binnen de LDI-portefeuille geldt voor staats- en staatsgerelateerde obligaties de restrictie dat de minimale rating bij aankoop AA- bedraagt en dat het aandeel van staats- en staatsgerelateerde obligaties met een rating lager dan AA- niet meer dan 2,4% van de matchingportefeuille mag bedragen. In de portefeuille zitten geen risicovolle beleggingsproducten of producten die het Pensioenfonds niet kent of waarvan het Pensioenfonds geen expertise heeft. Verder wordt er alleen actief belegd (in tegenstelling tot index tracking) indien het Pensioenfonds overtuigd is van de potentiële meerwaarde ten opzichte van de kosten. Ingeval van actief beleggen wordt de tracking error beoordeeld en geldt een maximum tracking error.

De stresstests die het Pensioenfonds ieder kwartaal uitvoert, laat per Q4 2021 zien dat een daling van de zakelijke waarden met 25% de dekkingsgraad met ca 9% verlaagd. Daarmee blijft de dekkingsgraad ruim boven het VEV van 111,4% (op basis van ons huidige beleggingsbeleid). Ook een combinatie van 1,0% rentedaling en 25% daling van de zakelijke waarden leidt nog niet tot een reservetekort. Wel zullen deze omstandigheden leiden tot een verlaagde toeslagmogelijkheid. Ten opzichte van vorig jaar is de situatie verbeterd. Dit wordt veroorzaakt doordat de dekkingsgraad is toegenomen.

	Rendement zakelijke waarden					
		-25%	-12,5%	0,0%	+12,5%	+25%
Parallele verschuiving UFR-curve	-1,00%	119,9%	123,7%	127,5%	131,3%	135,1%
	-0,75%	120,6%	124,5%	128,4%	132,4%	136,3%
	-0,50%	121,3%	125,4%	129,5%	133,6%	137,6%
	-0,25%	122,1%	126,3%	130,6%	134,8%	139,1%
	0,00%	122,9%	127,3%	131,8%	136,2%	140,6%
	+0,25%	123,8%	128,5%	133,1%	137,7%	142,3%
	+0,50%	124,8%	129,7%	134,5%	139,4%	144,2%
	+0,75%	125,9%	131,0%	136,1%	141,2%	146,2%
	+1,00%	127,1%	132,5%	137,8%	143,1%	148,5%

Volledige toeslag

Gedeeltelijke toeslag

Geen toeslag mogelijk korting

Daarnaast voert het Pensioenfonds ieder kwartaal een aantal historische economische stressgebeurtenissen uit om het effect van die gebeurtenissen op de dekkingsgraad te zien. Per Q4 2021 leveren deze gebeurtenissen de volgende verandering van de dekkingsgraad op

Stresstest	Dekkingsgraad vóór schok	Dekkingsgraad na schok
Financiële crisis 2008	131,8%	113,8%
Tech bubble 2001	131,8%	121,7%
Uitlopen spreads in 2011	131,8%	116,6%
Opkoopprogramma ECB 2019	131,8%	133,2%

Geen reservetekort

Reservetekort

Dekkingstekort

Deze scenario's leiden niet tot een reservetekort of een dekkingstekort.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij het marktrisico zijn:

- het Pensioenfonds heeft potentiële investment classes gedefinieerd en investment cases opgesteld, waarbij is vastgesteld of de investmentclass kan worden aangemerkt als een belegbare categorie. In de investmentcases zijn ook de benchmark en de restricties opgenomen.
- Uitvoeren van een ALM-studie die minimaal eens in de drie jaar wordt uitgevoerd om de inrichting naar matching- en rendementsportefeuille, alsmede de afdekking van rente- en valutarisico vast te stellen en/of te herijken.
- Monitoring beleggingsperformance en mandaat door middel van maandrapportages bijeenkomsten in de beleggingsadviescommissie.
- Monitoring actief beheer in de beleggingsadviescommissie.
- Jaarlijkse evaluatie van de beleggingscategorieën en beleggingsfondsen.
- Op kwartaalbasis worden er stresstests uitgevoerd.
- Ieder jaar wordt een lange termijn analyse en SAA uitgevoerd op basis waarvan de invulling van de matching en rendementsportefeuille aangepast kan worden.
- Het Pensioenfonds heeft een beleggingsadviseur aangesteld die het Pensioenfonds helpt bij het beoordelen van de portefeuille.
- Het fonds belegt niet in instrumenten die het niet kent.
- Passief beleggen of bij actief beleggen de tracking error beoordelen.
- Afbouwen rendementsportefeuille bij dekkingsgraden boven 130%.
- Beleggingsrichtlijnen met bandbreedtes voor de vermogensbeheerder die dagelijks wordt gemonitord door CACEIS om te controleren of de beleggingen zich binnen de afgesproken bandbreedtes blijven.

Kredietrisico's/faillissementsrisico

Het kredietrisico houdt in dat een tegenpartij de contractuele of andere verplichtingen niet nakomt (tegenpartijrisico). Het Pensioenfonds loopt krediet- en faillissementsrisico in de beleggingsportefeuille. Dit risico is met name aan de orde bij posities in derivaten. Het afdekken van de rente door middel van swaps wordt door de fiduciair vermogensbeheerder (NNIP) uitgevoerd. Bij een vordering op de tegenpartij wordt door NNIP onderpand (collateral) gevraagd zodat de vordering is gedekt. Het onderpand wordt geleverd in kredietwaardige obligaties of cash. Collateral management wordt door NNIP op dagbasis uitgevoerd.

Op de obligaties in de matchingportefeuille wordt ook kredietrisico gelopen. Naast het risico op faillissement is er ook een risico door de gevoeligheid van de waardering van deze instrumenten voor volatiliteit in de credit spreads in de markt. Om deze risico's te beperken zijn er eisen gesteld aan de minimale rating van beleggingen.

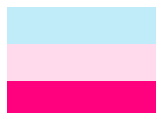
De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij het kredietrisico/faillissementsrisico zijn:

- Voor het kredietrisico binnen de spreadportefeuille geldt een limiet. Bij opname van een belegging in de spreadportefeuille geldt een minimale rating van BBB. De maximale allocatie naar non investmentgrade beleggingen bedraagt 10%.
- Voor staats- en staatsgerelateerde obligaties geldt de restrictie dat minimale rating bij aankoop AA- bedraagt en dat het aandeel van staats- en staatsgerelateerde obligaties met een rating lager dan AA- niet meer dan 2,4% van de matchingportefeuille mag bedragen.
- De credit exposure wordt gemonitord door de beleggingscommissie via de risk monitor.
- De credit spread wordt meegenomen in de stresstest die onderdeel zijn van de risk monitor.
- Collateral management maakt onderdeel uit van de overeenkomst met de vermogensbeheerder en wordt dagelijks door de vermogensbeheerder uitgevoerd.
- Het ontvangen collateral wordt belegd in geldmarktfondsen waarbij de middelen dagelijks opvraagbaar zijn en opvraagbaar binnen twee dagen. Hierbij geldt een rating van AAAm(S&P), AAAMf (Moody's) of vergelijkbaar bij de dagelijks opvraagbare geldmarktfondsen en een rating van A (S&P en Moody's) of vergelijkbaar bij geldmarktfondsen die binnen twee dagen opvraagbaar zijn.
- Voor rente afdekking wordt naast OTC-contracten ook gebruik gemaakt van Central Clearing. Via Central Clearing wordt het tegenpartijrisico verlaagd.

Het Pensioenfonds voert ieder kwartaal een stresstest uit op de gevolgen van het in/uitlopen van creditspreads op de beleggingsportefeuille. Per Q4 2021 geeft dat het volgende beeld.

		Impact per rating klasse				
Parallele verschuiving spreadcurve		AAA	AA	A	BBB	Totaal
	+2,00%	127,9%	124,2%	130,3%	128,8%	115,6%
	+1,00%	129,8%	128,0%	131,0%	130,3%	123,7%
	0,00%	131,8%	131,8%	131,8%	131,8%	131,8%
	-1,00%	133,7%	135,5%	132,5%	133,3%	139,9%
	-2,00%	135,6%	139,3%	133,2%	134,7%	148,0%

Geen reservetekort
Reservetekort
Dekkingstekort

Concentratie- en correlatierisico

Onderdeel van het marktrisico en kredietrisico is het concentratie- en correlatierisico. Dit is het risico dat als gevolg van een ontoereikende diversificatie binnen de portefeuille een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis een bovengemiddeld effect heeft op de waarde van de portefeuille. Dit risico wordt beperkt door een zorgvuldige selectie en spreiding van de beleggingen. Het Pensioenfonds belegt grotendeels in beleggingsfondsen en is gespreid door het beleggen in verschillende wereldwijde beleggingen.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij het concentratie- en correlatierisico zijn:

- Zorgvuldige selectie en spreiding van de beleggingen.
- Uitvoeren van ALM- en SAA-studies om het beleggingsmandaat vast te stellen en/of te herijken.
- Monitoring van de beleggingsperformance en het beleggingsmandaat door middel van maandrapportages, risk monitor en bijeenkomsten in de beleggingsadviescommissie.
- In de beleggingsrichtlijnen zijn voor staats- en staatsgerelateerde obligaties bandbreedtes per land vastgelegd.

ESG-risico

ESG kan zowel een financieel als een niet-financieel risico zijn. De ESG-risico's zijn risico's op het gebied van klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen, maatschappelijke risico's en de risico's als gevolg van gewijzigde regelgeving. Pensioenfondsen dienen bij de investeringsbeslissingen nadrukkelijk rekening te houden met de ESG-factoren en moeten integraal deel uit maken van het risicobeheersysteem. Het pensioenfonds heeft als belangrijkste ESG-thema's klimaatverandering en goede gezondheid en welzijn centraal gesteld voor de uitvoering van het beleid. Daarnaast wordt in het beleid aandacht besteed aan de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie. Het pensioenfonds heeft het IMVB-convenant (OESO-richtlijnen met betrekking tot internationaal verantwoord beleggen) nog niet ondertekend, maar handelt wel zoveel mogelijk in het kader van dat convenant. In het kader van SFDR-wetgeving heeft het pensioenfonds nog geen keuze gemaakt en gebruik gemaakt van de opt-out verklaring.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij het ESG-risico zijn:

- Het Pensioenfonds heeft een MVB-beleid vastgesteld.
- De geselecteerde vermogensbeheerders dient de UN PRI te hebben ondertekend.
- De geselecteerde vermogensbeheerder dient te rapporteren over ESG-beleid.
- De geselecteerde vermogensbeheerder mag niet beleggen in controversiële wapens.
- Er mag geen allocatie plaatsvinden naar ondernemingen die de UN Global Compact hebben geschonden.
- De geselecteerde vermogensbeheerder mag niet beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van tabak of die meer dan 30% van de omzet halen uit de delving van thermische kolen.
- Bij het selecteren van vermogensbeheerders toetst het Pensioenfonds op deze eisen via de onepagers.
- Uitvoeren due-diligence op beleggingsportefeuille met betrekking tot ESG-risico's.

Het pensioenfonds heeft eind 2020 de MVB-beliefs opgesteld en op basis hiervan het MVB-beleid begin 2021 geüpdatet. In 2021 zijn de doelstellingen en wijze van monitoring van de ESG-risico's verder uitgewerkt.

7.2.2 Actuariële risico's

Verzekeringstechnische risico's

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn het lang en kortlevenrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico. Daarnaast hebben deelnemers individuele keuzes ten tijde van pensioneren (flexibilisering). De risico's zijn:

- Sterfte: het risico dat verliezen optreden als gevolg van verschillen tussen de werkelijke en veronderstelde sterfte en ontwikkelingen in de sterfteverwachting.
- Arbeidsongeschiktheid: het risico dat verliezen optreden als gevolg van verschillen tussen de werkelijke en veronderstelde arbeidsongeschiktheid en ontwikkelingen in de verwachting inzake arbeidsongeschiktheid.
- Flexibilisering: het risico dat verliezen optreden als gevolg van selectieve keuzes door de deelnemers.

Afwijkingen in de werkelijke sterfte en arbeidsongeschiktheid ten opzichte van de veronderstelde sterfte en arbeidsongeschiktheid komen via het technische resultaat tot uitdrukking.

Het langlevenrisico is het belangrijkste risico. Het langlevenrisico wordt tot uitdrukking gebracht in de overlevingstafels van het AG en de wijzigingen daarin. Het Pensioenfonds hanteert, na het besluit van het bestuur, de meest recente tafel zodat die altijd in de financiële positie van het Pensioenfonds tot uitdrukking komt. Bij beleidsbeslissingen worden de ontwikkelingen in de levensverwachting meegenomen. Periodiek wordt de ervaringssterfte van het Pensioenfonds beoordeeld. Het Pensioenfonds verzekert het lang leven risico niet. De kosten hiervoor zijn hoog en er zijn geen effectieve producten in de markt om dit risico volledig te mitigeren. Het langleven risico wordt gemonitord door de tweejaarlijkse update van de AG-prognosetafels.

Het Pensioenfonds beoordeelt periodiek of er behoefte is aan herverzekering van het overlijdensrisico.

Hierdoor is het arbeidsongeschiktheidsrisico voor het fonds aanzienlijk verlaagd. Aan de hand van een stress scenario wordt beoordeeld of het effect op de dekkingsgraad acceptabel is. Met ingang van 1 januari 2020 is de toekomstige pensioenopbouw niet meer bij het Pensioenfonds ondergebracht. Hierdoor is het arbeidsongeschiktheidsrisico (behoudens de rechten op uitloopdekking gedurende 104 weken na 1 januari 2020) komen te vervallen. Het overlijdensrisico is ook verder beperkt tot de opgebouwde aanspraken op partner- en wezenpensioen. Het pensioenfonds herverzekert op dit moment dan ook geen overlijdensrisico.

Voor de gevolgen van mogelijke selectie bij de individuele keuzes rondom pensioneren wordt bij de onderlinge uitruil van partner- en ouderdomspensioen een antiselectie afslag toegepast. Daarnaast worden de flexibiliseringsfactoren jaarlijks beoordeeld en eventueel aangepast bij gewijzigde omstandigheden. Doordat het hier gaat om individuele keuzes op de pensioendatum en jaarlijks kan worden bijgestuurd, is het risico op totaal niveau beperkt.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij de verzekeringstechnische risico's zijn:

- Analyse technisch resultaat (op jaarbasis).
- Implementatie van de nieuwe AG-prognosetafels en controle op toepassing hiervan in voorzieningen.
- Het periodiek beoordelen van de ervaringssterfte en overige actuariële uitgangspunten (leeftijdverschil, partnerfrequenties en kostenvoorziening).
- Het periodiek beoordelen van de flexibiliseringsfactoren op basis van de meest recente inzichten.
- Periodieke beoordeling m.b.t. herverzekering (kort leven).
- Beoordelen kostenreserve.

7.2.3 Niet-financiële risico's

Omgevingsrisico's

Het omgevingsrisico is het risico van veranderingen die van buiten het Pensioenfonds komen en van invloed (kunnen) zijn op het Pensioenfonds. De belangrijkste omgevingsrisico's voor het Pensioenfonds zijn de reputatie, politiek risico en de afhankelijkheden van de sponsor, pensioenadministrateur en van de vermogensbeheerder.

Eén van de belangrijkste omgevingsrisico's is dat de afstand van de werkgever veel groter is geworden, omdat de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2020 niet via het Pensioenfonds plaatsvindt. Het Pensioenfonds is nu veel minder afhankelijk van de werkgever. Het Pensioenfonds is nu een fonds zonder nieuwe pensioenopbouw, hetgeen impact heeft op de financiering en invulling van de diverse fondsgremia. De werkgever vergoedt alleen nog de uitvoeringskosten en draagt bestuurders en leden VO voor.

Het pensioenfonds heeft per 1 januari 2021 een nieuw contract gesloten met AZL voor uitvoering van de pensioenadministratie via het administratiesysteem Compas. Het pensioenfonds heeft maatregelen genomen om de continuïteit van het pensioenfonds te waarborgen. Ook heeft het pensioenfonds diverse toekomstscenario's beoordeeld als gevolg van het stoppen van de pensioenopbouw bij het pensioenfonds vanaf 1 januari 2020 en zal dat in 2023 opnieuw doen. Het pensioenfonds volgt in de tussentijd wel de buy-out markt, om eventueel via een buy-out een koopkracht bestendig pensioen te kunnen zeker stellen. In 2021 heeft het Pensioenfonds een

uitvraag gedaan bij drie partijen. Omdat de inflatieverwachting in de tussentijd sterk aan het stijgen was heeft de uitvraag niet geleid tot een offerte voor een buy-out.

Een ander belangrijk risico is de wettelijke wijziging rondom het nieuwe pensioencontract. Hoewel het Pensioenfonds geen nieuwe pensioenopbouw kent, zijn hier wel risico's aan verbonden. Op basis van de conceptwetgeving lijkt het nog niet mogelijk voor een gesloten fonds om in te varen. Het pensioenfonds volgt de ontwikkelingen op de voet en heeft een plan van aanpak vastgesteld. AZL heeft aangegeven de pensioenuitvoering op basis van het bestaande kader te blijven uitvoeren. Het pensioenfonds heeft een plan van aanpak vastgesteld voor de besluitvorming en eventuele overgang naar het nieuwe pensioencontract.

De administratievoorziening zorgt er onder meer voor dat, als de sponsor de pensioenuitvoeringskosten niet meer vergoedt, het Pensioenfonds de uitvoering van de pensioenrechten kan blijven bekostigen. Het Pensioenfonds beoordeelt de hoogte van deze voorziening eens in de twee jaar. Het Pensioenfonds heeft daarnaast overeenkomsten met de vermogensbeheerder, custodian en de pensioenuitvoerder gesloten.

Daarnaast is in de statuten geregeld dat bestuursleden na uitdiensttreding bij de werkgever kunnen aanblijven als dat noodzakelijk is, dit om de continuïteit te waarborgen. Ook kunnen onafhankelijke bestuursleden worden benoemd.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij de omgevingsrisico's zijn:

- Monitoring wetgeving door Pensioen- en communicatiecommissie, managementteam en bewaking compliance officer.
- Een crisisplan en noodplan is opgesteld (reputatie en afhankelijkheid).
- Er is een incidentenregeling operationeel.
- Klachten- en geschillenprocedure en controlemaatregelen op de uitvoering (zie ook operationele risico's).
- Uitvoering en monitoring van het geschiktheidsplan.
- Er is een klokkenluidersregeling.
- Er is een procedure voor belangenverstrengeling.
- De compliance officer beoordeelt of een en ander adequaat wordt uitgevoerd.
- Een adequate governance is ingericht.
- Periodiek overleg met de werkgever.
- Periodiek overleg met de pensioenuitvoerder.
- Plan van aanpak nieuw pensioencontract opgesteld. Daarbij ondersteuning van een extern adviseur.
- Monitoring buy-out markt met ondersteuning van een extern adviseur.

Operationele risico's

Dit is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. De operationele processen zijn grotendeels uitbesteed aan de pensioenuitvoerder, fiduciair vermogensbeheerder en custodian. De risico's die met de operationele processen samenhangen zijn daarom beschreven onder het uitbestedingsrisico. De communicatie naar de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden wordt voor een deel door het Pensioenfonds zelf uitgevoerd (helpdesk, klachten, website). Een van de belangrijkste operationele risico's is de informatieverstrekking en de tijdige verstrekking van de wettelijke rapportages. Het Pensioenfonds houdt hiervoor een jaarkalender bij die wordt bewaakt door het bestuursbureau.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij het operationele risico's zijn:

- Uitbestedingsbeleid en uitbestedingsovereenkomsten met SLA-afspraken en de periodieke rapportage hierover.
- voortzettingsovereenkomst met de werkgever en pensioenreglement.
- Beoordelen SLA-rapportages en Niet Financiële Risico Rapportages.
- Beoordelen van de ISAE 3402, type 2 rapportages.
- Jaarkalender, waarin alle activiteiten die het Pensioenfonds moet uitvoeren, zijn opgenomen.

- Roadmap en beleggingsplan beleggingsadviescommissie.
- Taken, procedures en controles binnen de administratie zijn vastgelegd.
- Het Pensioenfonds beschikt over IT-beleid.
- Jaarlijks opvragen van de in control statement werkgever in verband met de kantoorautomatisering.
- Een interne communicatieadviseur bewaakt de informatieverstrekking en communicatie.
- Periodieke check of aan wettelijke informatievoorziening wordt voldaan.
- Op kwartaalbasis wordt aan het bestuur gerapporteerd over de kritische performance indicatoren (kpi's).
- De opmerkingen van de Raad van Toezicht, controlerend accountant en certificerend actuaris worden geborgd door de follow-up hierop in bestuursvergaderingen te agenderen.
- Het bestuursbureau voert streekproeven uit.
- Afspraken met leveranciers voor opvang uitval manager, administrateur en risicomanager bij calamiteiten.
- Periodiek (om de drie jaar) houden van een deelnemersenquête.

Uitbestedingsrisico's

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit van de bedrijfsvoering, de integriteit en kwaliteit van de dienstverlening van het Pensioenfonds, door uitbesteding aan een derde, wordt geschaad.

AZL en NNIP maken onderdeel uit van de organisatie van de werkgever/sponsor. De integratie van verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de bij de (pensioen)administratie en het beleggingsproces betrokken partijen zijn helder gescheiden en vastgelegd in afzonderlijke overeenkomsten, SLA's en (beleggings)mandaten. Het Pensioenfonds verlangt van deze uitbestedingspartijen en eventuele andere derden waaraan activiteiten zijn uitbesteed een ISAE 3402 type 2 rapportage met een oordeel van een accountant. NNIP en AZL rapporteren daarbij tussentijds per kwartaal op basis van deze ISAE 3402 type 2 rapportage via de niet-financiële risico-rapportages. Ook CACEIS verstrekt op kwartaalbasis een niet-financiële risico rapportage. Bij de controle op de uitvoering door de uitvoerder vertrouwt het Pensioenfonds in principe op het beheersingssysteem van de uitbestedingspartij. Wel neemt het Pensioenfonds zelf controlemaatregelen ter beoordeling en controle op de uitvoering van de uitbestedingspartijen. De risicocommissie voert ad hoc tweedelijs overleg met de tweede lijn van de belangrijkste uitbestedingspartners.

Het pensioenfonds is per 1 januari 2021 tussentijds een nieuwe overeenkomst met AZL aangegaan om via het administratiesysteem Compas de pensioenuitvoering te verzorgen. Om de overzetting beheerst te laten overgaan heeft het bestuur een aanvullende overlegstructuur tussen het pensioenfonds en AZL aangebracht. Deze overlegstructuur bestond uit een tweewekelijks overleg tussen het bestuursbureau en de fondsmanager van AZL, gedurende de transitie een maandelijks overleg tussen de manager van het Pensioenfonds en de voorzitter van de pensioen- en communicatiecommissie en de projectmanager van AZL.

Kas Bank is in 2020 overgenomen door CACEIS. Als gevolg daarvan is ook de administratie van Kas Bank overgezet naar de systemen van CACEIS. De transitie bij CACEIS is niet geheel volgens planning verlopen. CACEIS heeft hiervoor een aftercare programma opgezet. Het pensioenfonds volgt de opvolging van de gedefinieerde acties via de beleggingsadviescommissie. Hiervoor heeft gedurende 2021 een wekelijks overleg tussen CACEIS en het pensioenfonds plaatsgevonden, waarin een update van de acties is gegeven. De dienstverlening ligt inmiddels weer op het niveau van voor de migratie.

NNIP heeft bekend gemaakt dat zij zullen worden overgenomen door Goldman Sachs. Het pensioenfonds volgt de ontwikkelingen hierop binnen de BAC.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij de uitbestedingsrisico's zijn:

- Uitbestedingsbeleid en uitbestedingsovereenkomsten met SLA-afspraken en de periodiek rapportage hierover.
- Periodiek overleg met de belangrijkste uitbestedingspartners.
- Beoordelen SLA-rapportages en Niet Financiële Risico Rapportages.

- Beoordelen van de ISAE 3402, type 2 rapportages en ISAE 3000, type 2 rapportage AZL.
- Jaarkalender AZL waarin de werkzaamheden van de pensioenuitvoerder zijn opgenomen.
- Een interne communicatieadviseur bewaakt de informatieverstrekking en communicatie.
- Het bestuursbureau voert streekproeven uit.
- Een overzicht/dashboard met uitbestedingsrelaties en wijze van monitoring.
- Richtlijnen IT-beleid bij uitbesteding.
- Uitvoeren van site visits en tweedelijns overleg uitbestedingspartners.

IT-risico's

Het IT-risico is onder meer het risico dat het IT-beleid, beveiliging, beheersbaarheid van de bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu, of onvoldoende beveiligd zijn. Ook de flexibiliteit en wendbaarheid van de systemen vormen een risico. Het Pensioenfonds heeft geen eigen IT-systemen, maar maakt gebruik van de kantoorautomatisering van de sponsor en de IT-systemen van de pensioenuitvoerder en vermogensbeheerder. Het Pensioenfonds heeft een eigen IT-beleid vastgesteld, waarin richtlijnen zijn opgenomen waaraan de uitbestedingspartijen moeten voldoen. Deze richtlijnen zijn getoetst bij de uitbestedingspartijen die primaire processen voor het Pensioenfonds uitvoeren (AZL, NNIP en CACEIS). De pensioenuitvoerder, de vermogensbeheerder en de custodian hebben een eigen informatiebeleid waarvan de beheersmaatregelen zijn beschreven in de ISAE 3402 rapport (type II). Bij deze beheersmaatregelen wordt ingegaan op Change management, Service Level management, Security management, Continuity management en Operations. Deze maatregelen worden geaudit door een onafhankelijke externe accountant. Bij de werkgever wordt jaarlijks een in control statement opgevraagd met betrekking tot de kantoorautomatisering.

In de niet financiële risico kwartaalrapportages van AZL, NNIP en CACEIS wordt over het IT-risico gerapporteerd.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij het IT-risico's zijn:

- Het Pensioenfonds heeft een IT-beleid vastgesteld met IT-richtlijnen waaraan uitbestedingspartijen moeten voldoen.
- Het Pensioenfonds kiest voor professionele partijen die onder toezicht staan en een eigen goed risicomanagementproces hebben.
- Het Pensioenfonds heeft een partij gekozen die een administratiesysteem heeft dat voldoet aan alle moderne richtlijnen.
- In de beheerovereenkomst zijn afspraken over IT-systemen gemaakt (beveiliging, business continuity en back up).
- Er zijn verwerkersovereenkomsten gesloten met verwerkers waarin eisen aan IT-beveiliging wordt gesteld.
- ISAE 3402 Type II-verklaringen van AZL, NNIP en CACEIS worden ontvangen, alsmede een in control statement van de werkgever.
- NFR-rapportages van AZL, NNIP en CACEIS.
- Periodieke toets op naleving IT-beleid pensioenfonds.

Onderdeel van het IT-risico is het cybercrimerisico. Het pensioenfonds heeft hieraan in 2021 extra aandacht besteed. Cybercrimerisico is een risico dat zeer actueel is. Het risico wordt steeds groter en ook DNB heeft steeds meer aandacht voor dit risico en de beheersing daarvan. Het pensioenfonds besteedt veel van haar werkzaamheden uit en maakt voor de dagelijkse praktijk gebruik van het IT-landschap van de werkgever. Dit IT-landschap moet voldoen aan de Information Security Standard van NN-Groep.

Daarnaast is cybercrimerisico een groter risico geworden doordat medewerkers van het pensioenfonds en de uitbestedingspartijen over het algemeen thuis hebben gewerkt gedurende de Coronapandemie. Zowel NN-Groep als onze uitbestedingspartners hebben extra maatregelen genomen om het cybercrimerisico te beperken.

Verder is de kans op een cyberaanval vanwege de oorlog in Oekraïne toegenomen. Daarom heeft het Pensioenfonds en de uitbestedingspartners de beveiliging van de geautomatiseerde systemen opgevoerd. Zo beschermt het Pensioenfonds de gegevens van de deelnemers nog beter. Tot op heden zijn er geen incidenten geweest op het gebied van cybercrime.

Integriteitsrisico's

Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van het Pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere en onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers, het bestuur en medewerkers van leveranciers die werkzaamheden verrichten voor het Pensioenfonds bij de toepassing van wet- en regelgeving en maatschappelijke normen. Het Pensioenfonds heeft maatregelen getroffen om eventuele schijn van belangenverstrengeling te voorkomen. Betrokkenen bij de pensioenadministrateur en de vermogensbeheerder kunnen geen lid zijn van het bestuur.

Het Pensioenfonds kent een integriteitsbeleid. Doelstelling van het integriteitsbeleid is het stimuleren dat aan het Pensioenfonds 'verbonden personen' op alle niveaus handelen in overeenstemming met maatschappelijk geaccepteerde waarden en normen in het algemeen en de specifieke waarden en normen die gelden voor het Pensioenfonds in het bijzonder en met de toepasselijke interne regelingen en codes en de wet- en regelgeving. Tevens is het doel van dit integriteitsbeleid om zowel interne als externe partijen inzicht te geven in de onderkende integriteitsrisico's en de genomen beheersmaatregelen.

Het beleid van het Pensioenfonds is erop gericht om integriteitsrisico's zoveel mogelijk te beperken en zo snel mogelijk adequate maatregelen te nemen mocht zich (een kans op het ontstaan van) een integriteitsrisico voordoen. Dit geldt zowel voor de eigen organisatie als voor uitbestedingsrelaties en overige tegenpartijen. Integriteitsbeleid is daarmee de pijler onder een van de doelstellingen van het Pensioenfonds: het hebben van een integere bedrijfsvoering. Het integriteitsbeleid is vertaald in de gedragscode die jaarlijks door verbonden personen wordt onderschreven.

Het integriteitsbeleid is een beheersmaatregel die gedefinieerd staat in de SIRA.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij de integriteitsrisico's zijn:

- Integriteitsbeleid dat periodiek wordt beoordeeld.
- Gedragscode voor het Pensioenfonds; de naleving daarvan wordt beoordeeld door de compliance officer. De verbonden personen moeten jaarlijks tekenen voor naleving.
- In het besturingsreglement is een procedure voor belangenverstrengeling opgenomen.
- Het Pensioenfonds heeft een procedure voor privacy en hoe om te gaan met vertrouwelijke gegevens. Met de verwerkers zijn verwerkersovereenkomsten gesloten.
- Het pensioenfonds volgt de gedragslijn AVG van de Pensioenfederatie en laat dat jaarlijks toetsen door de privacy officer.
- Het Pensioenfonds heeft een incidentenregeling.
- In het uitbestedingsbeleid is ook het integriteitsrisico bij uitbesteding opgenomen. Het Pensioenfonds vraagt jaarlijks een compliance statement bij de belangrijkste uitbestedingspartners op.
- Verantwoord beleggen is ingebed in het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds. De asset manager heeft de UNPRI ondertekend en heeft geen bedrijven in de beleggingsportefeuille waar controversiële wapens worden geproduceerd en verhandeld.
- Het Pensioenfonds voert jaarlijks een SIRA uit.
- Het Pensioenfonds heeft een klokkenluidersregeling.
- Het Pensioenfonds heeft een compliance officer en privacy officer aangesteld.
- Het pensioenfonds toetst periodiek haar verbonden personen en leveranciers in het kader van de sanctiewet. De deelnemers worden geautomatiseerd getoetst door de uitvoeringsorganisatie.
- Het pensioenfonds heeft jaarlijks een awareness sessie met de compliance officer over wisselende integriteitsonderwerpen.
- De verbonden personen van het pensioenfonds ontvangen 4x per jaar een nieuwsbrief van de compliance officer over wisselende actuele integriteitsonderwerpen.

Juridische risico's

Het juridisch risico is het risico dat wet- en regelgeving niet of onvoldoende worden nageleefd, bedreiging van de rechtspositie van het fonds, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn en aansprakelijkheid. Daarnaast dient het Pensioenfonds te voldoen aan regelgeving en aanwijzingen van DNB met betrekking tot het financiële verslag.

Binnen de pensioen en communicatiecommissie wordt aanstaande wetgeving gemonitord.

De compliance officer is verantwoordelijk voor toezicht van de naleving van de wetgeving waar het Pensioenfonds te maken heeft. Dit is vastgelegd in het Compliance Charter.

De belangrijkste beheersmaatregelen behorend bij de juridische risico's (inclusief financiële verslaglegging) zijn:

- De juridische documenten worden integraal binnen het bestuur besproken en goedgekeurd.
- Het Pensioenfonds is lid van de Pensioenfederatie. Deze bedrijfstakkoepel houdt de relevante juridische ontwikkelingen in de gaten, ageert daarop en geeft die actief door aan de leden. Het bestuursbureau bewaakt dat deze zaken ook geagendeerd zijn.
- Er is een bezwaar- en klachtenprocedure opgesteld. Hiermee voorkomt het Pensioenfonds dat klachten en bezwaren snel een juridisch risico vormen.
- Voor complexe zaken en gevoelige trajecten wordt advies ingewonnen bij gespecialiseerde externe juristen.
- Voor de beleidsbepalers van het Pensioenfonds is een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten.
- De compliance officer monitort of het fonds compliant is en ziet erop toe dat de eventuele vastgestelde compliance issues worden opgevolgd door het bestuur.

De belangrijkste maatregelen met betrekking tot de financiële verslaglegging zijn:

- Het Pensioenfonds volgt de wet- en regelgeving met betrekking tot de verslaglegging.
- Het jaarverslag wordt beoordeelend door de verslagleggingscommissie en gecontroleerd door controlerend accountant en certificerend actuaire.
- Het Pensioenfonds laat ieder jaar een checklist jaarrekening pensioenfonds door AZL invullen om te beoordelen of alle punten in de wet- en regelgeving zijn verwerkt.
- De uitvoering van de rapportages is geregeld in de SLA-overeenkomst.

8. Verwachtingen voor 2022

Voor 2022 zijn de volgende verwachtingen en speerpunten voor het Pensioenfonds vastgesteld:

- Het monitoren van de afspraken en de performance van onze uitbestedingspartners. Omdat eind 2021 de conversie van Lifetime naar Compas is afgerond zal het Pensioenfonds extra aandacht geven aan monitoring van de juistheid en volledigheid van de verwerking van de pensioenadministratie. Daarnaast zal het Pensioenfonds in 2022 extra aandacht besteden aan de beheersing van de processen bij CACEIS en de beleggingsrapportages in verband met de integratie van Kas Bank systemen bij CACEIS die in 2021 tot operationele verstoringen hebben geleid.
- Het Pensioenfonds zal de gevolgen van de overname van NNIP door Goldman Sachs intensief volgen. Zowel NNIP als Goldman Sachs hebben de verwachting uitgesproken dat het Pensioenfonds minimaal op hetzelfde niveau geserviced gaat worden dan in de situatie voor de overname.
- De verwachting is dat medio 2022 het definitief wetsvoorstel met betrekking tot het nieuwe pensioenstelsel naar de Tweede- en Eerste kamer gestuurd gaat worden. Op basis van dit voorstel, waarin de aanpassingen naar aanleiding consultatie verwerkt zullen zijn, zal het pensioenfonds beoordelen en analyseren wat de gevolgen en mogelijkheden zijn voor het pensioenfonds, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.
- Nu het Pensioenfonds de doelstellingen en beleid met betrekking tot ESG heeft vastgesteld zal het Pensioenfonds verder werken aan de inrichting van de ESG-rapportages en monitoring van de ESG-risico's. Mogelijk kan dat ook nog leiden tot aanpassingen van ESG-doelstellingen en MVB-beleid.
- De eerste fase van de implementatie van SFDR is in 2021 gerealiseerd. De wet- en regelgeving van de tweede fase van de SFDR zal waarschijnlijk eind 2022 ingaan. De verplichtingen die daaruit voor het Pensioenfonds voortvloeien zullen worden geïmplementeerd. Afhankelijk van deze verplichtingen zal het Pensioenfonds beoordelen of artikel 8 (promotie van duurzaamheidskenmerken van het product) voor ons een optie wordt. Nu voldoet het Pensioenfonds aan artikel 6 (geen promotie duurzaamheidskenmerken van het product) van de SFDR. Bij artikel 8 moet het pensioenfonds meer ESG-informatie geven.
- Eind 2022 zal het pensioenfonds wederom een ALM-studie uitvoeren. De laatste ALM-studie is uitgevoerd eind 2019/begin 2020. Hierbij zal gekeken worden of het beleggingsbeleid nog steeds passend is en zullen scenario's berekend worden ten behoeve van de toekomstvisie in relatie tot de evenwichtige belangenafweging.
- Nu het pensioenfonds volledig is overgaan van administratiesysteem Lifetime naar Compas heeft het Pensioenfonds de mogelijkheid digitaal te communiceren met (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. In 2022 zal het Pensioenfonds vol inzetten om de communicatie zo veel mogelijk papierloos uit te voeren.

Amsterdam, 25 mei 2022

w.g. N. Yacoubi
voorzitter

w.g. H.H. Raué
plv. voorzitter

Verslag Raad van Toezicht

Algemeen oordeel

De samenvattende conclusie van de Raad van Toezicht (hierna: Raad) is dat het bestuur op een voldoende wijze de taken en verantwoordelijkheden heeft vervuld waarbij de belangen van de verschillende belanghebbenden evenwichtig in ogenschouw zijn genomen. De Raad is van mening dat het fonds goed wordt bestuurd en dat het bestuur in control is.

Verantwoording

Taak en werkwijze

De Raad houdt (onafhankelijk) toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken bij het fonds. Daarnaast staat de Raad het bestuur met gevraagd en ongevraagd advies terzijde. De Raad baseert de uitvoering van zijn taken mede op de VITP-toezichtcode en Code Pensioenfondsen, die stelt dat intern toezicht moet bijdragen aan effectief en slagvaardig functioneren van het fonds en aan beheerste en integere bedrijfsvoering.

De reikwijdte van het intern toezicht betreft het gehele bestuur spectrum waarbij de Raad toegang heeft tot alle documenten en notulen. De Raad werkt op basis van een toezichtplan.

Code Pensioenfondsen

Op basis van de rapportage die het bestuur heeft gemaakt over naleving van de Code Pensioenfondsen constateert de Raad dat het fonds niet voldoet aan de code op het punt van een bestuurder jonger dan 40 jaar. In het bestuursverslag is dit naar de mening van de Raad voldoende toegelicht.

Belangrijkste observaties

Algemeen beleid

De Raad stelt vast dat het bestuur het gesloten fonds stuurt in de continuïteit van het fonds en dat alle beslissingen en maatregelen worden genomen die daartoe relevant zijn. Tegelijkertijd zijn triggermomenten benoemd die aanleiding kunnen geven de toekomst van het fonds opnieuw te beoordelen. Een van de triggermomenten is de ontwikkeling van de dekkingsgraad waardoor een buy out in het belang van de deelnemers opportuun kan worden.

Governance

In 2020 is aangekondigd dat in het bestuur ook een vertegenwoordiging vanuit de slapers zou gaan plaatsvinden. Dat is in 2021 gerealiseerd. De Raad vindt dit gelet op het gesloten karakter van het fonds een goede ontwikkeling.

Gedurende het jaar is het voorzitterschap overgegaan van mevrouw Galesloot naar mevrouw Yacoubi, een zittend bestuurslid, is een nieuwe bestuurder benoemd en een andere bestuurder herbenoemd. De Raad is van mening dat de wisselingen goed zijn

geland binnen het bestuur. Door de nieuwe voorzitter te kiezen uit de zittende bestuurders is ook de continuïteit voor de bestuurlijke processen mogelijk gebleken.

Risicomanagement en sleutelfuncties

Het fonds besteedt voldoende aandacht aan risicomanagement. De SIRA is afdoende besproken binnen het bestuur en dat geldt ook voor de risicoparagrafen op de voorleggers vanuit de 2e lijn en de risico self assessment.

Risicobereidheid

Met de komst van een nieuw pensioenstelsel waarbij de risicobereidheid per deelnemersgroep aan belang wint, heeft de Raad het bestuur in overweging gegeven de beoordeling ook in 2021 opnieuw te doen. Naar de mening van het bestuur heeft dit alleen zin als het pensioenfonds ook iets met het nieuwe pensioenstelsel kan gaan doen. Naar inzicht van het bestuur is dit gekoppeld aan het proces dat doorlopen gaat worden en de keuzes die gemaakt gaan worden in het kader van het nieuwe stelsel.

Financiële opzet

De financiële positie van het pensioenfonds is goed. De dekkingsgraden bevinden zich boven het vereist niveau van eigen vermogen en per 1 januari 2021 heeft het pensioenfonds, in overeenstemming met de ambitie, een volledige toeslag over 2020 kunnen toekennen. Op basis van het toeslagbeleid heeft het bestuur besloten per 1 januari 2022 ook een volledige toeslag toe te kennen over 2021.

Evenwichtige belangenafweging

De Raad heeft vorig jaar meegegeven alert te blijven op evenwichtige belangenafweging bij bestuursbesluiten en te zorgen dat de notities en/of notulen gemotiveerd ingaan op deze belangenafweging. Het bestuur geeft herhaaldelijk aan alert te zijn op belangenafweging bij besluiten. De Raad ziet dit nog steeds niet in voldoende mate terug. De voorlegger die het bestuur gebruikt bij de bestuursstukken kan daartoe een adequaat middel zijn.

Uitbesteding pensioenbeheer

De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL. Per 1 januari 2021 is een 5-jarige overeenkomst aangegaan. Met de overgang van DLPFS naar AZL is de kwetsbaarheid ten aanzien van de capaciteit, kennis en expertise sterk verminderd. De Raad acht het enigszins zorgelijk dat de interne transitie zo lang duurt (2020-2022) en zich telkens weer verassingen voordoen. Dit ook met het oog op een eventuele transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Uitbesteding vermogensbeheer

Op 19 augustus 2021 kondigde NN Group aan dat een overeenkomst is bereikt met Goldman Sachs Asset Management (GSAM), om de nieuwe eigenaar van NN Investment Partners (NNIP) te worden. De overname is begin tweede kwartaal 2022 afgerond. Het bestuur is alert dat de overname niet zal leiden tot ongewenste gevolgen in de dienstverlening door NNIP.

Gedurende 2021 heeft bij de custodian de migratie van het fonds plaatsgevonden van het KAS BANK platform naar het CACEIS-platform. De migratie ging gepaard met de nodige problematiek.

In het laatste kwartaal van 2021 heeft de jaarlijkse evaluatie van zowel NNIP als CACEIS plaatsgevonden. De BAC geeft aan zeer tevreden te zijn over de dienstverlening van NNIP. Voor CACEIS is – gelet op de bekende problemen bij CACEIS – het eindoordeel uitgesteld tot na een extra evaluatie in Q1 van 2022. Het eindoordeel over CACEIS is uiteindelijk ook positief.

Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

De BAC stelt jaarlijks een planning op, waarin wordt aangegeven welke onderwerpen aan de orde komen. De voorbereiding vindt plaats door de BAC, daarbij ondersteund en geadviseerd door de fiduciair vermogensbeheerder. De externe adviseur zorgt voor

additionele expertise, wat bijdraagt aan de countervailing power van het fonds richting NNIP. Bij de BAC-vergaderingen is ook de financieel risicomanager aanwezig. Door waarneming ter plaatse heeft de Raad kunnen constateren dat eenieder goed in zijn rol zit. Een belangrijk onderwerp was de jaarlijkse SAA-studie, welke de basis vormt voor het beleggingsplan 2022. Op basis van de uitkomsten van deze studie heeft het bestuur besloten om de normportefeuille 2022 niet te wijzigen, maar wel enkele vervolgacties te benoemen. De Raad ziet tot genoegen dat gezien de actualiteit van oplopende inflatie een tweetal acties (doorrekenen van een inflatie stress scenario en nader onderzoek verricht naar het afbouwen van risico bij een dekkingsgraad - op swap - vanaf 130%) snel is uitgevoerd.

De Raad heeft kennisgenomen van het vaststellen van het herbalanceringsbeleid, het aangepaste liquiditeitenbeleid en de beoordeling van het financiële raamwerk voor de matching en de returnportefeuille. Voor 2022 is het beleggingsplan gesplitst in een strategisch beleid voor de langere termijn en een daadwerkelijk beleggingsplan voor het komende jaar. De Raad vindt dit een goede ontwikkeling.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het fonds heeft begin 2021 het MVB-beleid herzien en uitgebreid. Er zijn MVB-overtuigingen geformuleerd, thema's gekozen en er is een implementatieplan uitgewerkt. Hoewel het bestuur positief staat tegenover het IMVB-convenant, is het convenant vanwege de administratieve lasten niet ondertekend.

Gedurende het jaar is stilgestaan bij de verdere concretisering van het MVB-beleid. Hierbij is gekeken naar het uitsluitingenbeleid, betrokkenheidsbeleid, impact beleggen, ESG-integratie bij beleggingsbeslissingen en (het sturen op) duurzaamheidsdoelstellingen. Hier zijn goede stappen voorwaarts gezet.

Communicatie

In het verslagjaar is een vernieuwde website operationeel geworden die de deelnemers toegang geeft tot de meest relevante informatie over hun situatie en de algemene informatie over het fonds. De Raad stelt vast dat het fonds zich primair richt op de wettelijk vereiste informatie aan de deelnemer.

Vooruitblik 2022

De Raad is voornemens in 2022, naast de wettelijke en statutaire toezichttaak, aan de volgende thema's in het bijzonder aandacht besteden:

- Opzet, bestaan en werking IT-beleid (inclusief informatiebeveiliging)
- Datakwaliteit
- Toekomstscenario's, gevolgen pensioenstelsel en de daarbij noodzakelijke zorgvuldige afweging van belangen en communicatie
- Overname NNIP, beheersing ESG-risico's
- Uitbestedingsbeleid (afhankelijkheid van leveranciers)

Tenslotte

De Raad heeft kennisgenomen van het jaarverslag over 2021 en heeft op 25 mei 2022 zijn goedkeuring verleend aan het bestuur die de jaarrekening en het bestuursverslag heeft vastgesteld.

De Raad heeft in een afzonderlijke rapportage haar bevindingen en aanbevelingen verwoord. Deze rapportage is besproken met het bestuur en het VO. Op basis van de opgedane ervaringen heeft de Raad er vertrouwen in dat het bestuur adequaat opvolging geeft aan onze bevindingen en aanbevelingen en ook nieuwe uitdagingen weloverwogen zal oppakken.

De Raad kijkt met vertrouwen uit naar de samenwerking in 2022 en wil te allen tijde graag als gesprekspartner van het bestuur functioneren en hoopt dat het bestuur dit ook zo ervaart.

De Raad van Toezicht

- Gwen van Tongeren
- Jeroen Hilbrands
- Peter de Groot (voorzitter)

Amsterdam, 25 mei 2022

Reactie bestuur

Het bestuur kijkt met tevredenheid terug op de samenwerking met de raad van toezicht en is verheugd met het positieve oordeel van de raad van toezicht. De raad van toezicht heeft een proactieve rol gespeeld bij een aantal besluiten van het bestuur.

Het bestuur dankt de raad van toezicht voor de wijze waarop invulling is gegeven aan het intern toezicht bij het pensioenfonds en de wijze waarop de Raad acteert als gesprekspartner van het bestuur.

De raad van toezicht heeft separaat een rapport van aanbevelingen opgesteld, die door het bestuur met de raad van toezicht is besproken en waarvan de aanbevelingen door het bestuur zullen worden opgevolgd. Bij besluiten van het bestuur staan deelnemers en evenwichtige belangenafweging altijd centraal. Het bestuur zal dat nog nadrukkelijker tot uitdrukking brengen in besluitdocumenten.

Verslag van het Verantwoordingsorgaan

Algemeen

Het Verantwoordingsorgaan maakt middels dit verslag gebruik van haar bevoegdheid een oordeel uit te spreken over het gevoerde beleid van het bestuur. De volgende onderwerpen komen hierbij aan de orde:

- Verantwoordelijkheid Verantwoordingsorgaan en werkwijze
- Aan het bestuur uitgebrachte adviezen
- Opdracht en uitvoering
- Governance
- Financiële en Actuariële zaken
- Beleggingsbeleid
- Risicobeheersing en Compliance
- Communicatie
- Toekomst
- Oordeel

Verantwoordelijkheid Verantwoordingsorgaan en werkwijze

Het Verantwoordingsorgaan geeft jaarlijks een oordeel over:

- het handelen van het bestuur zoals verantwoord in de kwartaalrapportages en het jaarverslag;
- het door het bestuur in de praktijk gevoerde beleid;
- de beleidskeuzes die met betrekking tot de toekomst van de pensioenregeling worden gemaakt.

Het Verantwoordingsorgaan beoordeelt of het bestuur in zijn taakstelling rekening houdt met het eerder vastgestelde beleid van het fonds, met de principes van goed pensioenfondsbestuur (de Code Pensioenfonds) en of het bestuur de Pensioenwet volledig naleeft. Onderdeel daarvan is de beoordeling of het bestuur op een evenwichtige wijze met de verschillende belangen van (gewe-zen) deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever rekening houdt.

Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan een aantal adviestaken, onder andere daar waar het gaat om gehele of gedeeltelijke overdracht van verplichtingen van het fonds, het aangaan en het wijzigen of beëindigen van uitvoeringsovereenkomsten.

Werkwijze

Het Verantwoordingsorgaan komt ten minste eens per kwartaal bijeen.

Aan de hand van de kwartaalrapportages komen financiële, operationele en bestuurlijke zaken aan de orde. De manager en de administrateur zijn desgewenst aanwezig voor het geven van een toelichting. Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan ieder kwartaal een overleg met het bestuur. Actuele ontwikkelingen en de op de toekomst gerichte beleidsvorming zijn hierin de belangrijkste punten van aandacht. Voorts heeft de voorzitter en/of de secretaris van het Verantwoordingsorgaan naar behoefte rechtstreeks contact met het bestuur, de raad van toezicht en het management van het fonds.

Een speciale bijeenkomst met het bestuur wordt gewijd aan het afronden van het voorgaande boekjaar middels het bespreken van concepten van het jaarverslag en het oordeel van het Verantwoordingsorgaan. Jaarlijks bespreekt het Verantwoordingsorgaan separaat met de accountant, de certificerend actuaire en de raad van toezicht hun bevindingen over het afgelopen boekjaar.

Intern Toezicht

Het interne toezicht wordt uitgevoerd door de raad van toezicht. De leden van de raad van toezicht worden benoemd door het bestuur op bindende voordracht van het Verantwoordingsorgaan. Met de raad van toezicht heeft het Verantwoordingsorgaan minimaal twee maal per jaar overleg over de lopende zaken. Ook wordt met hen in het kader van de jaarverslaglegging het rapport inzake het interne toezicht besproken.

Als gevolg van de maatregelen ter bestrijding van het Covid-19 virus, werden alle vergaderingen en besprekingen in het afgelopen jaar gevoerd met behulp van videoverbindingen.

Het Verantwoordingsorgaan heeft diverse onderwerpen zoals vermeld in 2.10 van dit verslag besproken met het bestuur en (gevraagd en niet gevraagd) geadviseerd over het:

- het communicatieplan;
- aanpassing van klachten en geschillencommissie;
- aangepast beloningsbeleid.

Samenstelling Verantwoordingsorgaan

Per 31 december 2021 zijn Ton Termeulen (voorzitter) en Cynthia Gofferjé (secretaris) conform het rooster van aftreden, afgetreden. In 2022 zal de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan wijzigen. In 2021 is bepaald dat, analoog aan bewegingen bij het bestuur, geleidelijk de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan er als volgt uit zal komen te zien: twee werknemersleden, twee gewezen deelnemersleden, twee pensioengerechtigde leden en één werkgeverslid. Per 1 januari 2022 is Dave Bril als gewezen deelnemerslid benoemd.

Beleggingsbeleid

In 2021 heeft het pensioenfonds het Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid (MVB) aangescherpt en heeft de nieuwste inzichten uit wet- en regelgeving daarbij betrokken. Het pensioenfonds heeft haar ESG overtuigingen vastgesteld. Deze ESG overtuigingen worden zoveel mogelijk toegepast bij de vormgeving en implementatie van het beleggingsbeleid rekening houdend met andere relevante aspecten zoals kosten en rendementsverwachtingen. Verder is een MVB ambitie vastgelegd en invulling gegeven aan beleid om de invloed die het pensioenfonds als belegger heeft, positief aan te wenden. Dit zoveel mogelijk in samenwerkingsverband met andere marktpartijen, zoals de fiduciair adviseur en de aangestelde vermogensbeheerders.

Resultaat in 2021

In het verslagjaar werd een rendement van -0,8% op de totale beleggingsportefeuille behaald. Dit negatieve rendement is een gevolg van de stijging van de rente. Het beleggingsresultaat van de matchingsportefeuille (inclusief swap overlay) bedroeg -8,0 % ten opzichte van de benchmark van -9,9%. Het rendement op de rendementsportefeuille bedroeg 21% ten opzichte van 17,9% voor de benchmark.

Door de rentestijging zijn tegelijkertijd ook de verplichtingen gedaald, waardoor ondanks een negatief totaalrendement de dekkingsgraad is gestegen. De DNB dekkingsgraad is gestegen van 126,6% in 2020 naar 131,7% in 2021. De toegekende indexatie is hierbij al in de voorziening verwerkt.

Conclusie

Het Verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur op prudente wijze is omgegaan met het beleggingsbeleid. Het Verantwoordingsorgaan beoordeelt de beleggingsresultaten als bevredigend. De beleggingsresultaten zijn beter dan de benchmark en een stijging van de dekkingsgraad is bewerkstelligd. Benchmarkonderzoek van Lane Clark & Peacock (LCP) laat zien dat de vermogens-beheerkosten van het fonds lager zijn en het rendement hoger is in vergelijking met het gemiddelde van andere pensioenfondsen uit de peer group.

Het Verantwoordingsorgaan ondersteunt het bestuur in haar streven naar maatschappelijk verantwoord beleggen en specifieke beleggingsbeleid daaromtrent en ziet de aanscherping van het MVB beleid als een goede basis daartoe. Voor 2022 volgt het Verantwoordingsorgaan met belangstelling de verdere ontwikkelingen en implementatie van regelgeving zoals Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR).

Het Verantwoordingsorgaan dankt het bestuur voor de wijze waarop het Verantwoordingsorgaan op continue basis is geïnformeerd en meegenomen in denkwijzen en uitvoering van het beleggingsbeleid.

Financiële en Actuariële zaken

Algemeen

Vanaf 01.01.2020 is het pensioenfonds een 'gesloten en premievrij' pensioenfonds.

Hierdoor was het noodzakelijk om een voortzettingsovereenkomst met de werkgever overeen te komen waarin o.a. de toekomstige (kosten)verplichtingen van de werkgever geregeld worden.

Deze overeenkomst is in 2019 met de werkgever afgesloten en heeft een looptijd voor onbepaalde tijd. In 2021 is deze overeenkomst ongewijzigd voorgezet.

Toeslagverlening

Ook dit jaar is, conform onze ambitie, per 1 januari 2022 een volledige toeslag toegekend. De pensioenaanspraken van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen van pensioengerechtigden zijn verhoogd met de prijsontwikkeling volgens het CBS, zijnde 3,28%.

Daarnaast is besloten om de resterende achterstand in de toeslagverlening die is ontstaan in de jaren 2012 en 2013, volledig in te halen. Voor de actieve en de gewezen deelnemers bedroeg deze achterstand 0,32%; voor de pensioengerechtigden was dit 0,99%. Er is na deze inhaalindexaties geen achterstand meer in de toeslagverlening. Bij het bepalen van de verhoging kijkt het bestuur onder andere naar de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele DNB-dekkingsgraden per einde van elk van de twaalf kalendermaanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. Deze dekkingsgraad geeft aan hoe het in financieel opzicht met een pensioenfonds gaat. De verhoging is gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober 2021 en de andere criteria zoals opgenomen in het toeslagbeleid.

Actuariële zaken

In september 2020 heeft het Actuariële Genootschap voor het laatst nieuwe prognosetafels gepubliceerd. Het bestuur heeft besloten om per 31 december 2020 over te gaan op deze nieuwe prognosetafels. Dit is in 2021 niet gewijzigd.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten worden volledig betaald door de werkgever, onder aftrek van vrijval van de administratievoorziening met een maximum van 2%. De werkgever heeft per saldo 1.019.000,- euro betaald aan het pensioenfonds; de vrijval bedroeg 1.436.000,- euro.

Oordeel

Het Verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur op prudente en correcte wijze is omgegaan met het financiële beleid van het pensioenfonds en de uitvoering ervan.

Governance

De structuur van het pensioenfonds bestaat uit het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Het Verantwoordingsorgaan bestaat per 31 december 2021 uit 7 leden: drie leden worden voorgedragen door de werknemers (via de ondernemingsraad), twee leden worden voorgedragen door de gepensioneerden (Vereniging van oud-medewerkers Delta

Lloyd Groep) en twee leden worden voorgedragen door de werkgever (directie). Het verantwoordingsorgaan was gedurende het verslagjaar op volledige sterkte. De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is vermeld op pagina 14. Qua diversiteit streeft het Verantwoordingsorgaan te voldoen aan de normen, zoals deze gesteld zijn in de Code Pensioenfondsen. Ultimo van het verslagjaar werd niet volledig aan de norm voldaan.

Het Verantwoordingsorgaan heeft vier gezamenlijke vergaderingen per jaar met het bestuur. Deze frequentie bevordert een goede en intensieve samenwerking tussen Verantwoordingsorgaan en het bestuur. Het vervullen van de taken van het Verantwoordingsorgaan verloopt hierdoor ook soepel.

Er wordt door het bestuur tal van mogelijkheden geboden op het gebied van permante educatie. Dit jaar werd door leden van het Verantwoordingsorgaan deelgenomen aan kennissessies over het belang van inflatie bij een OPF, het wetsvoorstel toekomst pensioenen, cybersecurity en het ESG beleid bij beleggingen. Tevens wijst het bestuur op de mogelijkheden om specifieke kennis op te doen bij de door adviseurs en accountants georganiseerde bijeenkomsten.

Het Verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht hebben in 2021 een gezamenlijke vergadering gehad over de volgende onderwerpen:

- visie RvT op toekomstige ontwikkelingen:
 - mogelijkheden voor buy out
 - invaren in het nieuwe pensioenstelsel
- de personele wisselingen bij zowel het bestuur als het VO.

De samenstelling van het bestuur is in 2021 gewijzigd. In 2022 zal de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan wijzigen door gewezen deelnemers op te nemen in het Verantwoordingsorgaan. De bedoeling is dat in 2022 de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan bestaat uit twee werknemersleden, twee gewezen deelnemersleden, twee pensioengerechtigde leden en één werkgeverslid.

Communicatie

Kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen

Het Verantwoordingsorgaan constateert dat het pensioenfonds over 2021 aan de wettelijke communicatieverplichtingen heeft voldaan, zoals dat goed is gecommuniceerd over de dekkingsgraad en de toeslagverlening. Het Verantwoordingsorgaan is hierover positief gestemd. Wel vindt het Verantwoordingsorgaan het jammer dat de communicatie doorgaans nog vrij technisch was ingestoken, waar meer focus op de (ex-) deelnemer gewenst was.

Voorts zijn de meeste kwantitatieve doelstellingen over 2021 behaald. Een van kwantitatieve doelstellingen is niet behaald, namelijk met betrekking tot het aantal aanmeldingen voor de nieuwsalerts. Het Verantwoordingsorgaan begrijpt dit, maar geeft wel mee dat het een aandachtspunt voor het pensioenfonds blijft, om een zekere hoogte aan bezoekersaantallen op de website, het portaal en de planner te behouden, ondanks dat geen opbouw meer in het pensioenfonds plaatsvindt en zeker wat betreft de pensioengerechtigden.

Activiteiten en speerpunten

Er is voldoende gecommuniceerd over de overgang naar de portaal, planner en de website van AZL. Ook zijn diverse uitingen getest en verbeterd. Er zijn diverse nieuwsalerts verstuurd en de UPO's en wettelijk voorgeschreven brieven zijn binnen de wettelijk termijn verstuurd. In 2021 was geen digitale bijeenkomsten georganiseerd voor deelnemers van wie het pensioen bijna ingaat. Vanwege de animo daarvoor in het verleden is er wel weer een bijeenkomst gepland in 2022.

Conclusie

Het Verantwoordingsorgaan is van mening dat het pensioenfonds voldoende heeft gedaan om 'inzicht' te geven. Het afgelopen jaar is wederom ruime aandacht geweest voor goede communicatie richting de (actieve) deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden, onder andere over de situatie vanaf begin 2021, maar ook de situatie daarna (denk aan: de dekkingsgraden, de toeslagverlening en de bereikbaarheid van het Pensioenfonds). Het Verantwoordingsorgaan is voorts van mening dat het bestuur voldoende invulling heeft gegeven aan de wettelijke eisen en de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen voor 2021.

Wel vindt het Verantwoordingsorgaan dat in de communicatie over de conversie meer aandacht had mogen zijn voor de (ex-) deelnemer in plaats van op de techniek erachter en blijft de aanbeveling staan, dat door het pensioenfonds nog steeds meer gedaan kan worden om (jongere) actieve en gewezen deelnemers aan te zetten tot 'actie'. Bijvoorbeeld door ook voor hen een (digitale) bijeenkomst te organiseren of een e-mail te sturen over wat te doen bij belangrijke life-events.

Het Verantwoordingsorgaan is over het algemeen positief over de communicatie en spreekt voor 2022 de hoop uit dat dit wordt voortgezet en verder wordt uitgebreid, zodat alle doelgroepen zich actief bewust blijven van hun pensioen bij het Delta Lloyd Pensioenfonds.

Oordeel

Het Verantwoordingsorgaan is, het bovenstaande afwegende, van mening dat het bestuur in 2021 als goed bestuur heeft gehandeld. Het bestuur heeft daarbij op evenwichtige wijze de belangen van de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever gediend.

Tot slot

In dit verslagjaar kwamen wederom vele voor het pensioenfonds essentiële onderwerpen aan de orde. Het Verantwoordingsorgaan heeft daar frequent besprekingen over gevoerd intern en met bestuur, raad van toezicht, management en adviseurs. Het Verantwoordingsorgaan dankt alle be-trokkenen voor de prettige en constructieve samenwerking.

Reactie bestuur

Met genoegen neemt het bestuur kennis van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid en de weerslag daarvan in de jaarrekening 2021.

Het bestuur is blij met de adviezen van het verantwoordingsorgaan en de constructieve wijze waar-op onderwerpen zijn besproken.

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor de wijze waarop het tot een oordeel komt, de adviserende rol invult en de tijd die daaraan wordt besteed.

Personalia

Bestuur

Per 1 januari 2021 is Henk Raué voor 4 jaar benoemd als bestuurslid, in plaats van Tom Roos die op 31 december 2020, conform het rooster van aftreden, is afgetreden. Op 1 juli 2021 is Liesbeth Galesloot (voorzitter), conform het rooster van aftreden, afgetreden. Liesbeth was voorzitter van het bestuur en sleutelfunctiehouder interne audit. In plaats daarvan is Rene Tuitert benoemd als bestuurslid en sleutelfunctiehouder interne audit. Als voorzitter van het bestuur is benoemd Najet Yacoubi. Omdat Arjen Schouten, werkgeversbestuurslid, een dienstbetrekking buiten NN-Groep (werkgever) heeft aanvaard, is Arjen eind 2021 afgetreden. Arjen was sleutelfunctiehouder risicobeheer en actuariële functie. In de plaats daarvan is op 18 november 2021 Norbert Hilhorst als bestuurslid en sleutelfunctiehouder risicobeheer en actuariële functie.

Bestuursleden voorgedragen namens de deelnemers (stand per 31 december 2021):

Naam	Functie in bestuur	Bestuurslid vanaf	(Her)benoemd tot	Leeftijd op 31 dec. 2021	M/V	Relevante nevenfuncties per 31 december 2021
Najet Yacoubi	Voorzitter	18-1-2016	1-1-2024	43 jaar	vrouw	Sr. manager schade expertise & leveranciersmanagement bij NN
Sebastiaan van der Laan	Lid	20-2-2018	1-1-2026	45 jaar	man	Manager FRM bij NN

Bestuurslid voorgedragen namens de pensioengerechtigden (stand per 31 december 2020):

Naam	Functie in bestuur	Bestuurslid vanaf	(Her)benoemd tot	Leeftijd op 31 dec. 2021	M/V	Relevante nevenfuncties per 31 december 2021
Henk Raué	Lid	1-1-2021	1-1-2025	70 jaar	man	Vz. RvC De Goudse Vz. RvC VGA Lid RvC Triodos beleggingsfondsen

Bestuursleden voorgedragen namens de gewezen deelnemers (stand per 31 december 2021):

Naam	Functie in bestuur	Bestuurs- lid vanaf	(Her)be- noemd tot	Leeftijd op 31 dec. 2021	M/V	Relevante nevenfuncties naast lid pensioenfonds
Rene Tuitert	Lid	1-7-2021	1-7-2025	55 jaar	man	CFRO Scildon

(Aspirant)bestuursleden voorgedragen door de werkgever (stand per 31 december 2021):

Naam	Functie in bestuur	Bestuurs- lid vanaf	(Her)be- noemd tot	Leeftijd op 31 dec. 2021	M/V	Relevante nevenfuncties naast lid pensioenfonds
Norbert Hilhorst	Lid	18-11-2021	18-11-2025	57 jaar	man	Manager RM & AF AAV

Verder zijn bij vergaderingen aanwezig: Martijn Euverman (S&V, beleggingsadviseur), Johan van Egmond (NNIP), Tamis Stuker (NNIP), Muhittin Elvan (Probability, financieel risicomanager), Wim Overboom en Theo Krekel.

Per 31 december 2021 is de samenstelling van de bestuurscommissies als volgt:

De beleggingsadviescommissie

Naam	Functie
Sebastiaan van der Laan	Voorzitter
Henk Raué	lid

Verder zijn bij vergaderingen aanwezig: Martijn Euverman (S&V, beleggingsadviseur), Johan van Egmond (NNIP), Tamis Stuker (NNIP), Ronald Sijsenaar (Probability, financieel risicomanager), Wim Overboom en Theo Krekel.

De pensioen- en communicatiecommissie

Naam	Functie
Najet Yacoubi	Voorzitter

Vanaf 1 januari 2021 bestaat deze commissie uit één bestuurslid. Verder zijn bij vergadering aanwezig: Christel Cortooms, Monique Ummelen, Wim Overboom en Theo Krekel.

De commissie audit en verslaglegging

Naam	Functie
Rene Tuitert	Voorzitter

Verder zijn bij vergaderingen aanwezig: Christel Cortooms, Wim Overboom, Theo Krekel en/of Mike Uljee en Jan Driessen (PWC).

De geschillencommissie

Naam	Functie
Danny Smit (partner in Compliance)	Voorzitter

De geschillencommissie wordt aangevuld met twee bestuursleden. Christel Cortooms is secretaris van de commissie.

Managementteam

Het management team was in 2021 als volgt samengesteld:

Naam	Functie
Theo Krekel	Voorzitter MT en manager van het pensioenfonds
Christel Cortooms	Administrateur
Wim Overboom	Risk en actuariële manager

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan was per 31 december 2021 als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Aftredend	leeftijd op 31 dec. 2021	M/V
Ton Termeulen	Voorzitter, pensioengerechtigd lid	1-1-2022	69 jaar	man
Cynthia Gofferjé	Secretaris, werkgeverslid	1-1-2022	37 jaar	vrouw
Benno Bijlsma	Pensioengerechtigd lid	1-1-2023	65 jaar	man
Pierre Hangx	Deelnemerslid	1-7-2022	62 jaar	man
Kees van Straaten	Deelnemerslid	1-1-2025	52 jaar	man
Dikra Uariachi	Deelnemerslid	1-10-2022	48 jaar	vrouw
Ronald Kamps	Werkgeverslid	1-10-2024	51 jaar	man

Per 31 december 2021 zijn Ton Termeulen en Cynthia Gofferjé, conform het rooster van aftreden, afgetreden. In 2022 zal de samenstelling van het verantwoordingsorgaan wijzigen. Geleidelijk zal de samenstelling van het verantwoordingsorgaan er als volgt uit komen te zien: twee werknemersleden, twee gewezen deelnemersleden, twee pensioengerechtigde leden en één werkgeverslid.

Per 1 januari 2022 is Dave Bril als gewezen deelnemerslid benoemd.

Raad van Toezicht

Per 30 september 2021 is Evalinde Eelens, conform rooster van aftreden, afgetreden. Als vervanger is per 1 oktober 2021 Gwen van Tongeren benoemd als lid van de Raad van Toezicht.

Per 31 december 2021 was de Raad van Toezicht in 2021 als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Aftredend	M/V	Relevante nevenfuncties per 31 december 2021
Peter de Groot	Voorzitter	1-10-2022	man	– Lid RvT ABP – Bestuurslid pf. DNB – Vz. RvT pf. Sabic – Bestuurslid pf. Architecten Bureau's – Audit committee pf. Rabo – Lid RvT SAREE - hypotheekfondsen
Jeroen Hilbrands	Lid	1-10-2024	man	– Vz. RvT Bpf Foodservice (tot 30 juni 2022) – Vz. St. Bpf. Waterbouw – Lid visitatie pf. Huntsman
Gwen van Tongeren	Lid	1-10-2025	vrouw	– NUB pf KPN – Beleggingsadv. pf. Avery Dennison – Lid bac pf. IBM NL.

Administratie Pensioenfonds

Medewerkers van de administratie van het pensioenfonds zijn:

Christel Cortooms	Administrateur
Mark Sparidans	Administratief medewerker
Elise van der Waarden	Administratief medewerker
Monique Ummelen	Communicatieadviseur

Certificerend Actuaris

Ernst & Young Actuarissen B.V.

Accountant

Ernst & Young Accountants LLP

Compliance officer

Danny Smit (Partner in Compliance)

Privacy Officer

Joop Jansen (Partner in Compliance)

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2021	2020
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Vastgoed	124.755	53.566
Aandelen	919.393	784.826
Vastrentende waarden	2.548.878	2.644.787
Derivaten	396.956	606.637
	3.989.982	4.089.816
Vorderingen en overlopende activa [2]	21.989	20.584
Liquide middelen [3]	403.147	615.057
Totaal activa	4.415.118	4.725.457

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves		
Overige Reserves [4]	962.699	863.542
	962.699	863.542
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	3.037.973	3.243.788
	3.037.973	3.243.788
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Derivaten	18.119	10.533
Kortlopende schulden en overlopende passiva [6]	396.327	607.594
Totaal passiva	4.415.118	4.725.457

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [7]		
Directe beleggingsopbrengsten	52.125	49.796
Indirecte beleggingsopbrengsten	-84.169	349.730
Directe kosten van vermogensbeheer	-182	-600
	-32.226	398.926
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [8]	1.019	1.142
Saldo van overdrachten van rechten [9]	-1.229	-518
Pensioenuitkeringen [10]	-71.776	-68.976
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [11]		
Pensioenopbouw	0	-5
Toeslagverlening	-118.471	-32.052
Rentetoevoeging	16.915	9.414
Onttrekkingen pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	73.896	70.241
Wijziging marktrente	213.642	-373.181
Resultaat op kanssystemen	3.678	2.621
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.244	549
Wijzigingen actuariële grondslagen	14.927	33.799
Overige wijzigingen	-16	0
	205.815	-288.614
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [12]	-2.454	-2.514
Overige baten en lasten [13]	8	1.280
Saldo van baten en lasten	99.157	40.726

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Bestemming van het saldo

Overige reserves

2021	2020
99.157	40.726
99.157	40.726

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2021	2020
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	1.019	155
Overgenomen pensioenverplichtingen	4	123
	1.023	278
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-71.745	-68.893
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.233	-696
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.439	-4.722
Overige	-103	-686
	-75.520	-74.997
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	48.957	46.068
Verkopen en aflossingen beleggingen	118.396	2.626.760
Saldo overige kasstromen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	0	256.355
	167.353	2.929.182
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-93.589	-2.599.419
Directe kosten van vermogensbeheer	-182	-600
Saldo overige kasstromen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-210.995	0
	-304.766	-2.600.019
Mutatie liquide middelen	-211.910	254.444
Saldo liquide middelen 1 januari	615.057	360.613
Saldo liquide middelen 31 december	403.147	615.057

Waarderingsgrondslagen

1. Algemene toelichting

1.1 Activiteiten

Het doel van het pensioenfonds is het verlenen van pensioenaanspraken, alsmede het uitkeren of doen uitkeren van pensioen aan deelnemers, gewezen deelnemers en hun bij overlijden na te laten betrekkingen, een en ander volgens de regels, zoals nader in het pensioenreglement omschreven.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ610), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De jaarrekening is opgesteld in euro's, wat tevens de functionele valuta is. De presentatie van alle bedragen vindt plaats in duizenden euro's.

Het bestuur heeft bij het opmaken van de jaarrekening de continuïteit van het pensioenfonds voor de komende twaalf maanden onderzocht en heeft op basis daarvan besloten tot het toepassen van de continuïteitsveronderstelling.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op de actuele waarde, zijnde de marktwaarde. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

2.2 Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds een oordeel en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

2.3 Schattingswijziging

De technische voorzieningen in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening.

Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate.

Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei naar de UFR vanaf een later moment plaats, pas vanaf looptijd 30 in plaats van vanaf looptijd 20.

DNB heeft aangekondigd om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021.

Het effect van de grondslagwijziging, "nieuwe" UFR-methodiek per 1 januari 2021, op de technische voorzieningen is een negatief resultaat van € 19,2 miljoen.

2.4 Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

2.5 Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen worden verantwoord in de staat van baten en lasten opgenomen onder indirecte beleggingsopbrengsten.

2.6 Saldering en veronderstellingen

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

2.7 Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

De beleggingen voor risico pensioenfonds bestaan uit de financiële instrumenten van het pensioenfonds.

Een financieel instrument wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de

bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post “nog af te wikkelen transacties”. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden verantwoord in de staat van baten en lasten, onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Waardering bij eerste opname

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Na eerste opname worden vastgoedbeleggingen, aandelen, vastrentende waarden en derivaten als volgt gewaardeerd:

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op de actuele waarde, zijnde de marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers.

Dividenden worden in de staat van baten en lasten verantwoord onder directe beleggingsopbrengsten op het moment dat het recht van de entiteit wordt gevestigd. In het geval van beursgenoteerde effecten is dit de datum waarop het aandeel ex-dividend gaat. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers.

Couponrente wordt in de staat van baten en lasten verantwoord onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen.

Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Securities lending

Beleggingen die in het kader van een securities -lendingcontract worden uitgeleend, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor deze beleggingen. Indien uit hoofde van een securities -lendingprogramma als zekerheid beleggingen zijn ontvangen worden deze beleggingen en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Alle uit het securities -lendingprogramma voortvloeiende baten en lasten worden volgens het toerekenbeginsel over de looptijd van de betreffende transacties verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten.

2.8 Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste opname gewaardeerd op reële waarde. Na eerste opname worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

2.9 Stichtingskapitaal en reserves

Overige reserves

De overige reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

2.10 Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum gefinancierde pensioenverplichtingen. Gefinancierde pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt. De gehanteerde ultimate forward rate (UFR) ultimo 2021 is 1,4% (2020: 1,8%). De gemiddeld gewogen rente ultimo 2021 is 0,55% (2020: 0,16%).

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

De VPV is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Rekenrente

De verdiscontering van de uitkeringenstroom vindt plaats op basis van de 'swap'-rentecurve van De Nederlandsche Bank N.V. ('Rente Termijn Structuur Financieel Toetsingskader'), die per balansdatum wordt gehanteerd.

Sterfte

Voor het ouderdoms- en nabestaanden pensioen ultimo 2021: prognosetafel AG2020 startjaar 2022 (ultimo 2020: AG2020 startjaar 2021), rekening houdend met eigen ervaringssterfte.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen wordt afgeleid van het bereikbare partnerpensioen op basis van dienstjaren vanaf 1 januari 2017 of de latere datum van aanvang deelnemerschap. Een ingegaan wezenpensioen wordt gereserveerd op het leven van de wees, waarbij bij een leeftijd tot 18 jaar de resterende duur tot 18 jaar in aanmerking wordt genomen en bij een leeftijd boven 18 jaar de resterende duur tot 27.

De voorziening voor de tot op 1 januari 2017 opgebouwde aanspraken op wezenpensioen wordt vastgesteld als 2% van de voorziening van de aanspraken op partnerpensioen van deelnemers en gewezen deelnemers.

Nabestaandenpensioen

De aanspraken op nabestaandenpensioen worden afgeleid van het bereikbare ouderdompensioen op basis van dienstjaren vanaf 1 januari 2017 of de latere datum van aanvang deelnemerschap en zijn gebaseerd op het onbepaalde partner systeem, waarbij wordt verondersteld dat de vrouw 3 jaar jonger is dan de man.

De tot 1 januari 2017 opgebouwde aanspraken op nabestaandenpensioen zijn gebaseerd op het onbepaalde partner systeem, waarbij wordt verondersteld dat de vrouw 3 jaar jonger is dan de man. Na pensioeningang wordt uitgegaan van de reële situatie waarbij het leeftijdsverschil wordt bepaald uitgaande van de werkelijke geboortedata en daarna normaal afgerond in maanden. Voor de waardering worden de partnerfrequenties gebruikt.

Een ingegaan (bijzonder) nabestaandepensioen wordt gereserveerd op het leven van de nabestaande (ex-)partner.

ANW-hiaatpensioen

Voor het ANW-hiaatpensioen dat voor 1 januari 2014 is ingegaan wordt gereserveerd tot de datum waarop de partner van de deelnemer 65 wordt.

Voor een ANW-hiaatpensioen dat op of na 1 januari 2014 is ingegaan, wordt gereserveerd tot de datum waarop de partner de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt, doch uiterlijk de datum waarop de partner 67 jaar wordt.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

Een ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen wordt gereserveerd tot de pensioendatum van de arbeidsongeschikte zonder rekening te houden met een eventuele revalidatie.

Vrijstelling van premiebetaling

Bij de berekening van de VPV voor de overige pensioenaanspraken wordt er rekening mee gehouden dat geen bijdragen meer ontvangen worden.

Wachttijdreserve

Onder de naam 'wachttijdreserve' houdt het Pensioenfonds als onderdeel van de VPV een voorziening aan voor de dekking van het arbeidsongeschiktheidsrisico met betrekking tot de twee jaren volgend op het jaar waarover de premie wordt ontvangen.

De wachttijdreserve ultimo 2021 is volgens beleid gedefinieerd als nihil omdat de twee jaren voorbij zijn (2020: 0,05% van de technische voorzieningen). Het bestuur heeft echter geconstateerd dat er nog een vijftal deelnemers is die mogelijk voor het uitlooprisico in aanmerking kunnen komen. Hiervoor wordt € 510 als wachttijdreserve aangehouden.

Administratievoorziening

Voor toekomstige uitvoeringskosten, waaronder de uitbetaling van pensioenen, is een administratievoorziening begrepen in de VPV.

De administratievoorziening is ultimo 2021 vastgesteld op 3% van de VPV (ultimo 2020: 3% van de VPV). Periodiek wordt beoordeeld of deze voorziening toereikend is.

Deze voorziening wordt getoetst op basis van het kostenniveau en verwachte inflatie ten tijde van de toetsing.

De hoogte van de benodigde administratievoorziening wordt bepaald op basis van de kasstroom van de geschatte jaarlijkse kosten, contant gemaakt met de rentetermijnstructuur en rekening houdend met het geschatte verloop van het deelnemersbestand.

Hierbij wordt er vanuit gegaan dat het pensioenfonds na verloop van tijd gaat liquideren of fuseren als er geen opbouw binnen het pensioenfonds meer plaatsvindt, uiteraard rekening houdend met een evenwichtige belangenbehartiging.

2.11 Kortlopende schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden bij eerste opname gewaardeerd op reële waarde. Na eerste opname worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

De resultaten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering van activa en passiva.

Lasten en baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de valutakoers van die dag. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verwerkt in het resultaat.

3.2 Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgever en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.3 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

De beleggingsopbrengsten bestaan uit de directe beleggingsopbrengsten (dividend en intrest) en de indirecte beleggingsopbrengsten (waardestijgingen en waardedalingen van de beleggingen) onder aftrek van de kosten vermogensbeheer.

3.4 Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

3.5 Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.6 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Deze mutatie wordt gebaseerd op de grondslagen zoals genoemd bij de waardering van activa en passiva.

3.7 Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

4. Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde waarde- veranderingen	Niet- Gerealiseerde waarde- veranderingen	Stand ultimo 2021
Vastgoed						
Vastgoedbeleggingsfondsen	53.566	117.987	-59.396	-8	12.606	124.755
Aandelen						
Aandelenbeleggingsfondsen	784.826	2.469	-59.000	22.917	168.181	919.393
Vastrentende waarden						
Obligaties	615.776	76.304	-102.338	4.911	-62.256	532.397
Obligatiebeleggingsfondsen	1.946.812	91.671	-127.953	8.732	-21.935	1.897.327
Money Market Fund	687.790	1.005.902	-1.178.465	-1.346	-1.939	511.942
Reclassificatie Money Market Fund (collateral)	-605.591	212.803	0			-392.788
Derivaten						
Interest Rate Swaps ¹⁾	596.104	0	-3.236	3.236	-217.267	378.837
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	4.079.283	1.507.136	1.530.388	38.442	-122.610	3.971.863
Derivaten met een negatieve waarde (passiva zijde)	10.533					18.119
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds (activa zijde)	4.089.816					3.989.982

Het pensioenfonds heeft eind 2021 € 392,8 miljoen (waarvan € 0,0 miljoen pending) aan onderpand ontvangen (2020: € 605,6 miljoen) in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

¹⁾ Totaal derivaten activa zijde = 378.837 + 18.119 = 396.956

Methodiek bepaling actuele waarde, zijnde de marktwaarde

Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.

Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.

Niveau 3: De waarde wordt direct of indirect vastgesteld aan de hand van de netto contante waarde berekening. Daarnaast vallen derivaten die volgens een waarderingmethode worden vastgesteld, waarbij gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata, onder deze categorie.

Niveau 4: Andere geschikte methoden.

Categorie	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2021
Vastgoed	0	0	0	124.755	124.755
Aandelen	919.393	0	0	0	919.393
Vastrentende waarden (incl. liquide middelen)	2.666.618	0	0	275.048	2.941.666
Derivaten	0	0	378.837	0	378.837
Totaal belegd vermogen	3.861.059	0	378.837	124.755	4.364.651

Categorie	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2020
Vastgoed	0	0	0	53.566	53.566
Aandelen	784.826	0	0	0	784.826
Vastrentende waarden (incl. liquide middelen)	3.061.814	0	0	188.564	3.250.378
Derivaten	0	0	596.104	0	596.104
Totaal belegd vermogen	4.035.204	0	596.104	53.566	4.684.874

Categorie	Stand ultimo 2021	Kortlopende vorderingen/ schulden	Liquide middelen	Verschuiving lookthrough	Stand risico- paragraaf 2021	Stand risico- paragraaf 2020
Vastgoedbeleggingen	124.755	0	0	24.905	149.660	73.904
Aandelen	919.393	0	0	-30.208	889.185	758.189
Vastrentende waarden (incl. liquide middelen)	2.941.666	4.692	0	-63.371	2.882.987	3.173.559
Overige	0	0	1.488	69.224	70.712	89.795
Totaal exclusief derivaten	3.985.814	4.692	1.488	550	3.992.544	4.095.447
Derivaten	378.837	14.699	0	-550	392.986	608.069
Totaal inclusief derivaten	4.364.651	19.391	1.488	0	4.385.530	4.703.516

	2021	2020
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen uit hoofde van kosten vermogensbeheer (kickbackfee)	354	418
Lopende intrest vastrentende waarden	4.692	5.294
Lopende intrest derivaten	14.699	12.722
Dividendbelasting	1.910	1.474
Vordering uit hoofde van beleggingen	0	380
Vordering werkgever	334	230
Overige vorderingen	0	66
	21.989	20.584
Alle vorderingen (m.u.v. de dividendbelasting) hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.		
[3] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	8.871	8.840
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	1.488	626
Totaal liquide middelen ter vrije beschikking van het fonds	10.359	9.466
Liquide middelen uit hoofde van ontvangen collateral (niet ter vrije beschikking van het fonds)	392.788	605.591
	403.147	615.057
Het pensioenfonds heeft eind 2021 € 392,8 miljoen (waarvan € 0,0 miljoen pending) aan onderpand ontvangen (2020: € 605,6 miljoen) in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.		
Passiva		
[4] Overige reserves		
Stand per 1 januari	863.542	822.816
Resultaatbestemming	99.157	40.726
Stand per 31 december	962.699	863.542
Totaal eigen vermogen	962.699	863.542

	2021		2020	
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	122.021	104,0%	130.658	104,0%
Het vereist eigen vermogen bedraagt	406.611	113,4%	364.920	111,2%
De beleidsdekkingsgraad is		130,8%		123,1%
De aanwezige dekkingsgraad is		131,7%		126,6%
De aanwezige dekkingsgraad wordt berekend door het pensioenvermogen te delen door de pensioenverplichtingen. De berekening is als volgt:				
$(962.699 + 3.037.973) / 3.037.973 \times 100\% = 131,7\%$				
De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2021 tenminste gelijk aan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds niet in een reservetekort verkeert.				
Technische voorzieningen				
[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds				
Stand per 1 januari	3.243.788		2.955.174	
Mutatie boekjaar volgens Staat van baten en lasten	-205.815		288.614	
Stand per 31 december	3.037.973		3.243.788	
Totaal technische voorzieningen	3.037.973		3.243.788	
De technische voorzieningen zijn als volgt opgebouwd				
Actieve deelnemers ¹⁾	610.724		760.601	
Gewezen deelnemers	1.185.622		1.374.851	
Pensioengerechtigden	1.241.117		1.106.715	
Wachttijdreserve	510		1.621	
	3.037.973		3.243.788	

1) Inclusief arbeidsongeschikte deelnemers.

	2021	2020
[6] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden uit hoofde van collateral management	392.788	605.591
Schulden uit hoofde van beleggingstransacties	1.555	0
Schulden aan deelnemers	10	19
Belastingen en sociale premies	1.684	1.653
Schulden uit hoofde van pensioenuitvoerings- en administratiekosten	290	331
	396.327	607.594

De kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn geen meerjarige, niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Ultimate Forward Rate (UFR)

De technische voorzieningen in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate.

Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei naar de UFR vanaf een later moment plaats, pas vanaf looptijd 30 in plaats van vanaf looptijd 20. DNB heeft aangekondigd om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021. Deze toegroei wordt in vier gelijke stappen doorgevoerd. Het effect op de dekkingsgraden zal dus de komende jaren geleidelijk optreden. De effecten van de stapsgewijze invoering van de nieuwe UFR-parameters zijn opgenomen in de volgende tabel.

	Huidig	2022	
	75% UFR/ 25% nUFR	50% UFR/ 50% nUFR	vanaf 2024 100% nUFR
(x € 1.000)			
Technische voorziening	3.037.973	3.058.054	3.100.510
Dekkingsgraad	131,7%	130,8%	129,0%
Strategisch vereiste dekkingsgraad	113,4%	113,4%	113,4%

Oorlog Oekraïne

Sinds eind februari 2022 is er een oorlog gaande in Oekraïne. Er is sprake van een grote humanitaire ramp. De oorlog heeft daarnaast ook gevolgen voor de economie en de financiële markten. De oorlog en de daardoor opgelegde sancties aan Rusland hebben directe gevolgen voor de voedsel- en energiemarkten en zullen mogelijk voor een toenemende inflatie zorgen. Het fonds houdt de situatie en de eventuele gevolgen goed in de gaten.

Op dit moment zijn er geen directe gevolgen voor deelnemers van het Pensioenfonds. Ook heeft het fonds geen pensioengerechtigden die wonen in deze landen. Na de Russische inval heeft het Pensioenfonds besloten om de belangen in Rusland af te stoten. Het Pensioenfonds heeft een zeer beperkt deel van de beleggingen, via beleggingsfondsen, belegd in Rusland en Oekraïne (0,25% in Rusland en 0,05% in Oekraïne). Het Pensioenfonds belegt nu niet meer in Rusland en is bezig de belangen in Rusland zo snel mogelijk af te bouwen. Welke invloed de oorlog uiteindelijk zal hebben op de waarde van onze beleggingen is niet te voorspellen. De kans op een cyberaanval is vanwege de oorlog toegenomen. Daarom heeft het Pensioenfonds en de uitbestedingspartners de beveiliging van de geautomatiseerde systemen opgevoerd. Zo beschermt het Pensioenfonds de gegevens van de deelnemers nog beter. De uitbetaling van de pensioenen loopt gewoon door.

Toenemende inflatie

Als gevolg van toenemende schaarste in productiemiddelen, mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne, zien we dat de inflatie toeneemt. Eind 2021 was de inflatie toegenomen tot 5,6% (CBS CPI huishoudens, afgeleid). In 2022 is de inflatie verder toegenomen. De dekkingsgraad waarbij het Pensioenfonds volledig kan indexeren (de TBI) is in het eerste kwartaal van 2022 fors toegenomen. Dit heeft mogelijk gevolgen voor toekomstige toeslagverlening.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden, Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan

Gedurende het boekjaar 2021 zijn de volgende vergoedingen betaald.

Betaalde vergoedingen bestuur, RvT en/of VO	2021	2020
Bestuursvergoedingen	74	123
Vergoedingen Raad van Toezicht	58	67
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	3	3
Totaal	135	193

De stichting heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft de stichting geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Overige transacties

Er zijn geen transacties met verbonden partijen geweest gedurende het verslagjaar.

Personeel

Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever. De hieraan verbonden kosten bedragen circa € 665 (2020: € 650) en zijn voor rekening van het Pensioenfonds.

[7] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfond

Directe beleggingsopbrengsten

Vastgoedbeleggingen	1.895	1.107
Aandelen	2.904	5.923
Vastrentende waarden	15.431	16.675
Derivaten	25.813	19.344
Overige	2.506	2.370
Liquide middelen	2.220	2.538

Subtotaal

50.769 47.957

Beleggingsbaten eigen rekening (kick back fee)

1.356 1.839

Totaal directe beleggingsopbrengsten

52.125 49.796

Indirecte beleggingsopbrengsten

Gerealiseerde resultaten

Vastgoedbeleggingen	-8	-3.769
Aandelen	22.917	34.320
Vastrentende waarden	12.297	30.761
Derivaten	3.236	0

38.442 61.312

Ongerealiseerde resultaten

Vastgoedbeleggingen	12.606	-4.663
Aandelen	168.181	-17.157
Vastrentende waarden	-86.131	61.387
Derivaten	-217.267	248.851

-122.611 288.418

Totaal indirecte beleggingsopbrengsten

-84.169 349.730

In de indirecte beleggingsopbrengsten zijn de indirecte kosten opgenomen die via de beleggingsfondsen rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn verdisconteerd in de koersen van de betreffende beleggingsfondsen. De indirecte beleggingskosten bedroegen in totaal 8.270 (2020: 11.224).

	2021	2020
Directe kosten van vermogensbeheer		
<i>Beheerkosten:</i>		
Bewaarloon	-6	-22
Overige kosten	-176	-578
Totaal directe kosten vermogensbeheer	-182	-600
De directe kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De transactiekosten zijn deels gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De transactiekosten kunnen niet betrouwbaar worden vastgesteld, omdat deze verrekend zijn in de aan- en verkoopprijzen. De totale beleggingskosten (indirecte beleggingskosten + directe kosten vermogensbeheer) bedragen 8.452 (2020: 11.824).		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen	-32.226	398.926
[8] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Vergoeding pensioenuitvoeringskosten werkgever	1.019	1.142
	1.019	1.142
[9] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	4	123
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.233	-641
	-1.229	-518
[10] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-59.766	-56.928
Partnerpensioen	-10.805	-10.847
Wezenpensioen	-223	-174
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-520	-581
ANW-hiaat pensioen	-427	-414
Subtotaal	-71.741	-68.944
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-35	-32
Totaal pensioenuitkeringen	-71.776	-68.976

	2021	2020
[11] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfond		
Pensioenopbouw	0	-5
Toeslagverlening	-118.471	-32.052
Rentetoevoeging	16.915	9.414
Onttrekkingen pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	73.896	70.241
Wijziging marktrente	213.642	-373.181
Resultaat op kanssystemen	3.678	2.621
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.244	549
Wijzigingen actuariële grondslagen	14.927	33.799
Overige wijzigingen	-16	0
	205.815	-288.614
[12] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie		
– Regulier	-928	-944
Totaal administratie	-928	-944
Onafhankelijke accountant		
– Controle van de jaarrekening ¹⁾	-146	-82
– Andere controle diensten	-26	-38
– Fiscaal advies	-6	0
Totaal onafhankelijke accountant	-178	-120
Actuaris ¹⁾	-55	-30
Bankkosten	-53	-47
Bestuurskosten (vergoedingen)	-77	-126
Personeelskosten	-675	-661
Contributies en bijdragen	-174	-179
Overige kosten	-314	-407
Totaal pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.454	-2.514

1) Tot en met het boekjaar 2020 werden de kosten op kasbasis opgenomen. In het verslagjaar zijn tevens de kosten opgenomen die betrekking hebben op het verslagjaar. Dientengevolge zijn er dubbele lasten verantwoord in 2021. Voor de accountantskosten geldt dat de vermelde 146 bestaat uit 73 voor de controle van de jaarrekening/DNB jaarstaten 2020 en 73 voor de controle van de jaarrekening/DNB jaarstaten 2021.

	2021	2020
[13] Overige baten en lasten	8	1.280 ¹⁾
Saldo van baten en lasten	99.157	40.726

	2021	2020
Actuariële analyse van het saldo		
Beleggingsresultaat (inclusief wijziging RTS)	198.331	35.159
Toeslagverlening	-118.471	-32.052
Uitkeringen	-32	-112
Sterfte	3.238	2.668
Arbeidsongeschiktheid	-243	-695
Kosten	717	0
Mutaties / diversen	706	1.959
Aanpassing sterftegrondslagen	14.911	33.799
Totaal saldo van baten en lasten	99.157	40.726

1) Dit betreft een baat van 1.285 inzake ongerealiseerd resultaat voorgaande jaren en een last van 5 inzake oninbare vordering 2018.

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2021 van 113,4% en 2020 van 111,2%.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij de procentuele buffers rekening gehouden wordt met de veronderstelde positieve samenhang (correlatie) tussen renterisico, aandelen- en vastgoedrisico en kredietrisico. Daarnaast wordt rekening gehouden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren (diversificatie).

	2021		2020	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	4.549	0,1	6.078	0,1
Aandelen- en vastgoedrisico (S2)	238.631	6,3	166.946	3,8
Valutarisico (S3)	151.287	1,9	108.896	1,0
Kredietrisico (S5)	180.271	4,4	214.677	5,5
Verzekeringstechnisch risico (S6)	88.315	0,6	98.076	0,8
Actief beheer risico (S10)	25.299	0,1	0	0,0
Diversificatie/correlatie	-281.741		-229.753	
Totaal Vereist Eigen Vermogen	406.611	13,4	364.920	11,2
Aanwezige dekkingsgraad		131,7		126,6
Beleidsdekkingsgraad		130,8		123,1
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,0		104,0
Vereiste dekkingsgraad		113,4		111,2

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2021 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds over voldoende middelen beschikt. In boekjaar 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 130,8%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2020 van 123,1%, is de beleidsdekkingsgraad toegenomen met 7,7%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de beleggingen. Door gebruik te maken van rentederivaten wordt de looptijd van de beleggingen verlengd.

Onderstaande duratie cijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 18,24 jaar (2020: 20,92 jaar).

Duratie van de pensioenverplichtingen 18,51 jaar (2020: 19,46 jaar).

Het pensioenfonds dekt strategisch 90,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteafdekking van 90,0% op basis van de swapcurve is eind 2021 equivalent met een renteafdekking van 95,3% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke renteafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 90,6% eind 2021.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 3.574 (0,0%) en voor het strategisch renterisico 4.549 (0,1%).

Aandelen- en vastgoed risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen en vastgoed in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Aandelen en Vastgoed naar markt:</i>				
Emerging markets	157.033	15,1	144.440	17,4
Mature markets	881.812	84,9	687.653	82,6
	1.038.845	100,0	832.093	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt voor zowel het feitelijk als het strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 256.264 (7,1%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoed risico 238.631 (6,3%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in andere valuta luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van het valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Het fonds dekt geen valutarisico's af. Wel zijn er bepaalde vermogensbeheerders die binnen de fondsen bepaalde valuta's afdekken.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen ¹⁾ naar valuta vóór afdekking met derivaten</i>				
Amerikaanse dollar	631.827	14,4	541.973	11,5
Australische dollar	11.028	0,3	12.198	0,3
Canadese dollar	27.104	0,6	21.286	0,5
Britse pound sterling	45.127	1,0	34.440	0,7
Hongkongse dollar	47.508	1,1	44.379	0,9
Israelische shekel	774	0,0	482	0,0
Japanse yen	48.322	1,1	48.061	1,0
Zwitserse frank	23.072	0,5	18.443	0,4
Deense kroon	6.443	0,1	4.427	0,1
Noorse kroon	7.763	0,2	2.074	0,0
Zweedse kroon	8.303	0,2	6.618	0,1
Singaporese Dollar	3.197	0,1	2.868	0,1
Nieuw Zeelandse Dollar	773	0,0	1.270	0,0
Overige	198.888	4,5	185.297	3,9
Niet Euro	1.060.129	24,1	923.816	19,5
Euro	3.325.355	75,9	3.779.289	80,5
Totaal beleggingen exclusief derivaten	4.385.484	100,0	4.703.105	100,0
Waarde derivaten	46		411	
Totaal beleggingen inclusief derivaten	4.385.530		4.703.516	

1) Inclusief liquide middelen beschikbaar voor beleggingen en (beleggings)schulden aan kredietinstellingen.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen ¹⁾ naar valuta ná afdekking met derivaten</i>				
Amerikaanse dollar	605.302	13,8	522.560	11,2
Australische dollar	11.028	0,3	12.198	0,3
Canadese dollar	27.104	0,6	21.286	0,5
Britse pound sterling	32.497	0,7	24.463	0,5
Hongkongse dollar	48.158	1,1	44.218	0,9
Israelische shekel	774	0,0	482	0,0
Japanse yen	48.473	1,1	48.061	1,0
Zwitserse frank	23.072	0,5	18.443	0,4
Deense kroon	6.443	0,1	4.427	0,1
Noorse kroon	7.763	0,2	2.074	0,0
Zweedse kroon	8.303	0,2	6.618	0,1
Singaporese Dollar	3.197	0,1	2.868	0,1
Nieuw Zeelandse Dollar	773	0,0	1.270	0,0
Overige	200.298	4,6	185.120	3,9
Niet Euro	1.023.185	23,3	894.088	19,0
Euro	3.362.345	76,7	3.809.428	81,0
Totaal beleggingen inclusief derivaten	4.385.530	100,0	4.703.516	100,0

Derivaten

Het fonds kiest er voor discretionair geen valutarisico's af te dekken. Wel zijn er bepaalde vermogensbeheerders die binnen de fondsen bepaalde valuta's afdekken. Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten.

1) Inclusief liquide middelen beschikbaar voor beleggingen en (beleggings)schulden aan kredietinstellingen.

Valutaderivaten per 31 december

Type contract	Onder- liggende contract- omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva	Netto positie (waarde)
Valutaderivaten per 31 december 2021	48.938	114	-68	46
Valutaderivaten per 31 december 2020	33.592	487	-76	411

Ten aanzien van het strategisch valutabeleid geldt dat het pensioenfonds geen vreemde valuta afdekt.

Het totaalbedrag dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo jaar 23,3% (2020: 19,0%) van de beleggingsportefeuille.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 146.991 (1,7%) en voor het strategisch valutarisico 151.287 (1,9%).

Grondstoffenrisico

Bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 35%. Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen en hoeft daarom geen buffers hiervoor aan te houden.

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de vooraf afgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' en 'geen rating' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	292.417	10,1	256.245	8,1
AA	425.635	14,8	491.227	15,5
A	559.833	19,4	592.533	18,7
BBB	853.956	29,6	932.908	29,3
Lager dan BBB	119.723	4,2	436.519	13,8
Geen rating	440.281	15,3	464.127	14,6
Niet gespecificeerd	191.142	6,6	0	0,0
	2.882.987	100,0	3.173.559	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd korter dan 1 jaar	518.427	18,0	572.482	18,0
Resterende looptijd tussen 1 en 5 jaar	754.203	26,1	553.469	17,4
Resterende looptijd tussen 5 en 10 jaar	738.952	25,6	881.615	27,8
Resterende looptijd tussen 10 en 20 jaar	552.407	19,2	592.453	18,7
Resterende looptijd langer dan 20 jaar	318.999	11,1	573.540	18,1
	2.882.987	100,0	3.173.559	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentendewaardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt, neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 167.712 (4,0%) en voor het strategisch kredietrisico van 180.271 (4,4%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnisch risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnisch risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Het pensioenfonds hanteert bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen de meest recente overlevingstafels (prognosetafel AG 2020), met fondsspecifieke ervaringssterfte. Dit neemt niet weg dat toekomstige ontwikkelingen kunnen leiden tot nog verdere verbetering of tot verslechtering van de levensduur en dat dientengevolge in de toekomst verdere verhoging of verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen aan de orde kan komen.

Hoogte buffer

Dit vertaalt zich in een buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico van 88.315 (0,6%) en het strategisch verzekeringstechnisch risico van 88.315 (0,6%).

Liquiditeitsrisico

Pensioenfondsen lopen het risico dat zij in tijden van stress niet over voldoende liquide financiële middelen beschikken om te voldoen aan de betalingsverplichtingen. Hierbij kan gedacht worden aan de pensioenuitkeringsverplichtingen op het beoogde moment of onderpandverplichtingen bij derivatenposities. In het standaardmodel voor de bepaling van het vereist eigen vermogen is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor liquiditeitsrisico (S7) gelijkgesteld aan 0%. Dit is gebaseerd op de veronderstelling dat een pensioenfonds het risicobeheer van het liquiditeitsrisico, ook met oog op het prudent person beginsel en een beheerste bedrijfsvoering, dusdanig op orde heeft dat het liquiditeitsrisico niet materieel is voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen.

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Vastgoedbeleggingen

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Vastgoedbeleggingen per sector:</i>				
Participaties in vastgoedmaatschappijen	24.905	16,6	53.566	72,5
Kantoren	16.780	11,2	0	0,0
Winkels	19.898	13,3	1.697	2,3
Woningen	62.403	41,7	18.641	25,2
Overige	25.675	17,2	0	0,0
	149.660	100,0	73.904	100,0
<i>Verdeling Vastgoedbeleggingen per regio:</i>				
Europa EU	103.963	69,5	54.997	74,4
Europa niet-EU	19.353	12,9	0	0,0
Noord-Amerika	16.190	10,8	11.894	16,1
Midden- en Zuid-Amerika	0	0,0	17	0,0
Azië ex Japan	566	0,4	1.723	2,3
Pacific	5.948	4,0	4.940	6,7
Overig	3.640	2,4	333	0,5
	149.660	100,0	73.904	100,0

Aandelen

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Aandelen per regio:</i>				
Europa EU	83.379	9,4	112.653	14,9
Europa niet-EU	60.380	6,8	27.472	3,6
Noord-Amerika	524.622	59,0	398.162	52,5
Midden- en Zuid-Amerika	5.248	0,6	8.972	1,2
Azië ex Japan	94.249	10,6	127.461	16,8
Pacific	105.590	11,8	70.005	9,2
Overig	15.717	1,8	13.464	1,8
	889.185	100,0	758.189	100,0
<i>Verdeling Aandelen per sector:</i>				
Basismaterialen	42.978	4,8	37.251	4,9
Communicatiediensten	81.119	9,1	73.997	9,8
Cyclische consumptiegoederen	116.134	13,1	106.088	14,0
Defensieve consumptiegoederen	61.577	6,9	56.169	7,4
Energie	27.784	3,1	22.617	3,0
Financiële dienstverlening	132.381	14,9	108.174	14,3
Gezondheidszorg	102.374	11,5	87.263	11,5
Industrie	83.659	9,4	71.337	9,4
Nutsbedrijven	23.374	2,6	22.238	2,9
Technologie	217.443	24,6	171.847	22,6
Overig	361	0,0	1.208	0,2
	889.185	100,0	758.189	100,0
<i>Grote posten: Aandelen beleggingsfondsen groter dan 2% van het balanstotaal:</i>				
NN Enhanced Index Sustainable Equity Fund DPF	748.652	17,0	619.770	13,1
Northern Trust - Emerging Markets Custom ESG Equity	170.741	3,9	165.056	3,5

Vastrentende waarden

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa EU	2.176.138	75,4	2.127.086	67,1
Europa niet-EU	241.381	8,4	83.768	2,6
Noord-Amerika	221.173	7,7	256.302	8,1
Midden- en Zuid-Amerika	48.115	1,7	51.725	1,6
Azië ex Japan	76.990	2,7	76.415	2,4
Pacific	61.014	2,1	93.218	2,9
Overige ¹⁾	58.176	2,0	485.045	15,3
	2.882.987	100,0	3.173.559	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden per soort:</i>				
Staatsobligaties	722.795	25,0	757.450	23,8
Bedrijfsobligaties (Credit funds)	1.694.415	58,8	2.027.928	63,9
Index linked bonds	0	0,0	7.935	0,3
Overige	465.776	16,2	380.246	12,0
	2.882.987	100,0	3.173.559	100,0
<i>Grote posten: Obligatiedebiteuren groter dan 2% van het balanstotaal:</i>				
Staatsobligaties Duitsland	102.559	2,3	154.818	3,3
Staatsobligaties Frankrijk	0	0,0	159.625	3,4

Bovengenoemde staatsobligaties betreffen alleen de directe beleggingen in staatsobligaties.

Derivaten

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Verdeling derivaten per soort:</i>				
Aandelenderivaten	3	0,0	31	0,0
Rentederivaten	393.571	100,2	607.627	99,9
Valutaderivaten	46	0,0	411	0,1
Kredietderivaten	-634	-0,2	0	0,0
	392.986	100,0	608.069	100,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in premiebijdragende ondernemingen.

¹⁾ Onder de post Overige zijn tevens Nederlandse hypotheek opgenomen ad 465.776 (2021) en 380.246 (2020).

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Operationeel risico

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen, en onverwachte externe gebeurtenissen. In het standaardmodel voor de bepaling van het vereist eigen vermogen is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor operationeel risico (S9) gelijkgesteld aan 0%. Dit is gebaseerd op de veronderstelling dat een pensioenfonds het operationeel risico dusdanig beheerst dat het operationeel risico niet materieel is voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen.

Pensioenfondsen lopen bij de uitvoering van hun activiteiten operationeel risico. Operationeel risico kan ontstaan als gevolg van interne gebeurtenissen (zoals het uitvallen van een IT systeem) of als gevolg van externe gebeurtenissen (zoals een natuurramp). Operationeel risico kan zich onder andere uiten in de vorm van fraude, het inadequaat bepalen en doorberekenen van premies en een inadequate uitvoering van het betalingsproces.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. De buffer voor het feitelijk actief beheer risico bedraagt 27.407 (0,1%); de buffer voor het strategisch actief beheer risico bedraagt 25.299 (0,1%).

Overige gegevens

Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming. Het saldo van baten en lasten wordt gemuteerd in de overige reserves.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Error! Unknown document property name. te Amsterdam is aan Ernst & Young Actuarissen B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Error! Unknown document property name., zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 40,0 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 2 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van het pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 25 mei 2022

drs. C.D. Snoeks AAG
verbonden aan Ernst & Young Actuarissen B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2021 van Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021
- de staat van baten en lasten over 2021
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd (hierna: het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd voert als ondernemingspensioenfonds de pensioenregeling uit voor de voormalig werknemers van Delta Lloyd Services B.V. Daarnaast voert het pensioenfonds de pensioenovereenkomst uit van de voormalig werknemers van Delta Lloyd Services B.V. die per 1 oktober 2019 in dienst zijn getreden bij NN Personeel B.V. (werkgever) en die gold tot 1 januari 2020. Vermogensbeheer en pensioenbeheer zijn uitbesteed aan gespecialiseerde dienstverleners. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij beginnen met het bepalen van de materialiteit en het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking

van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Materialiteit

Materialiteit	€ 40,0 miljoen (2020: € 41,1 miljoen)
Toegepaste benchmark	1,00% van het pensioenvermogen per 31 december 2021, zijnde het totaal van de voorziening voor pensioenverplichtingen en de vrije reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op het reserveoverschot hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 2 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd kent een aantal activiteiten, welke grotendeels zijn uitbesteed aan externe serviceorganisaties. De financiële informatie van het geheel van deze activiteiten is opgenomen in de jaarrekening van Stichting Pensioenfonds Delta Lloyd.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controle van de jaarrekening als geheel. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de verschillende activiteiten van het pensioenfonds. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan.

De controle heeft zich met name gericht op de significante activiteiten:

- vermogensbeheer;
- pensioenbeheer;
- actuariaat;
- financiële administratie;
- bestuur en toezicht.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij de significante activiteiten, gecombineerd met zelfstandig verrichte werkzaamheden op het totaalniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van het geheel verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een ondernemingspensioenfonds.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij identificeren en schatten risico's in op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude.

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar hoofdstuk 'Governance' van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen en hoofdstuk 'Verslag Raad van Toezicht' van het jaarverslag waar de raad van toezicht op deze (fraude)risicoanalyse reflecteert.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer gegevensgerichte werkzaamheden gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen. Verder hebben wij schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen'.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisaties) en de raad van toezicht.

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van de interne accountant en compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Het bestuur heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor tenminste de komende 12 maanden. Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging van de continuïteit geïdentificeerd voor de komende 12 maanden. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
Risico	De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting op de balans per 31 december onder [4] Overige reserves.
Onze controleaanpak	Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2021 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaire gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuair rapport van de certificerend actuaire en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven. Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden: – Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen key items: de verleende indexatie over 2021 en inhaaltoeslag over eerdere jaren. – Daarnaast heeft de certificerend actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaire.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering en toelichting beleggingen voor risico pensioenfonds zonder genoteerde marktprijs

Risico

De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet (beurs)genoteerde fondsen.

De waarderingonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in derivaten. De posities in

niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name hypotheekfondsen en indirect vastgoed kennen eveneens inherent relatief veel waarderingonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in de Grondslagen voor waardering van activa en passiva onder 2.7 Beleggingen voor risico pensioenfonds en een nadere toelichting opgenomen in toelichting op de balans per 31 december onder [1] Beleggingen voor risico pensioenfonds. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2021 € 378,8 miljoen is belegd in derivaten, € 124,7 miljoen in niet-(beurs)genoteerde vastgoedbeleggingsfondsen en € 275,0 miljoen in niet-(beurs)genoteerde hypotheekfondsen. Dit betreft 17,8% van de totale beleggingen.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.

Onze controleaanpak	Bij de controle van de beleggingen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de beleggingen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van de beleggingen, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2021: – Voor de waardering van de derivaten hebben wij een controle uitgevoerd op het gehanteerde waarderingsmodel en op de gehanteerde input waaronder de rentecurves. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij eigen waarderingsspecialisten betrokken. – De waardering van niet-(beurs)genoteerde fondsen hebben wij zelfstandig afgestemd met de prijsbron. Wij hebben vastgesteld voor deze beleggingen dat er sprake is van een actieve markt. Voor beleggingsfondsen is er sprake van een actieve markt als de intrinsieke waarde dagelijks wordt gepubliceerd en deze intrinsieke waarde de basis is voor dagelijkse toe- en uittreding tot het fonds door beleggers. – Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen waarvoor wij niet zelfstandig kunnen vaststellen dat er sprake is van een actieve markt, hebben wij de aansluiting vastgesteld met de gecontroleerde jaarrekeningen 2021 van deze fondsen. Voor zover geen gecontroleerde jaarcijfers per 31 december 2021 beschikbaar zijn, hebben wij de aansluiting gemaakt met de meeste recente rapportages van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum, alsmede de back-testing (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie onderzocht. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico

De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in de Grondslagen voor waardering van activa en passiva onder 2.2 Schattingen en veronderstellingen, 2.3 Schattingswijziging en 2.10 Technische Voorzieningen en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december onder [5] Technische Voorzieningen. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijziging heeft plaatsgevonden door wijziging van Ultimate Forward Rate methode. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 19,2 miljoen hoger uitgekomen.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.

Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaire van het pensioenfonds. De certificerend actuaire onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaire heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaire onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2021. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetabellen en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2021: – Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaire. – Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaire gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. – Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om geconverteerde basisgegevens per 1 januari 2021 naar het nieuwe pensioenadministratiesysteem en de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2021 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan

de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 25 mei 2022

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA